

U C H W A Ł A Nr XIX/91/2016

RADY GMINY GZY

z dnia 12 września 2016r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Gzy na lata 2016-2025

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016r., poz. 446) oraz w związku z art. 13 ustawy z dnia 6 grudnia 2006r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2014r., poz. 1649 z późn. zm.) uchwała się, co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się „Strategię Rozwoju Gminy Gzy na lata 2016-2025” w brzmieniu załącznika Nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Gzy.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**PRZEWODNICZĄCY
RADY**

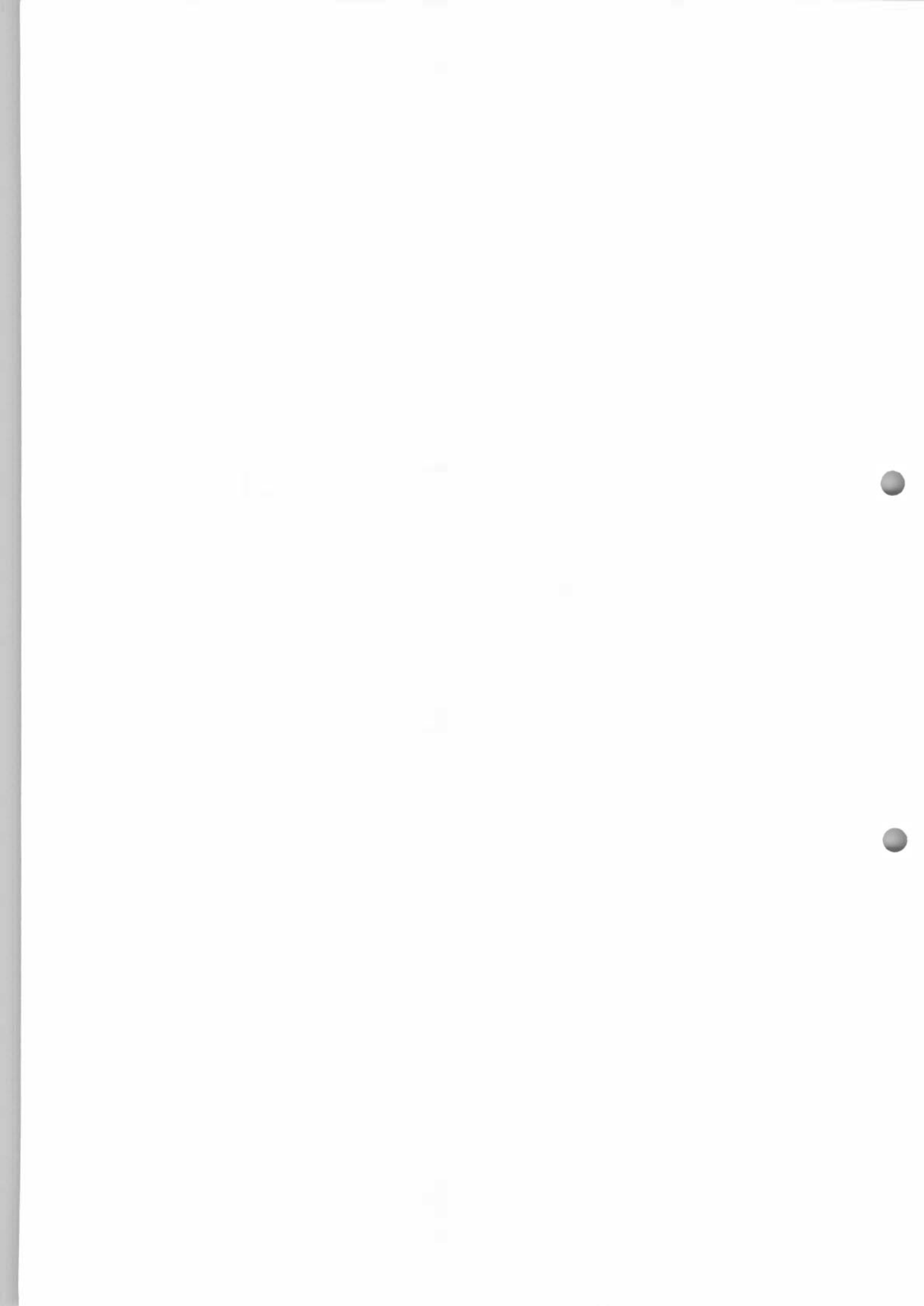
Leon Pytel
Leon Pytel

UNIVERSITY OF

1991

Załącznik nr 1 do
UCHWAŁY Nr XIX/91/2016
Rady Gminy Gzy
z dnia 12 września 2016r.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY GZY na lata 2016 - 2025

SPIS TREŚCI

Wstęp	4
-------	---

CZĘŚĆ I - ANALIZA I DIAGNOZA GMINY GZY

1. Przestrzeń i środowisko	
1.1. Położenie administracyjne i geograficzne	6
1.2. Położenie komunikacyjne, dostępność komunikacyjna	7
1.3. Stan środowiska naturalnego, walory przyrodnicze	10
1.4. Zagospodarowanie przestrzenne	17
1.5. Walory kulturowe	20
2. Społeczeństwo	
2.1. Demografia	23
2.2. Gospodarstwa domowe oraz źródła ich utrzymania	33
2.3. Mieszkalnictwo	35
2.4. Struktura zatrudnienia i rynek pracy	38
2.5. Bezrobocie	41
2.6. Aktywność społeczna mieszkańców, organizacje pozarządowe	43
3. Gospodarka	
3.1. Rolnictwo	44
3.2. Przedsiębiorczość	49
3.3. Turystyka	55
4. Infrastruktura techniczna	
4.1. Infrastruktura transportowa, dostępność komunikacji publicznej	55
4.2. Gospodarka wodno-ściekowa	59
4.3. Gospodarka odpadami	60
4.4. Infrastruktura gazowa i elektroenergetyczna	62
4.5. Infrastruktura telekomunikacyjna i Internet	63

5. Infrastruktura społeczna	
5.1. Infrastruktura edukacyjna, jakość i zakres oferty edukacyjnej	65
5.2. Infrastruktura sportowa	75
5.3. Infrastruktura kultury	76
5.4. Infrastruktura ochrony zdrowia	77
5.5. Obszar zagadnień związanych z pomocą społeczną	77
5.6. Infrastruktura bezpieczeństwa publicznego	82
6. Podsumowanie ankiety przeprowadzonej wśród mieszkańców w trakcie opracowania strategii rozwoju gminy	85
7. Analiza SWOT/TOWS	107

CZĘŚĆ II – PROGRAM STRATEGII ROZWOJU

1. Misja Gminy Gzy	114
2. Problemy/wyzwania strategiczne	114
3. Strategiczne założenia rozwojowe	116
4. Priorytety warunkujące zrównoważony rozwój gminy	116
5. Wizja rozwoju	117
6. Ogólne reguły zastosowane przy formułowaniu celów strategicznych	118
7. Cele strategiczne, operacyjne, działania i zadania	119
8. System wdrażania i finansowania Strategii	138
9. Wskaźniki i sposób monitorowania Strategii	139
10. Wskaźniki i sposób ewaluacji Strategii	146
11. Zgodność Strategii z innymi dokumentami programowymi	148

Wstęp

Strategia Rozwoju Gminy Gzy opracowana na okres od 2016 do 2025 roku, będzie stanowiła podstawowy dla Gminy dokument programowy wykorzystywany w procesie zarządzania oraz niezbędny dla pozyskania środków z funduszy strukturalnych UE. Zawarta w pierwszej części dokumentu analiza strategiczna została przeprowadzona w kluczowych dla gminy obszarach, w celu sformułowania diagnozy, a następnie opracowania części programowej Strategii. W analizie uwzględniono również wyniki ankiety przeprowadzonej w styczniu 2016 r. wśród mieszkańców gminy Gzy.

Część druga zawiera program strategii, w którym opisano wyzwania i założenia strategiczne, priorytety rozwoju, przedstawiono wizję – docelowy stan do którego należy dążyć oraz cele, działania i zadania, które należy zrealizować, aby zapewnić określony poprzez wizję dalszy zrównoważony rozwój gminy w istniejących i przyszłych uwarunkowaniach. Ponadto dokument zawiera informacje na temat sposobu wdrażania, monitorowania oraz przyszłej oceny działań realizowanych w ramach poszczególnych celów strategicznych.

CZĘŚĆ I

ANALIZA STRATEGICZNA I DIAGNOZA GMINY GZY

1. Przestrzeń i środowisko

1.1. Położenie administracyjne i geograficzne

Gmina Gzy jest położona w północnej części Mazowsza, w północno-zachodniej części powiatu pułtuskiego. Fizjograficznie położenie gminy według klasyfikacji Kondrackiego (1994) zalicza się do dużej jednostki geomorfologicznej (mezoregionu) zwanej Wysoczyzną Ciechanowską.

Gmina Gzy zajmuje obszar 104,46 km². Obszar gminy rozciąga się z północy na południe na przestrzeni ok. 12,5 km i 14,5 km ze wschodu na zachód, jednakże przebieg granic gminy jest bardzo nieregularny. Siedzibą Władz Gminy jest miejscowość Gzy położona ok. 3,5 km od jej wschodniej granicy.

Północne i zachodnie granice gminy wyznaczają również granice powiatu pułtuskiego: gmina Gzy na północy graniczy z gminą Gołymin-Ośrodek, na północnym zachodzie i zachodzie z gminą Sońsk – obie z powiatu ciechanowskiego, na południowym zachodzie z gminą Świercze, na południu z gminą Winnica, na południowym wschodzie i wschodzie z gminą miejsko-wiejską Pułtusk. Na północnym wschodzie gmina Gzy graniczy z gminą Karniewo należącą do powiatu makowskiego. Odległość od miejscowości gminnej Gzy do Pułtuska, wynosi 12 km, zaś od granicy gminy Gzy do Pułtuska jest ok. 9 km. Miasto Pułtusk jest siedzibą Powiatu oraz lokalnym centrum usług i handlu. Odległy o 25 km od granicy gminy Gzy Ciechanów, jest ważną alternatywą dla mieszkańców gminy jeśli chodzi o ofertę usług i handlu. Odległość od miejscowości gminnej Gzy do Ciechanowa wynosi 29 km, zaś odległość do granicy Warszawy wynosi 60 km (ok. 75 km od centrum).

Teren gminy Gzy zamieszkiwało (wg danych UG w Gzach) w 2015 r. 3859 osób zameldowanych na pobyt stały. Gęstość zaludnienia wynosi 37 osób/km². Sieć osadniczą tworzy 48 jednostek osadniczych, które należą do 35 sołectw. Przeciętnie na jedną wieś przypada 80 osób, na sołectwo 110 osób. Podstawową funkcją gminy jest produkcja rolna, użytki rolne zajmują 89,2 % powierzchni, lasy 9,1%.

Rys.1. Gminy powiatu pułtuskiego.

Źródło: www.gzy.e-mapa.net

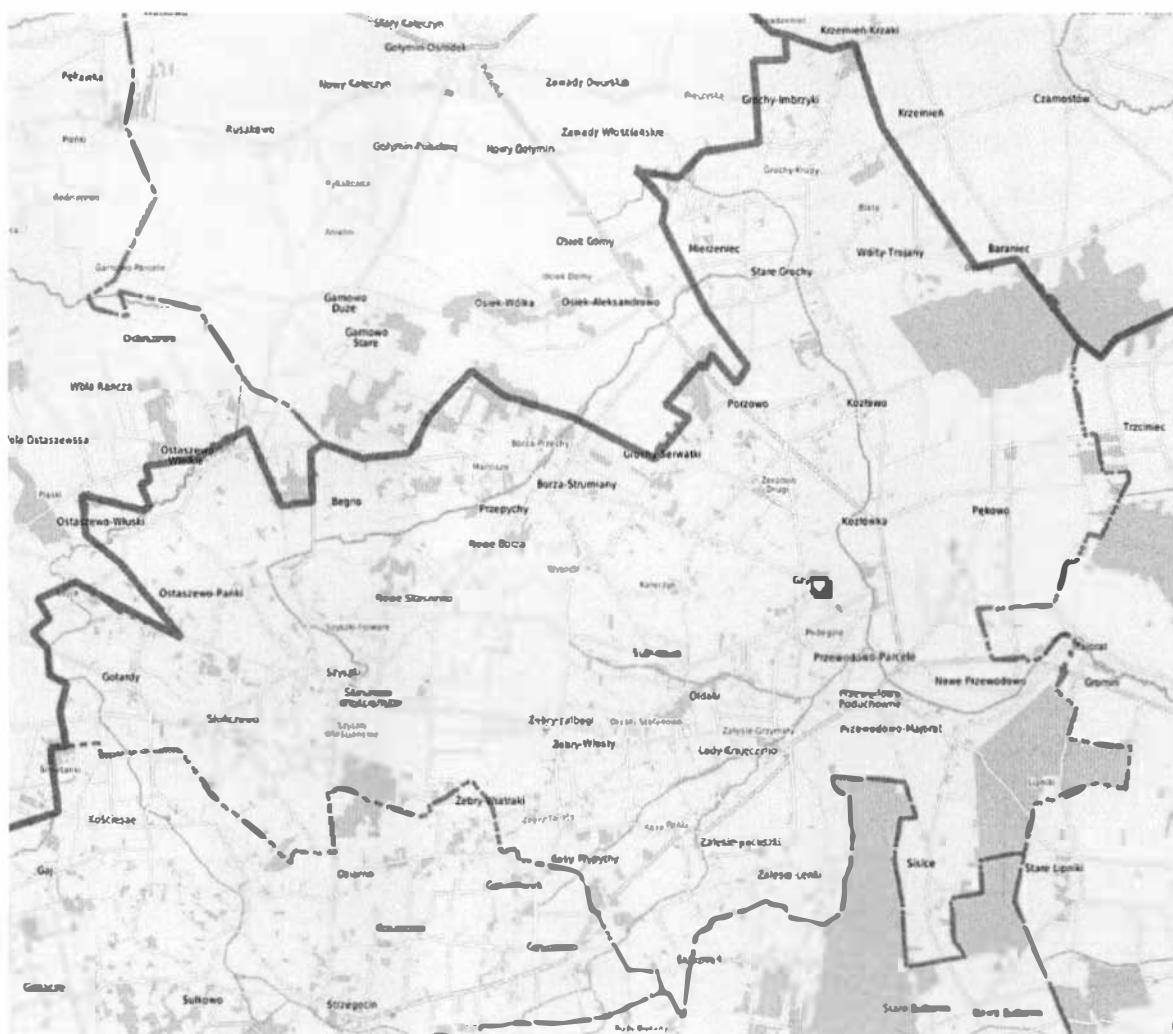
1.2. Położenie komunikacyjne, dostępność komunikacyjna

Najważniejszymi zewnętrznymi połączeniami komunikacyjnymi gminy Gzy są dwie drogi:

- droga wojewódzka nr 618 Gołymin-Ośrodek - Pułtusk - Wyszaków, przebiegająca (na długości 6,8 km) we wschodniej części gminy.
- droga wojewódzka nr 620 Przewodowo-Parcele – Nowe Miasto przebiegająca (na długości 5,9 km) przez gminę Gzy od drogi nr 618 w we wschodniej części gminy, w kierunku południowo – zachodnim, aż do południowej granicy gminy.

Droga nr 618 łączy przede wszystkim obszar gminy z Pułtuskim i drogą krajową nr 61. Droga ta jest najlepszym połączeniem z Legionowem i Warszawą w kierunku południowym, a w przeciwnym poprzez sieć dróg krajowych - z północno-wschodnimi i wschodnimi regionami Polski. Połączenie drogą 618 z Wyszakowem zapewnia dostęp do sieci dróg krajowych prowadzących na wschód i południowy wschód, m.in w Wyszakowie zapewnia połączenie poprzez drogę S8 z północno-wschodnimi rejonami

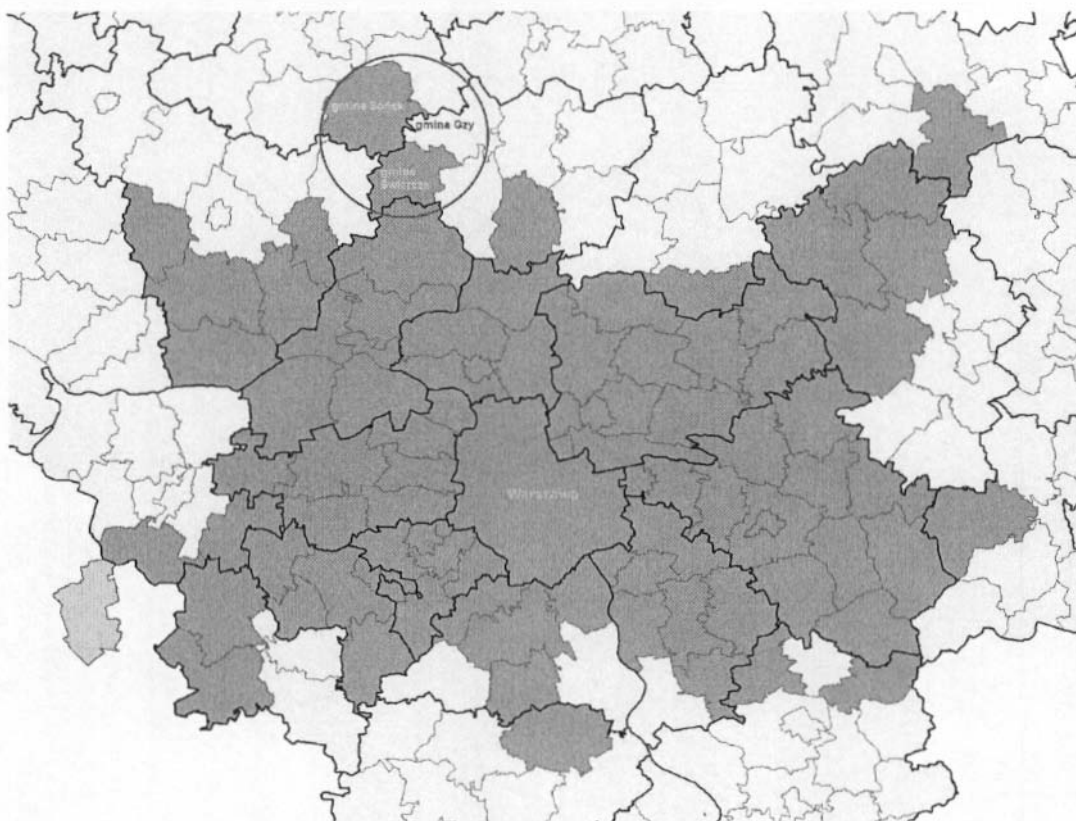
kraju. W kierunku północno-zachodnim droga nr 618 łączy obszar gminy z drogą krajową nr 60 i dalej z Ciechanowem i północną Polską. Droga wojewódzka nr 618 stanowi ważną oś komunikacyjną dla działalności gospodarczej. Miasto Pułtusk jest centrum przesiadkowym w ruchu zarówno lokalnym, jak i regionalnym, dzięki połączeniom autobusowym. Droga wojewódzka nr 620 Przewodowo Parcele - Nowe Miasto, zapewnia połączenie obszaru gminy z siecią dróg krajowych i autostrad prowadzących na południowy zachód, zachód i północny zachód Polski. W wymiarze lokalnym stanowi dogodne połączenie kilku miejscowości na terenie gminy Gzy oraz z miejscowością Świercze. Powiązania z lokalnymi celami podróży zapewniają drogi powiatowe i gminne.

Rys. 2. Mapka gminy Gzy.

Źródło: www.gzy.e-mapa.net

Analizując położenie gminy Gzy, warto przytoczyć pojęcie „Szerszej Strefy Miejskiej” (Larger Urban Zone – LUZ), która jest wyznaczana na potrzeby statystyki europejskiej, jako obszar oddziaływania aglomeracji miejskich. Strefy takie stanowią ciągły przestrzennie obszar, z którego 15% i więcej populacji dojeżdża do pracy do miasta centralnego, w naszym przypadku do Warszawy. Szersze strefy miejskie w obecnych granicach wyznaczone zostały w Polsce w 2012 roku na podstawie wyników badania „Badanie dojazdów do pracy w 2011 r.” Szersza strefa miejska Warszawy obejmuje poza samą stolicą, 89 gmin. Do strefy zostały zaliczone gmina Sońsk i gmina Świercze, sąsiadujące z gminą Gzy. Obie te gminy są dobrze skomunikowane z aglomeracją warszawską poprzez linię kolejową. W obecnych warunkach rynku pracy należy założyć, że będzie następowało poszerzenie zasięgu strefy. Zatem gmina Gzy sąsiadująca z dwiema gminami należącymi do strefy, leży na jej granicy, a część obszaru w pobliżu linii kolejowej, podlega oddziaływaniu Szerszej Strefy Miejskiej Warszawy. Powinno to skłaniać do modyfikacji postrzegania wsi położonych w zachodniej i południowo-zachodniej części gminy Gzy.

Rys. 3. Zasięg Szerszej Strefy Miejskiej Warszawy.

Z punktu widzenia dojazdów do miejsc pracy w aglomeracji warszawskiej, mogą one w pewnym stopniu być postrzegane przez mieszkańców jako bardziej atrakcyjnie położone, niż miejscowości w pobliżu wschodniej granicy gminy, przy drodze wojewódzkiej nr 618.

1.3. Stan środowiska naturalnego, walory przyrodnicze, warunki naturalne.

Obszar gminy Gzy leży w obrębie dużej jednostki geomorfologicznej (mezoregionu) zwanej Wysoczyzną Ciechanowską, należącej do makroregionu Niziny Północnomazowieckiej. Wysoczyzna Ciechanowska stanowi falistą równinę urozmaiconą ostańcami wzgórz morenowych i kemów. Rzeźba terenu została wykształcona w wyniku działalności lodowca stadiału Wkry zlodowacenia środkowopolskiego, a następnie złagodzona na etapie denudacji peryglacjalnej.

W obszarze Wysoczyzny Ciechanowskiej przeważają tereny mało urozmaicone, które można zaliczyć do płaskich, typowych dla równiny morenowej. Wysokość bezwzględna jest mało zróżnicowana i prawie na całym obszarze utrzymuje się od 110 do 130 m n.p.m. Najniższy punkt 95 m n.p.m. znajduje się we wschodniej części gminy w dolinie rzeki Przewodówki. Najwyżej na poziomie 133 m n.p.m. położony jest obszar w pobliżu wsi Skaszewo Włociańskie w obszarze pagórków na równinie morenowej.

Różnica wysokości na terenie gminy dochodzi zatem do 40 m. Równina morenowa na terenie gminy charakteryzuje się spadkiem nie przekraczającym 5-6°. Obecna rzeźba terenu jest wynikiem denudacji i erozji wód powierzchniowych okresu późnoplejstoceniowego. Zmiany w rzeźbie terenu wprowadziła także działalność człowieka – są to między innymi wyrobiska poeksploatacyjne, nasypy drogowe, zbiorniki wodne i rowy melioracyjne.

W gminie Gzy wierzchnią warstwę osadów, z których ukształtowały się gleby, stanowią w większości gliny i piaski moreny dennej. Większość gleb charakteryzuje się wysoką przydatnością dla produkcji rolnej i przeważnie dobrymi właściwościami dla posadowienia obiektów budowlanych. Na większości obszaru gminy warunki te są korzystne, poza terenami położonymi w zagłębieniach terenu i dolinach rzek, gdzie powstały utwory aluwialno-deluwialne i bagniste. Wytworzyły się tam grunty organiczne i organiczno-mineralne.

Gmina nie posiada złóż kopalin o zasobach udokumentowanych, zarejestrowanych lub szacunkowych.

1.3.1. Lasy.

Lasy i grunty leśne (bez gruntów zakrzewionych i zadrzewionych) zajmują jedynie 795 ha, tj. 7,5% powierzchni gminy Gzy. Gmina zajmuje 7 miejsce w powiecie pułuskim pod względem lesistości, mniej lasów znajduje się tylko w gminie Świercze. Wskaźnik lesistości gminy jest o 60% niższy od średniego wskaźnika lesistości w powiecie, który wynosi 19,1% i o 65% niższy niż lesistość województwa mazowieckiego (22,9%). Powierzchnia lasów stanowiących własność Skarbu Państwa wynosi 460 ha, tj. 58% całkowitej powierzchni lasów. Pozostałą część powierzchni zajmują lasy prywatne. Lasy zlokalizowane są głównie we wschodniej i południowej części gminy, przechodząc na teren sąsiednich gmin – Karniewo, Pułusk i Winnica. Na pozostałym obszarze występują niewielkie kępy leśne, czasami wzdłuż cieków wodnych. Zbiorowiska leśne w znacznej mierze utraciły swój naturalny charakter. W składzie gatunkowym siedlisk dominuje sosna (80%), pozostałe to głównie świerk, dąb, grab i brzoza, a na mokrych stanowiskach olcha i wierzba. W lasach na terenie gminy dominują drzewostany w wieku nieco powyżej 40 lat. Ze względu na niewielką powierzchnię, występujące monokultury oraz prawie brak siedlisk naturalnych, lasy na większości obszaru gminy mają mocno ograniczoną rolę dla rozwoju funkcji rekreacyjnej. Nie wyklucza to jednak w zupełności perspektyw dla tej funkcji, zwłaszcza w rejonach o niższej przydatności rolniczej. Postulowane w wielu dokumentach rangi gminnej, powiatowej i wojewódzkiej (i słuszne skądinąd) zalesianie gruntów niskich klas, może zostać powiązane ze stymulowaniem rozwoju właśnie funkcji rekreacyjnej i letniskowej.

1.3.2. Wody.

Przez teren gminy Gzy nie przepływa żadna rzeka o dużym znaczeniu gospodarczym - ani ze względu na funkcje rekreacyjne, ani taka, która wywiera duży wpływ na stosunki wodne na znacznym obszarze gminy. W zlewni rzeki Narew znajduje się większość (ok. 80%) obszaru gminy. Przez teren gminy Gzy przepływa

rzeczka Przewodówka o długości ok. 32,3 km (ma swoje źródła w okolicy wsi Szyszki Włociańskie, przez gminę płynie na długości ok. 19,4 km), przecina ukośnie całą gminę płynąc w kierunku północno-wschodnim, a następnie skręca na południe, a dalej na wschód i uchodzi do Pełty (prawobrzeżny dopływ Narwi) na terenie gminy Pułtusk, w rejonie wsi Kleszewo. Szerokość koryta u ujścia wynosi ok. 6 m, głębokość do 2m. Na rzece znajduje się 6 jazów o wysokości piętrzenia 1,2 m oraz 9 stopni wodnych o wysokości od 0,3 do 0,6 m. Rzeka nie była objęta oceną czystości przez WIOŚ w ostatnich latach. Badania sprzed 15 lat wskazywały już wtedy przekroczenia dopuszczalnych norm w zakresie stężenia związków azotowych i fosforu ogólnego, a także zawsze zły stan bakteriologiczny cieku. Rola rzeki dla lokalnej gospodarki może wzrosnąć w wyniku realizacji postulowanej już kilkanaście lat temu budowy zbiorników retencyjnych. Znaczenie tych przedsięwzięć może wzrosnąć jeszcze bardziej wobec planowanego przez rząd (jako realizacja założeń Dyrektywy Wodnej i Dyrektywy Azotanowej WE), zaostrzenia polityki gospodarowania zasobami wodnymi.

Lewobrzeżne dopływy rzeki Przewodówki:

- Dopływ z Byszewa - Wygody (wpada do Przewodówki w okolicach wsi Stare Grochy)
- Dopływ z Pękowa (wpada do Przewodówki w okolicach wsi Nowe Przewodowo tuż przy granicy gminy)

Prawobrzeżne dopływy rzeki Przewodówki:

- Dopływ z Wysockiego, uchodzi pomiędzy Gzami a Kozłówką
- Dopływ ze Skórznic (wraz z Dopływem z Gąsiorówki i dopływem spod Skaszewa), mają swoje źródła na terenie gminy Winnica, uchodzą w okolicy Przewodowa Parceli.

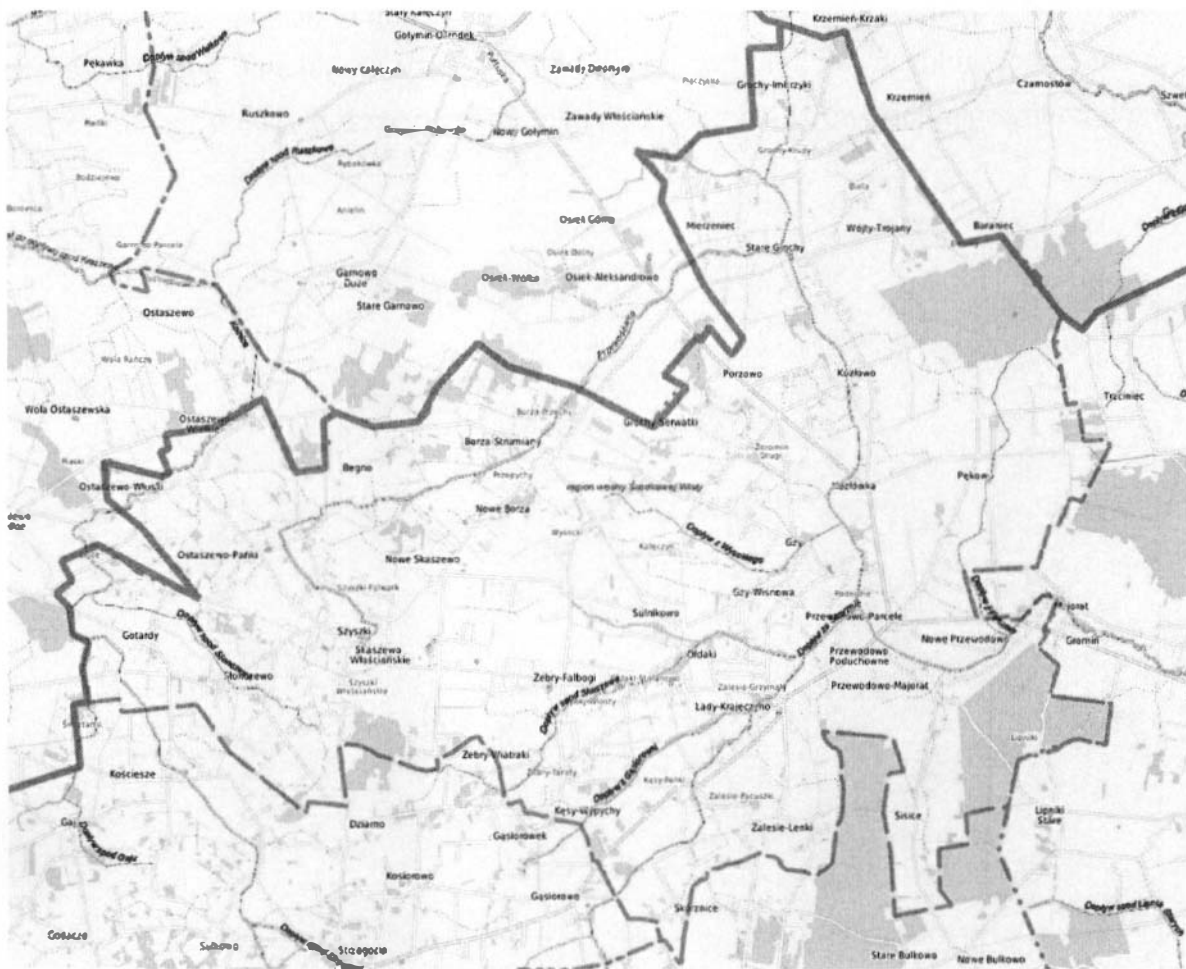
Oprócz rzeki Przewodówki, zachodnim skrajem gminy (na długości ok. 3,9 km przez wsie Gotardy, Ostaszewo Włuski, Ostaszewo Wielkie), przepływa rzeczka Kolnica (dopływ Sony uchodzącej do Wkry). Do Kolnicy uchodzi także Dopływ spod Słończewa.

Na terenie gminy znajduje się znaczna liczba niewielkich zbiorników i oczek wodnych, zarówno naturalnych jak i sztucznych. W warunkach rosnącego deficytu wody do celów produkcji rolnej, ich znaczenie może wzrastać, a jednym z działań (właścicieli tych zbiorników, przy wsparciu Władz Gminy) powinno być zwiększenie

możliwości retencyjnych tych zbiorników. Wzdłuż rzeki Przewodówki w rejonie wsi Przewodowo Majorat, Kozłowo i Borza Strumiany, występują korzystne warunki do utworzenia niewielkich zbiorników retencyjnych.

Ze względu na rosnące zużycie wody w gospodarstwach domowych oraz równoczesny brak sieci kanalizacyjnej oraz uporządkowanej gospodarki ściekowej, występuje stałe istotne zagrożenie zarówno dla wód powierzchniowych jak i wglębnych, zwłaszcza na terenach intensywnego rozwoju budownictwa mieszkaniowego i (ewentualnie w przyszłości) letniskowego. Szczególne znaczenie ma to na terenach charakteryzujących się wysoką przepuszczalnością gruntu oraz brakiem warstw izolacyjnych chroniących wody. Zagrożeniem dla wód powierzchniowych jest również działalność rolnicza. Cała zlewnia rzeczki Przewodówki odprowadza wody z terenów rolnych, istnieje zatem zagrożenie zanieczyszczeniem azotem i fosforem pochodzenia rolniczego. Zanieczyszczenie to ma wpływ na jakość wód Narwi, która dostarcza zasobów wodnych dla ujęcia Wodociągu Północnego w Wieliszewie. Powszechna na terenie gminy zła jakość wody w studniach kopanych, uniemożliwiająca jej spożywanie lub wykorzystanie na potrzeby chowu zwierząt, była wskazana już w trakcie opracowania *Studium* w 2001 roku. Przepływy w małych rzekach i ciekach płynących przez obszar gminy są niewielkie. W dłuższym horyzoncie czasowym może to mieć krytyczne znaczenie z punktu widzenia dostępności wody, zwłaszcza w przypadku kolejnych klęsk suszy, których prawdopodobieństwo w ostatnich latach znacznie wzrasta. Poprawę bezpieczeństwa w tym zakresie można uzyskać przez budowę zbiorników retencyjnych. Wskazana byłaby analiza możliwości realizacji przedsięwzięć zapewniających zwiększenie retencji wody na ciekach na obszarze gminy. Należy jednakże uwzględnić zagrożenie możliwą eutrofizacją wód takich zbiorników, wynikającą z kumulacji m.in. azotanów i fosforanów pochodzenia antropogenicznego. Jest to związane z funkcjonowaniem gospodarstw rolnych (spływy nawozów, wywożenie gnojowicy na pola) oraz nieszczelnych zbiorników na ścieki bytowe i odcieki z budynków inwentarskich.

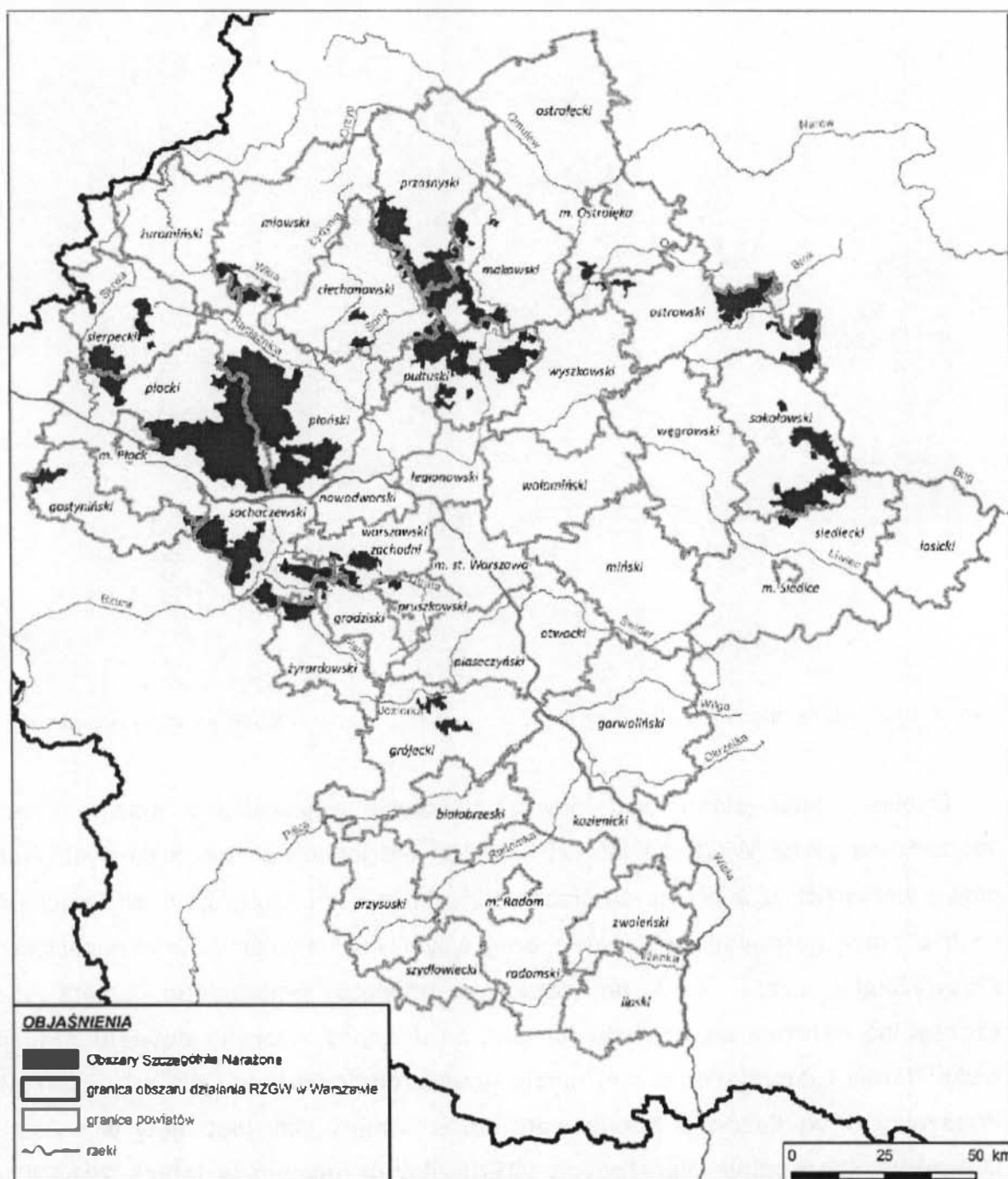

Rys. 4. Sieć hydrograficzna gminy Gzy

Źródło: www.gzy.e-mapa.net

Ogólna ocena stanu wód powierzchniowych województwa mazowieckiego sporządzona przez WIOŚ za lata 2010-2013, jest jednoznacznie niekorzystna dla prawie wszystkich rzek płynących przez obszar Mazowsza. Obrazuje to skalę potrzeb co do poprawy gospodarki wodno-ściekowej, w tym w zakresie ścieków komunalnych. Przeważająca część wód na obszarze powiatu pułtuskiego objęta jest szczególną ochroną ze względu na fakt, że dopływy z terenu powiatu zasilają rzekę Narew i istniejące na niej ujęcie powierzchniowe wody dla mieszkańców Warszawy w Wieliszewie. Prawie cały obszar gminy Gzy jest ujęty w wykazie Obszarów Szczególnie Narażonych (OSN) obowiązującym w latach 2012-2016 (po zmianach w 2015 r.) [Rys 5]. W najbliższym czasie przewidywane jest zaostrzenie przepisów dotyczących gospodarowania na terenach ujętych w wykazach

OSN. Niezbędne będzie zatem nie tylko wsparcie informacyjne i edukacyjne dla producentów rolnych, ale także wsparcie rolników przy pozyskaniu pomocy Państwa, na ograniczenie dopływu zanieczyszczeń azotem pochodzenia rolniczego do wód.

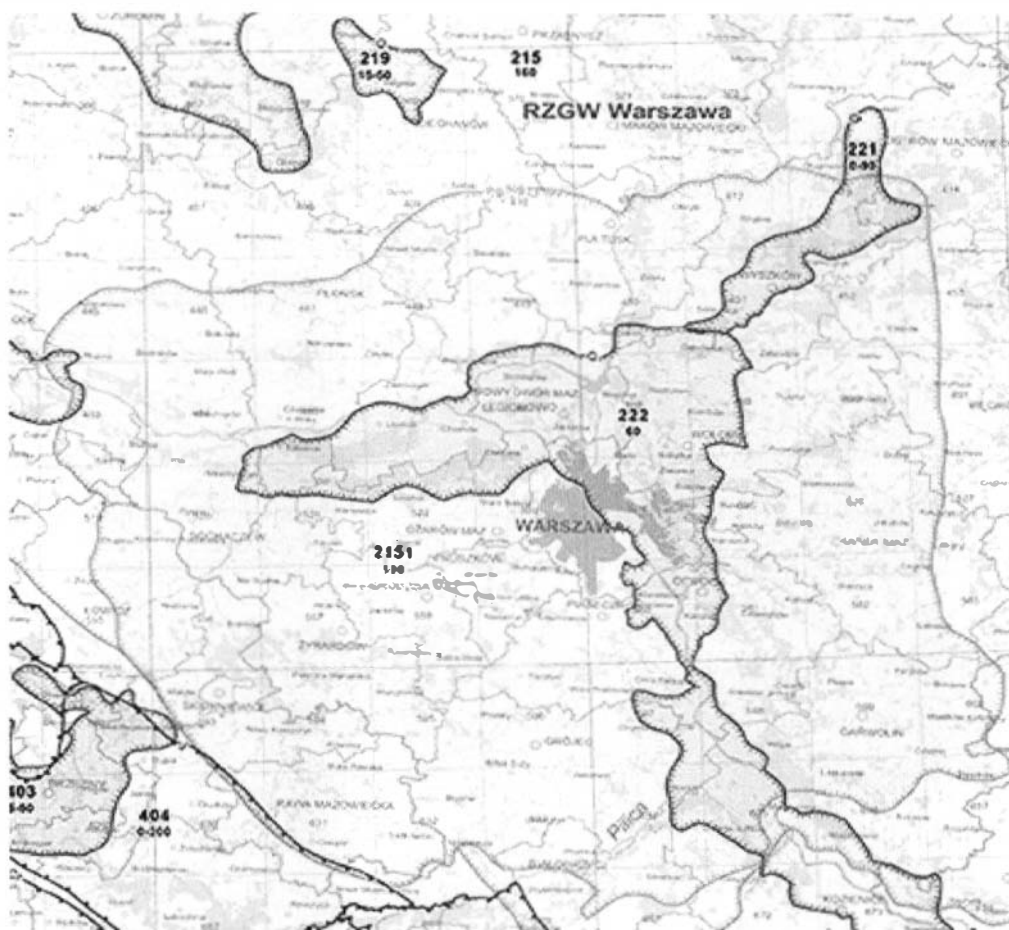

Rys. 5. Mapa Obszarów Szczególnie Narażonych 2015 r.

Źródło: RZGW w Warszawie

Prawie cały obszar gminy znajduje się w obrębie trzeciorzędowego zbiornika wód podziemnych – Subniecka Warszawska (zbiornik GZWP 215A), w jego części północnej. Jest to zbiornik o szacunkowych zasobach dyspozycyjnych 145 tys. m³/dobę i średniej jakości wody.

Rola samorządów gminnych w zakresie gospodarki wodnej wzrośnie w najbliższej przyszłości - zadania dotyczące spółek wodnych, odpowiedzialnych m.in. za melioracje szczegółowe, zgodnie z projektem nowego Prawa Wodnego, mają przejąć Gminy. Zmianie mają ulec również zasady ponoszenia opłat za korzystanie z wód oraz zostaną wprowadzone opłaty za tzw. wodę utraconą. Zwłaszcza ta pierwsza kwestia może mieć znaczenie także w przypadku Gminy Gzy.

Rys. 6. Zasięg zbiornika GZWP 215 A

Źródło: RZGW w Warszawie

Na terenie gminy Gzy nie występują obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi, ani obszary zagrożone podtopieniami. Jednakże doświadczenia związane

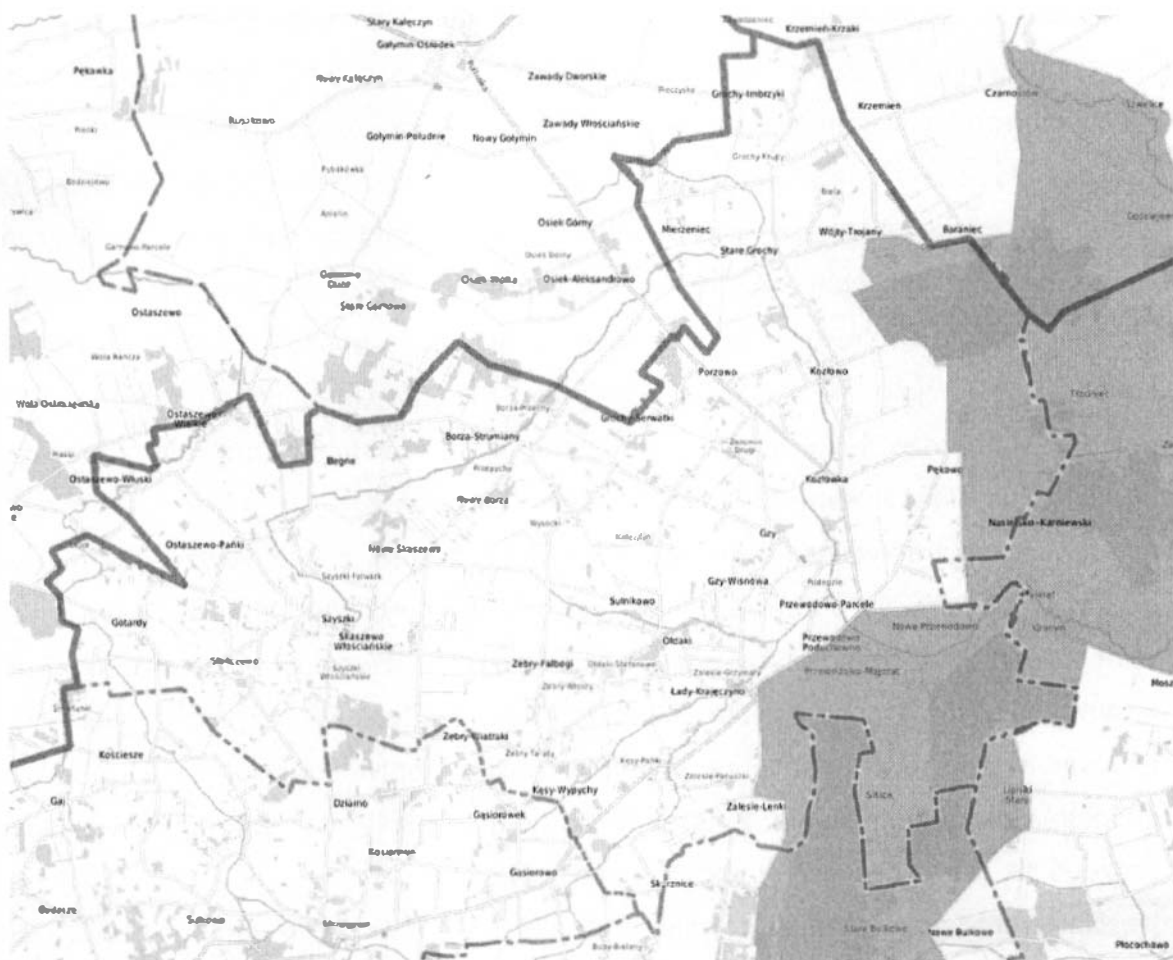
z powodziami w okresie ostatnich dwóch dekad wskazują, że wobec gwałtownych zmian klimatycznych, konieczna jest weryfikacja podejścia do szacowania ryzyk powodziowych i podtopień będących skutkiem miejscowych nawalnych opadów deszczu. Oznacza to, że należy bardzo realnie liczyć się z wystąpieniem zdarzeń, których dotychczas szacowane prawdopodobieństwa były względnie niskie. Analogicznie – wystąpienia kolejnych poważnych niedoborów wody lub katastrofalnych susz, mogą być znacznie częstsze w kolejnych latach, odbiegając znacznie od statystycznych szacunków.

1.4. Ochrona przyrody

Na terenie gminy Gzy ochronie podlegają: tereny zlewni rzeki Narew, korytarze ekologiczne, gleby klas II-III, pomniki przyrody, lasy, parki podworskie i wiejskie. Przyrodniczy system gminy Gzy oparty jest przede wszystkim na dolinie rzeki Przewodówki i jej dopływach oraz w mniejszym stopniu – na dolinie rzeki Kolnicy. Ta konfiguracja implikuje przebieg korytarzy ekologicznych przez obszar gminy: jeden - określany co do rangi jako drugorzędny, zlokalizowany jest wzdłuż rzeki Przewodówki, pozostałe – to lokalne korytarze ekologiczne funkcjonujące wzdłuż pozostałych cieków. Korytarze te łączą się z dolinami rzek: Pełty i Sony, nie sposób jednak stwierdzić, że tworzą jeden spójny system przyrodniczy. Teren gminy położony jest również w obszarze funkcjonalnym Zielone Płuca Polski, obejmującym północno-wschodnią część kraju, w którym należy konsekwentnie przestrzegać zasad ekorozwoju.

Wschodnia i południowo-wschodnia część terenu gminy Gzy została włączona do Nasielsko-Karniewskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, ustanowionego uchwałą nr 59/X/90 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Ciechanowie z dnia 23 kwietnia 1990 r. oraz Rozporządzeniem nr 25 Wojewody Mazowieckiego z dnia 15 kwietnia 2005 r., w sprawie Nasielsko – Karniewskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. W zasięgu Obszaru na terenie gminy Gzy znajduje się jej wschodnia i południowo-wschodnia część, o powierzchni 1889,4 ha, co stanowi ok. 18,1% powierzchni gminy. Jest to ok. 13% powierzchni całego Obszaru (14586,1 ha). Pomimo że zasady ochrony obszaru nie wykluczają jego gospodarczego wykorzystania, to jednak na terenach położonych w jego granicach, przepisy zabraniają podejmowania szeregu działań mogących,

osobno lub w połączeniu z innymi działaniami, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru. Wprowadzone ograniczenia ze względu na uwarunkowania przyrodnicze, związane z funkcjonowaniem Nasielsko-Karniewskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, powinny zostać poddane wnikliwej analizie i korekcie, jako nadmiernie ingerujące w gospodarkę gminy, dotyczące terenów już zagospodarowanych, a więc i tak poddanych silnej antropopresji. Dotyczy to w szczególności terenów wykorzystywanych w intensywnej produkcji rolnej oraz szeroko rozumianej aktywności gospodarczej, na których projektowane przedsięwzięcia mogą oddziaływać na Obszar. W praktyce jest to szereg wymogów i ograniczeń zniechęcających potencjalnych inwestorów, także ze względu na przewlekłość procedur i dodatkowe koszty podejmowania przedsięwzięć inwestycyjnych.

Rys. 7. Zasięg Nasielsko-Karniewskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu na terenie gminy Gzy

Źródło: www.gzy.e-mapa.net

Ustalenia dotyczące Obszaru ingerują także m.in. w sposoby użytkowania gruntów, zalecając np.:

- „maksymalne ograniczanie zmiany użytków zielonych na grunty orne, niedopuszczanie do przeorywania użytków zielonych, propagowanie powrotu do użytkowania łąkowego gruntów wykorzystywanych dotychczas jako rolne wzdłuż rowów i lokalnych obniżen terenowych”
- „hodowli lokalnych starych odmian drzew i krzewów owocowych oraz ras zwierząt”
- „powrót do tradycyjnego użytkowania (koszenie ręczne) oraz opóźnianie pierwszego pokosu po 15 lipca, a w przypadku łąk wilgotnych koszenie we wrześniu z pozostawieniem pojedynczych stogów siana na ich obrzeżach do końca lata”
- „melioracje odwadniające, w tym regulowanie odpływu wody z sieci rowów, dopuszczalne tylko w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, z bezwzględnym zachowaniem w stanie nienaruszonym terenów podmokłych” - ten zapis wydaje się

wręcz nielogiczny, zakazując racjonalnego odwadniania terenów podmokłych. Dla zneutralizowania tych negatywnych dla rozwoju gospodarczego gminy ograniczeń, wskazane jest udzielanie przez samorząd Gminy Gzy, daleko idącej pomocy przedsiębiorcom i rolnikom podejmującym działania na obszarach objętych ochroną krajobrazu. Pomimo że Nasielsko-Karniewski Obszar Chronionego Krajobrazu nie przedstawia bardzo wysokiej wartości przyrodniczej, to ustanowiono w jego granicach ograniczenia niespotykane na terenach parków krajobrazowych, a nawet rezerwatów, np. ograniczenie dotyczące sytuowania budynków w odległości mniejszej niż 100 m od cieków wodnych. Dla porównania, na terenie Bolimowskiego Parku Krajobrazowego wzdłuż odcinków mniejszych rzek stanowiących rezerwaty w granicach Parku, ograniczenie to wynosi jedynie 50 m. Wydaje się celową, krytyczną weryfikacją niektórych zapisów nadmiernie ograniczających prawo własności i możliwość gospodarczego korzystania z terenów, a jednocześnie nie chroniących żadnych szczególnie wartościowych elementów przyrody.

Na terenie gminy istnieją również pozostałości podworskich parków, część z nich uległa bezpowrotnej dewastacji w wyniku braku konserwacji i niszczycielskiej działalności ludzi. Te najlepiej zachowane znajdują się w miejscowości Ołdaki - o pow.

ok. 8 ha, Pękowo o pow. 3 ha, Skaszewo Włociańskie o pow. ok. 4 ha, Słończewo o pow. ok. 4 ha. Znaczenie przyrodnicze parków podnosi fakt, iż gmina jest zalesiona w niewielkim stopniu. Na terenie gminy Gzy znajduje się znaczna liczba drzew objęta ochroną w formie pomników przyrody:

we wsi Pękowo:

- dąb szypułkowy - obwód: 363 cm, wysokość: 22 m
- lipa drobnolistna - obwód: 406 cm, wysokość: 23 m
- dąb szypułkowy - obwód: 507 cm, wysokość: 25 m

we wsi Przewodowo Poduchowne:

- dąb szypułkowy - obwód: 408 cm, wysokość: 24 m

we wsi Przewodowo-Parcele:

- wiąz górski - obwód: 400 cm, wysokość: 20 m

we wsi Kozłowo:

- klon pospolity - obwód: 313 cm, wysokość: 16 m
- jesion wyniosły - obwód: 295 cm, wysokość: 18 m

we wsi Skaszewo Włociańskie:

- czterorzędowa aleja, 67 szt. kasztanowca białego - obwód: od 126 do 172 cm, wysokość: 14 m
- 102 szt. grabu pospolitego - obwód: od 16 do 126 cm, wysokość: 12 m
- 73 szt. robinii akacjowej - obwód: od 38 do 144 cm, wysokość: 14 m
- teren dawnego parku - klon pospolity - obwód: 279 cm, wysokość: 21m
- lipa drobnolistna - obwód: 250 cm, wysokość: 23m

Potencjał przyrodniczy obszaru gminy Gzy nie jest znaczny, mimo to pożądanym działaniem byłoby wykorzystanie go dla wsparcia rozwoju gospodarczego gminy. Nie jest to zadanie łatwe, także w związku z ograniczeniami wynikającymi z regulacji dotyczących Nasielsko-Karniewskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.

1.5. Zagospodarowanie przestrzenne

Powierzchnia gminy wynosiła na koniec 2015 r. 104,46 km², co stanowiło 12,6% powierzchni powiatu pułtuskiego. Podstawową funkcją, jaka wykształciła się w gminie Gzy jest rolnictwo i obsługa rolnictwa, zaś na niektórych niewielkich obszarach gminy

przewiduje się rozwój zabudowy letniskowej. Obszary te mają spełniać funkcje rekreacyjno – wypoczynkowe.

Tabela 1. Struktura użytkowania gruntów w gminie Gzy

Kategoria użytków	pow. [ha]	%
Użytki rolne	8 859	84,8
- w tym łąki i pastwiska	1 925	18,4
Lasy, w tym grunty zadrzewione i zakrzewione	937	9
Grunty zabudowane i zurbanizowane	242	2,3
Grunty pod wodami	99	0,9
Inne	309	3
Suma powierzchni:	10 446	100%

Źródło: dane z Urzędu Gminy Gzy

Uchwałą nr XXIII/108/2001 z 29 sierpnia 2001 r. Rada Gminy Gzy przyjęła Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gzy. Na obecną chwilę *Studium* wymaga znaczącej aktualizacji, zarówno ze względu na zmiany przepisów prawa w wielu dziedzinach, jak i zmiany sytuacji społeczno-ekonomicznej w gminie i jej otoczeniu. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego został opracowany tylko dla fragmentów kilku miejscowości: Borza Strumiany, Grochy Stare, Gzy, Gotardy, Kozłówka, Porzowo, Przewodowo Majorat, Nowe Przewodowo, Przewodowo Parcele, Sisice i Szyszki. Plan został przyjęty 18 listopada 2011 roku, uchwałą Nr XI/40/11. Aktualnie obowiązującymi planami zagospodarowania przestrzennego jest objęte jedynie 1,35% ogólnej powierzchni geodezyjnej gminy. W zakresie planowania przestrzennego istnieją nie zaspokojone potrzeby zgłaszane również w ankiecie przez mieszkańców. Byłoby wskazane, aby Gmina przeprowadziła pogłębioną analizę tych potrzeb, a następnie podjęła stosowne decyzje i działania. Kształtowanie polityki przestrzennej powinno być oparte o zasady zrównoważonego, trwałego rozwoju, zwłaszcza w dziedzinach: optymalnego gospodarowania przestrzenią, wzrostu standardów cywilizacyjnych i dobrobytu mieszkańców, rozwoju lokalnej gospodarki oraz ochrony zasobów przyrodniczych i kulturowych.

1.6. Walory kulturowe, ochrona dziedzictwa kulturowego i historycznego

Na terenie gminy Gzy występują niezbyt licznie obiekty dziedzictwa kulturowego i historycznego. Krajobraz kulturowy gminy został ukształtowany w XIX i w XX wieku, lecz jest wyraźnie pozostałością okresów wcześniejszych, w tym charakterystycznych przekształceń okolic drobnoszlacheckich w obszary folwarczne. Na terenie gminy istnieją jeszcze licznie zachowane pozostałości założeń dworskich.

Do obiektów wpisanych do rejestru zabytków należą :

- Zespół budowlany: Kościół parafialny w Gzach p.w. Wniebowzięcia NMP z 1872-1874 r., dzwonnica z 4 ćw. XIX w., cmentarz przykościelny i ogrodzenie z początku XX w. - Nr rej. 251/2010
- Kościół parafialny p.w. Przemienienia Pańskiego z 1887 - 1899 r. w Szyszkach Włociańskich - Nr rej. A - 815
- Zespół sakralny w Przewodowie Poduchownym: kościół murowany 1875 - 1877 r., kaplica z I połowy XIX wieku na cmentarzu przykościelnym, cmentarz przykościelny wraz z warstwą kulturową oraz ogrodzenie murowane - Nr rej. 334-A
- Park podworski z XIX wieku w Ołdakach - Nr rej. A-173
- Park podworski z XIX wieku w Pękowie - Nr rej. A-174
- Budynek dworu z XIX wieku w Pękowie - Nr rej. 1072/2013
- Osada z okresu późnolateńskiego w Przewodowie - Majorat - Nr rej. 203/79
- Osada wczesnośredniowieczna w Nowym Przewodowie - Nr rej 204/79
- Osada z okresu wpływów rzymskich w Przewodowie-Parcele – Nr rej. 205/79-934/71 WA
- Zespół podworski z początku XX wieku w Słończewie - park, ogród użytkowy - Nr rej. A-782

Zespołami i obiektami objętymi ochroną konserwatorską m.in. są:

- Cmentarz parafialny parafii rzymsko-katolickiej p.w. Św. Walentego w Gzach
- Cmentarz parafialny w Przewodowie Poduchownym
- Cmentarz parafialny w Szyszkach Włociańskich

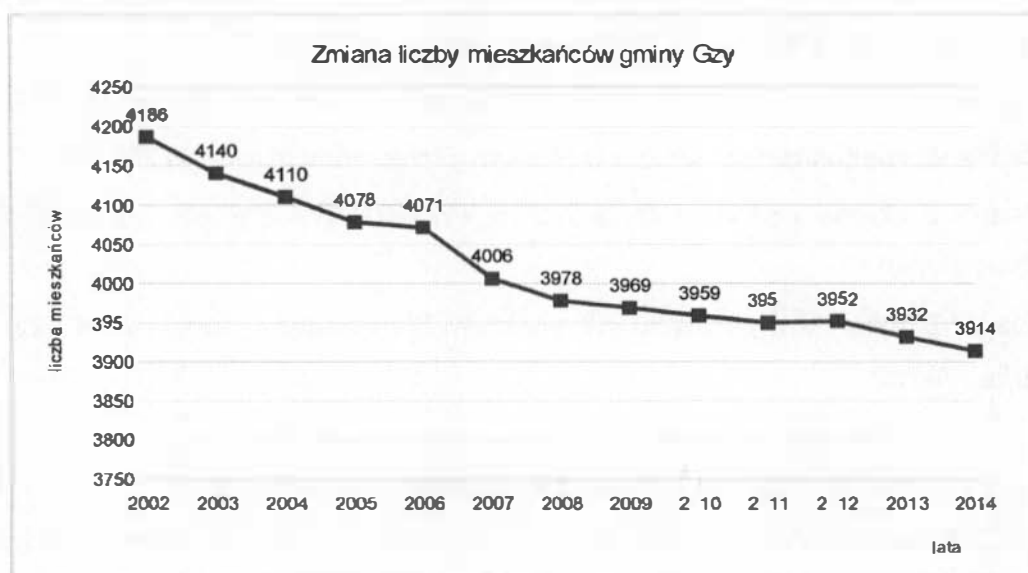
- Park dworski w Kozłowie o pow. 2,37 ha z lat 1880-1890
- Zespół dworski w Skaszewie Włociańskim obejmujący park wraz z dworem
- Park dworski w Gzach o pow. 5 ha

Do obiektów reprezentujących wartości kulturowe, należą również budynki mieszkalne budowane na przełomie XIX i XX w. oraz część przydrożnych kapliczek. Uwzględniając w/w obiekty i historię terenów dzisiejszej gminy Gzy, wskazane byłoby przeanalizowanie na poziomie projektu wykonawczego strategii, które z elementów dziedzictwa kulturowego i historycznego obszaru gminy, można włączyć w plan jej promocji, a także w rozwój funkcji edukacyjnych (ścieżki edukacyjne, ekologiczne) oraz turystycznych i rekreacyjnych.

2. Społeczeństwo

2.1. Demografia

Liczba mieszkańców gminy od 2002 r. do 2015 r. ulegała systematycznemu zmniejszeniu: z 4186 do 3859 mieszkańców, tzn. o 7,8%. Tempo spadku było największe do 2007 roku (średnio 0,8% /rok, następnie zmniejszyło się do ok. 0,2 % /rok, lecz mogło to być związane z echem wyżu demograficznego lat '80. Od 2012 r. liczba mieszkańców zmniejsza się znowu w zwiększonym tempie ok. 0,5% /rok, zaś w 2015 r. spadła o 1,4%.

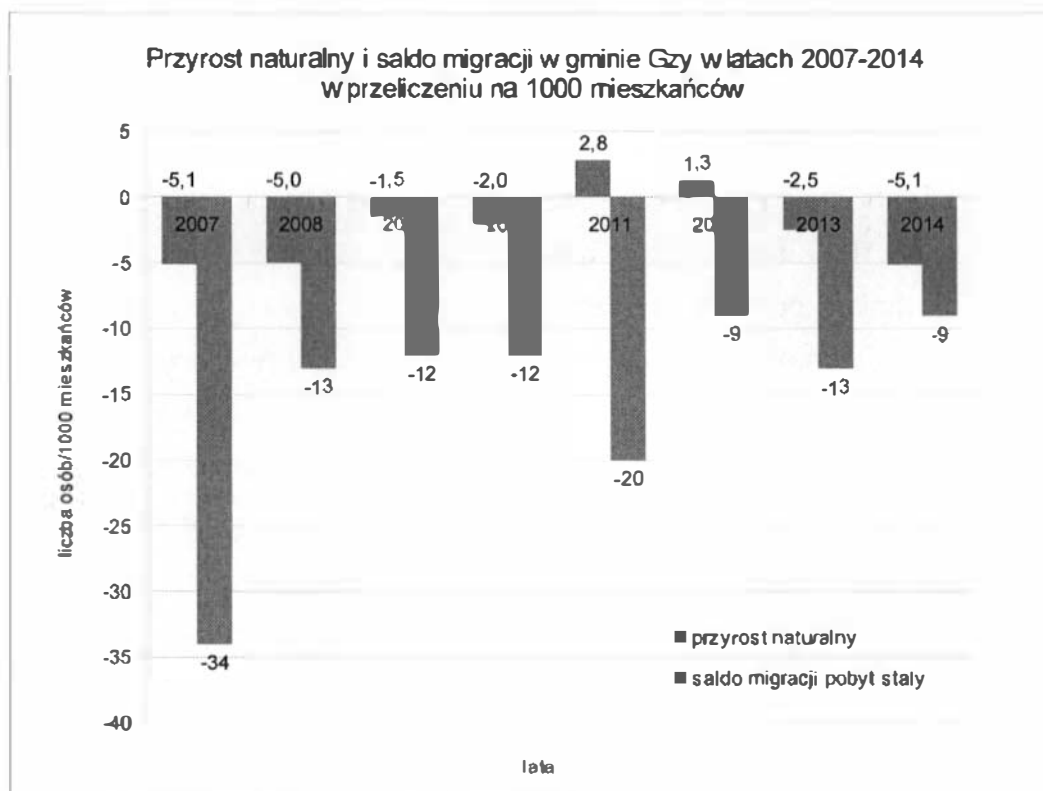

Wykres 1. Zmiana liczby mieszkańców gminy Gzy

Źródło: GUS, UG w Gzach

Dla oszacowania rzeczywistej liczby osób zamieszkujących gminę w danym okresie, należy uwzględnić zmniejszenie liczby mieszkańców związane z długotrwałymi wyjazdami do pracy lub nauki poza teren gminy oraz za granicę, co częstokroć nie jest odnotowywane w statystykach i ewidencji. Należy również dodać nieokreśloną dotychczas, zapewne niewielką liczbę osób zamieszkujących na terenie gminy bez spełnienia obowiązku meldunkowego (osoby przeprowadzające się na teren gminy lecz nie zmieniające dotychczasowego miejsca zameldowania oraz obcokrajowcy). Ponadto pomiędzy danymi ewidencyjnymi Urzędu Gminy, a danymi statystycznymi GUS mogą występować niewielkie różnice związane z metodyką stosowaną przez GUS – jako bazę obliczeń wykorzystuje się dane spisowe z 2010 roku, uzupełniane o informacje ze sprawozdań rocznych dotyczących zameldowań i wymeldowań z pobytu stałego. W ewidencji UG mogą występować nieco inne liczby mieszkańców uwzględniające meldowanych na pobyt czasowy w okresie poszczególnych lat.

Wykres 2. Zmiany przyrostu naturalnego i salda migracji w gminie Gzy w latach 2007-2014

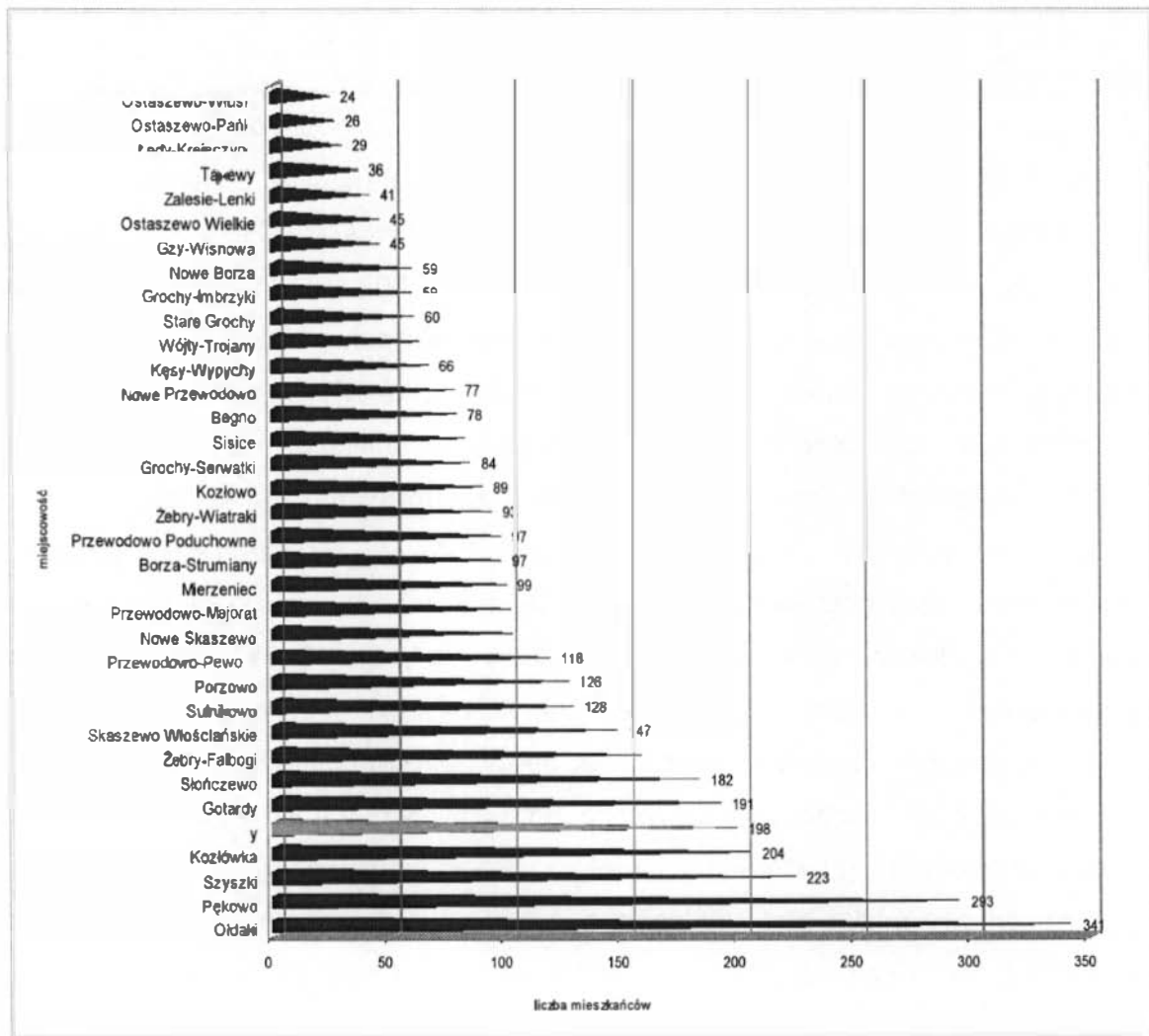
Źródło: GUS

Od 2005 roku gmina odnotowuje ujemne saldo przyrostu naturalnego, które waha się w przedziale od -5 do -1,5/1000 mieszkańców (oprócz 2011 i 2012 roku, kiedy saldo to było dodatnie). Także saldo migracji jest ujemne od 2002 roku, na przestrzeni ostatnich 12 lat wahało się od -34 do -9/1000 mieszkańców. Brak jest obecnie czynników, które mogłyby spowodować odwrócenie tych trendów – zarówno brak przyrostu liczby miejsc pracy, jak i spadek liczby zawieranych małżeństw (z 8,1/1000 mieszk. w 2008 r. do 4,6/1000 mieszk. w 2014 r.) oraz wygasanie echa wyżu demograficznego z połowy lat '80, będą negatywnie wpływały na zmiany liczby mieszkańców gminy. Wydaje się, że jedynie istotny napływ nowych młodych mieszkańców na obszar gminy powiązany z nowymi miejscami pracy, pozwoliłby uzyskać pozytywny trend przyrostu naturalnego.

W 2014 r. mieszkańcy gminy Gzy stanowili 7,6 % ogólnej liczby mieszkańców powiatu pułtuskiego. Równocześnie powierzchnia gminy stanowi 12,5% powierzchni powiatu – pokazuje to, o ile niższa jest średnia gęstość zaludnienia gminy w stosunku do powiatu – średnia gęstość zaludnienia w gminie wynosi 37 osób/km² (po odjęciu lasów i wód: 41 osób/km²). Stanowi to 26% średniej gęstości na terenie województwa mazowieckiego i 61% średniej w powiecie pułtuskim. Pod względem gęstości zaludnienia gmina Gzy znajduje się na 5 miejscu w powiecie pułtuskim oraz na 250 miejscu w województwie mazowieckim. Jednocześnie w 2014 roku gmina charakteryzowała się najmniej korzystną w powiecie zmianą liczby mieszkańców w przeliczeniu na 1000 mieszkańców gminy. Z uwagi na bardzo niski ogólny wskaźnik zaludnienia, gmina posiada znaczny potencjał do wzrostu liczby mieszkańców. Konieczne są jednak silne czynniki gospodarcze, cywilizacyjne i społeczne stymulujące ten wzrost. W przeciwnym wypadku, wobec ogólnych trendów demograficznych oraz ogólnej charakterystyki gospodarczej obszaru, istnieje bardzo duże ryzyko, że liczba mieszkańców gminy będzie się zmniejszała. Czynnikiem hamującym mogłyby być jedynie znaczne inwestycje w miejsca pracy.

W granicach gminy znajduje się 35 sołectw (48 miejscowości). Największą pod względem zaludnienia miejscowością jest Pękowo, liczące w 2015 r. 293 mieszkańców (7,6% ogółu), a następnie Kozłówka zamieszkała przez 204 osoby (5,3%), i Gotardy liczące 191 osób (4,9%). Ośrodek gminny Gzy, zamieszkiwało w 2015 r. jedynie 178 osób (wg danych meldunkowych – 4,6% liczby mieszkańców gminy zameldowanych

na stałe). W sześciu największych sołectwach w gminie, zamieszkuje ponad 37% ogółu mieszkańców. Wraz z kolejnymi sześcioma sołectwami, liczą one razem 59% ludności gminy. Oznacza to, że w pozostałych 23 sołectwach zamieszkuje 41% ogółu ludności gminy. Przeciętna wieś liczy zaledwie 80 mieszkańców. Tak duże rozproszenie jest źródłem znacznych problemów zarówno związanych z rozbudową i utrzymaniem infrastruktury sieciowej, jak i dróg, organizacją usług edukacyjnych, dostępnością usług komercyjnych, a także np. podnosi koszty dowożenia dzieci do szkół, czy zbiórki odpadów stałych. Konieczne jest sformułowanie długofalowych zasad polityki związanej z obsługą tak rozproszonej populacji, np. w zakresie gospodarki ściekowej.

Wykres 3. Liczba mieszkańców w sołectwach w gminie Gzy w 2015 roku Źródło: UG w Gzach

Struktura wiekowa mieszkańców gminy uległa znaczącym zmianom:

Tabela. 2. Liczba mieszkańców gminy Gzy w latach 2002-2014, w grupach wiekowych

Rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
0-4	226	222	228	223	220	218	212	197	199	208	212	205	198
	283	271	257	235	230	208	202	217	206	196	194	197	195
	338	316	298	293	280	263	254	247	218	203	187	185	197
	379	356	342	331	322	316	300	278	286	276	267	247	229
	313	338	348	350	376	370	343	340	318	310	307	297	281
	305	296	292	291	282	287	320	338	329	340	339	324	318
	247	261	263	260	250	260	257	266	276	261	271	292	309
	224	224	221	227	234	243	256	251	251	252	258	258	263
4	290	266	250	233	229	211	212	218	226	237	247	251	254
4	288	293	295	284	291	283	258	246	242	232	222	222	222
	260	252	254	286	285	286	288	287	284	289	280	265	259
	147	181	216	229	236	243	238	241	281	279	285	293	287
	180	162	142	127	135	143	174	206	236	9	259	245	253
65-69 lat	188	187	180	176	167	166	160	128	117		132	167	191
70 lat i więcej	520	515			534		504	500	400		402	484	458

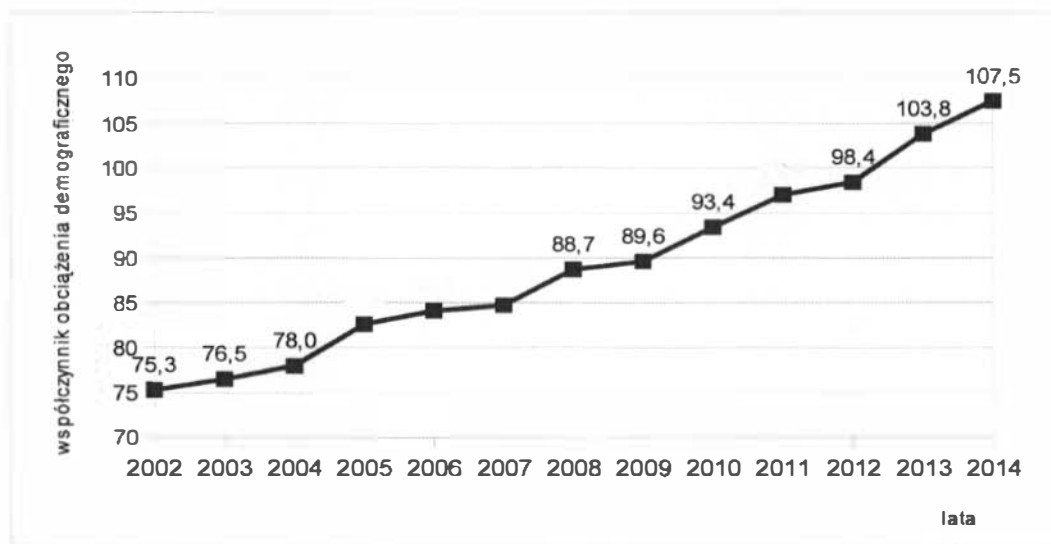
Źródło: GUS

Na przestrzeni ostatnich 12 lat następuje w gminie znaczne pogorszenie jednego ze wskaźników obciążenia demograficznego: liczby ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym – z 75,3 w 2002 r. do 107,5 w 2014 r. Jest to najbardziej niekorzystna wartość wśród gmin powiatu pułtuskiego. Wynika to z faktu, że w tym okresie liczba osób w wieku przedprodukcyjnym spadła w gminie aż o 32,5%, zaś liczba osób w wieku poprodukcyjnym zmniejszyła się tylko o 3,7%, a od 2010 r. wykazuje tendencję rosnącą. Jest to zatem sygnał wskazujący na dalsze pogorszenie proporcji poszczególnych grup wiekowych w nieodległej przyszłości. Skutki procesów starzenia społeczeństwa i jednoczesnej ucieczki młodych kumulują się, dając w efekcie bardzo niekorzystną relację – w ciągu 10 lat liczba osób w wieku poprodukcyjnym wzrośnie o ponad 30%, zaś liczba osób w wieku przedprodukcyjnym będzie w dalszym ciągu się zmniejszała. Już w ciągu najbliższych 4 lat zacznie się zmniejszać także liczba osób w wieku produkcyjnym i nastąpi to niezależnie od migracji z terenu gminy, która ten spadek może tylko pogłębić.

Procentowy udział liczby ludności w wieku poprodukcyjnym zmieniał się z 19% w 2002 r. do 18,3% w 2010 r. i 19,5% w 2014 r. Udział liczby osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców spadł z 25,2% w 2002 r. do 18,2% w 2014 r. Udział liczby osób w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców,

zwiększył się z 55,9% w 2002 r., do 62,3% w 2014 r., co z punktu widzenia lokalnej gospodarki jest korzystne, jednakże tendencja ta zacznie się odwracać w najbliższych latach.

Wykres 4. Zmiana wskaźnika obciążenia demograficznego: liczba osób w wieku poprodukcyjnym do liczby osób w wieku przedprodukcyjnym

Źródło: GUS

W grupie osób najmłodszych (0-4 lat) po okresie spadku w latach 2004-2009 nastąpił wzrost w latach 2010-2012, lecz od 2013 roku odnotowuje się zmniejszenie liczby dzieci. W kolejnej grupie wiekowej występuje obecnie wzrost liczby dzieci jako efekt narodzin w latach 2007-2009. Równocześnie zmniejszyła się aż o ponad 27% liczba nastolatków. Liczba osób w wieku 20-44 lata wzrosła jedynie o ok. 5,7%, co może być wynikiem migracji, podobnie jak spadek liczby osób w wieku 45-49 lat. Liczba osób w wieku 50-59 lat wzrosła o 32%. W ciągu najbliższych 10 -15 lat ludzie ci wejdą w wiek emerytalny. W grupie osób w wieku 60-69 lat – następowały liczne zmiany, w efekcie liczba ich jest o 20% wyższa niż przed 15 laty. Generalnie struktura wiekowa zwłaszcza w wyższych przedziałach wiekowych jest nieco nietypowa i może wynikać z procesów migracyjnych. Spadek o ponad 12% nastąpił w grupie osób najstarszych – powyżej 70 lat. Część spośród nich ze względu na stan zdrowia jest, lub będzie w jakimś stopniu niepełnosprawna. Przedstawione powyżej zmiany w strukturze wiekowej mieszkańców, będą miały wpływ zarówno na finanse gminy (osoby wchodzące w wiek emerytalny osiągając mniejsze dochody nie zwiększają

wpływów z PIT), a jednocześnie będą wymagały zwiększonej uwagi i opieki, z powodu pogorszenia sytuacji materialnej, stanu zdrowia, rosnącej niesamodzielności. Po wygaszeniu echa wyżu demograficznego lat '80, nastąpi także spadek liczby dzieci, co jest już zauważalne, jeśli prześledzić liczebność z minionych okresów, osób z przedziału 0-4 lat.

Wykres 5. Zmiany liczby mieszkańców gminy w ekonomicznych grupach wiekowych

Źródło: GUS

Współczynnik feminizacji w gminie zmniejszał się systematycznie od poziomu 0,96 w 2002 roku, aż do 0,91 w 2014 roku, co oznacza, że w gminie na 100 mężczyzn przypadło w 2014 r. jedynie 91 kobiet. Przeciętna wartość tego wskaźnika na obszarach wiejskich województwa mazowieckiego waha się wokół 100. Na terenie gminy występuje w niektórych miejscowościach znaczna nierównowaga liczby kobiet i mężczyzn [Tabela 3]. W Ołdakach na wielkość wskaźnika może wpływać funkcjonowanie Domu Pomocy Społecznej.

Tabela 3. Miejscowości w gminie Gzy z wysokim i niskim współczynnikiem feminizacji.

Miejscowość	Liczba mieszkańców	Współczynnik feminizacji
Ostaszewo Wielkie	48	1,53
Tąsewy	36	1,4
Nowe Przewodowo	85	1,24
Stare Grochy	60	1,22
Skaszewo Włociańskie	149	1,16
Słończewo	177	1,11
Gotardy	200	1,06
Kęsy-Wypychy	70	1,06
Pękowo	324	1,05
średnia w gminie	112	0,94
Begno	85	0,85
Borza-Strumiany	92	0,84
Grochy-Imbrzyki	57	0,84
Żebry-Wiatraki	88	0,80
Nowe Skaszewo	104	0,79
Zalesie-Lenki	46	0,77
Przewodowo Poduchowne	98	0,75
Nowe Borza	62	0,72
Ołdaki	337	0,61

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Bazy Danych Lokalnych GUS, 2013 r.

W poszczególnych miejscowościach gminy występuje znaczne zróżnicowanie odsetka osób w poszczególnych ekonomicznych grupach wiekowych. I tak np. odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w 2013 r. był najwyższy w Tąsewach i wynosił aż 38,9%, zaś odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym wynosił w tej miejscowości tylko 13,9%. Podobna sytuacja występuje we wsi Kęsy-Wypychy, gdzie w 2013 r. było 25,7% osób w wieku poprodukcyjnym i jedynie 4,3% w wieku przedprodukcyjnym. Należy założyć, że w niezbyt długiej perspektywie dojdzie tam do bardzo znacznej redukcji liczby mieszkańców oraz w konsekwencji – do konsolidacji własności gruntów. Podobne procesy będą zapewne zachodziły (choć z mniejszą dynamiką) w kilku innych miejscowościach, gdzie wyraźnie zauważalny jest ponadprzeciętny udział osób

w wieku poprodukcyjnym w strukturze ludności. Do takich miejscowości można zaliczyć np. Ostaszewo Wielkie, Ostaszewo Pańki i Gzy. [Tabela 6]

Z kolei w kilku innych miejscowościach obserwowane jest odwrotne zjawisko – liczba osób w wieku przedprodukcyjnym jest wyraźnie większa niż średnia w gminie (18,2% w 2014 roku). Równocześnie występuje tam najczęściej (oprócz wsi Kozłowo i Wójty-Trojany) niski odsetek osób w wieku poprodukcyjnym. W związku z tym, że liczba mieszkańców w tych miejscowościach najczęściej nie jest wysoka, możliwa jest znaczna dynamika zmian nawet w krótkich okresach czasowych. W odniesieniu do zwłaszcza większych miejscowości, obserwacja struktury wiekowej społeczności powinna służyć planowaniu działań samorządu w zakresie różnego rodzaju usług.

Tabela 4. Miejscowości w gminie Gzy o największym spadku liczby mieszkańców w latach 2010-2015

Miejscowość (l.mieszk	zmiana l. mieszk.
Nowe Borza (59)	-7,8%
Grochy-Imbrzyki (59)	-7,8%
Pękowo (293)	-8,7%
B	-9,3%
Łady-Krajęczyn	-9,4%
Przewodowo (	-9,4%
Zalesie-Lenk)	-12,8%
Ostaszewo-Włuski (24)	-17,2%

Źródło: UG w Gzach

Tabela 5. Miejscowości w gminie Gzy o największym wzroście liczby mieszkańców w latach 2010-2015

Miejscowość (l.mieszk w 2015 r.)	zmiana l. mieszk.
Szyszki (223)	4,7%
Grochy-Serwatki (84)	5,0%
Borza-Strumiany (97)	6,6%
Sulnikowo (128)	6,7%
Tąsewy (36)	20,0%

Źródło: UG w Gzach

Tabela 6. Wskaźniki obciążenia demograficznego w miejscowościach gminy Gzy

Współczynniki obciążenia demograficznego	poprodukcyjny/ przedprod.	przedprodukcyjny/ ogółem	produkcyjny/ ogółem	poprodukcyjny/ ogółem	poprodukcyjny/ produkcyjny
Begno	59,1%	25,9%	58,8%	15,3%	26,0%
Borza-Strumiany	61,1%	19,6%	68,5%	12,0%	17,5%
Gotardy	72,7%	22,0%	62,0%	16,0%	25,8%
Grochy-Imbrzyki	100,0%	19,3%	61,4%	19,3%	31,4%
Grochy-Serwatki	110,0%	12,7%	73,4%	13,9%	19,0%
Gzy	143,8%	16,5%	59,8%	23,7%	39,7%
Gzy-Wisnowa	90,0%	20,0%	62,0%	18,0%	29,0%
Kęsy-Wypychy	600,0%	4,3%	70,0%	25,7%	36,7%
Kozłowo	104,5%	24,2%	50,5%	25,3%	50,0%
Kozłówka	72,3%	21,7%	62,7%	15,7%	25,0%
Łady-Krajęczyno	100,0%	18,8%	62,5%	18,8%	30,0%
Mierzeniec	111,1%	18,8%	60,4%	20,8%	34,5%
Nowe Borza	76,9%	21,0%	62,9%	16,1%	25,6%
Nowe Przewodowo	59,1%	25,9%	58,8%	15,3%	26,0%
Nowe Skaszewo	88,0%	24,0%	54,8%	21,2%	38,6%
Oldaki	130,4%	13,6%	68,5%	17,8%	26,0%
Ostaszewo Wielkie	133,3%	18,8%	56,3%	25,0%	44,4%
Ostaszewo-Pańki	150,0%	14,3%	64,3%	21,4%	33,3%
Ostaszewo-Włski	37,5%	28,6%	60,7%	10,7%	17,6%
Pekowo	77,9%	21,0%	62,7%	16,4%	26,1%
Porzowo	38,5%	30,0%	58,5%	11,5%	19,7%
Przewodowo Poduchowne	60,9%	23,5%	62,2%	14,3%	23,0%
Przewodowo-Majorat	129,4%	16,8%	61,4%	21,8%	35,5%
Przewodowo-Parcele	140,0%	16,3%	61,0%	22,8%	37,3%
Sisice	116,7%	15,0%	67,5%	17,5%	25,9%
Skaszewo Włściańskie	114,8%	18,1%	61,1%	20,8%	34,1%
Słończewo	60,5%	24,3%	61,0%	14,7%	24,1%
Stare Grochy	75,0%	20,0%	65,0%	15,0%	23,1%
Sulnikowo	54,2%	20,0%	69,2%	10,8%	15,7%
Szyszki	97,7%	20,8%	59,0%	20,3%	34,4%
Tasewy	280,0%	13,9%	47,9%	38,9%	82,4%
Wójtys-Trojany	88,2%	28,3%	46,7%	25,0%	53,6%
Zalesie-Lenki	112,5%	17,4%	63,0%	19,6%	31,0%
Żebry-Falbogi	83,9%	19,7%	63,7%	16,6%	26,0%
Żebry-Wiatraki	52,0%	28,4%	56,8%	14,8%	26,0%
średnia w gminie	107,5%	18,2%	62,5%	19,5%	31,3%

Wskaźniki:

	korzystne
	bardzo korzystne
	niekorzystne
	bardzo niekorzystne

Źródło: Baza Danych Lokalnych GUS, 2013 r.

Dane o wykształceniu w statystyce publicznej są publikowane dla powiatów. W gminach wiejskich powiatu pułtuskiego zamieszkiwało w 2011 r. 27459 osób (dane Spisu Powszechnego z 2011 r.). Struktura wykształcenia była następująca:

Tabela 7. Struktura wykształcenia mieszkańców gmin powiatu pułtuskiego w 2011 r.

Wykształcenie	Liczba osób	% udział w powiecie pułtuskim	% udział na wsi w Polsce
wyższe	2826	11%	9,9 %
średnie i policealne - ogółem	6782	26%	25,5 %
średnie i policealne - średnie zawodowe	3612	14%	15,1 %
średnie i policealne - średnie ogólnokształcące	2818	11%	8,9 %
zasadnicze zawodowe	6891	26%	26,5 %
gimnazjalne	1777	7%	6 %
podstawowe ukończone	7605	29%	25,6 %
podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego	881	3%	6,4 %

Źródło: GUS

W stosunku do średnich wielkości w kraju, odsetek ludności z wyższym wykształceniem jest w powiecie pułtuskim niższy o 35% niż średnio w województwie mazowieckim, ale o 2 punkty procentowe wyższy niż średnio na terenach wiejskich w Polsce. Analogicznie nieco wyższy jest udział osób z wykształceniem średnim. Z kolei w powiecie pułtuskim jest więcej o 3,5 punktu procentowego osób z wykształceniem podstawowym, niż średnio w kraju i o połowę niż średnio w kraju mniej osób bez jakiegokolwiek ukończonego wykształcenia.

2.2. Gospodarstwa domowe oraz źródła ich utrzymania

Według danych GUS z Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 r., spośród zidentyfikowanych na terenie gminy gospodarstw domowych w gospodarstwach rolnych, 693 z nich osiągało dochody z różnych źródeł, z tego 673 gospodarstwa domowe osiągały dochód z działalności rolniczej, zaś tylko 20 utrzymywało się z nierolniczych źródeł dochodu. Jednocześnie jednak jedynie 342 gospodarstwa (49,3%) deklarowały, że nie utrzymują się z pracy najemnej, co świadczy o tym, że

w ponad połowie przypadków (50,7%) w gospodarstwach domowych drugim źródłem utrzymania była praca najemna. Analiza tych danych wskazuje na stosunkowo silną pozycję rolnictwa w strukturze źródeł dochodu. Wyższy niż przeciętnie (25%) jest także udział emerytur i rent w strukturze źródeł dochodów (średnia w powiecie pułtuskim wynosiła nieco ponad 20%). Zaskakująco wysoka jest liczba gospodarstw, dla których drugim źródłem utrzymania jest dochód z działalności gospodarczej – w 2010 r. było to aż ok. 26% gospodarstw, przy przeciętnie 6-8% w sąsiednich gminach. Cenną dla lokalnej gospodarki rzeczą byłoby wykorzystanie możliwości, jakie daje Program Rozwoju Obszarów Wiejskich w perspektywie 2014 - 2020, dla dalszego zwiększenia stopnia dywersyfikacji źródeł dochodów gospodarstw i zwiększenia udziału działalności pozarolniczej (zwłaszcza tych ze słabszymi warunkami gospodarowania).

Tabela 8. Struktura gospodarstw domowych w gminie Gzy według źródeł dochodu

Gospodarstwa domowe osiągające dochody	693
w tym:	
z dochodem z działalności rolniczej	673
z dochodem z emerytury i renty	175
z dochodem z pozarolniczej działalności gospodarczej	180
z dochodem z pracy najemnej	351
z dochodem z innych niezarobkowych źródeł poza emeryturą i rentą	20
bez dochodów z działalności rolniczej	20
bez dochodów z emerytury i renty	518
bez dochodów z pozarolniczej działalności gospodarczej	513
bez dochodów z pracy najemnej	342
bez dochodów z innych niezarobkowych źródeł poza emerytura i rentą	673

Źródło: GUS, Powszechny Spis Rolny 2010 r.

Na podstawie wyników badania „Badanie dojazdów do pracy w 2011 r.” (badanie określało na podstawie rocznych deklaracji podatkowych miejsca pracy mieszkańców gmin), w Pułtusku w 2011 roku pracowało 152 mieszkańców gminy Gzy, na terenie wiejskim gminy Pułtusk 37 mieszkańców gminy, zaś do Warszawy dojeżdżało 79

osób. Z kolei na terenie gminy Gzy miejsca pracy miało 60 mieszkańców gminy Sońsk, 21 mieszkańców gminy Gołymin-Ośrodek, 18 mieszkańców gminy Świercze i 29 mieszkańców gminy Pułusk. Oznacza to, że do pracy wyjeżdżało z obszaru gminy Gzy 268 jej mieszkańców, zaś na jej teren przyjeżdżało 128 mieszkańców innych gmin (należy w tym uwzględnić nauczycieli szkół). Uwzględniając poprawę sytuacji gospodarczej od 2011 r., rozwój warszawskiego i podwarszawskiego rynku pracy oraz polepszenie komunikacji kolejowej na trasie Ciechanów-Warszawa, można zakładać, że obecnie liczba dojeżdżających do pracy na teren aglomeracji warszawskiej uległa zwiększeniu.

2.3. Mieszkalnictwo

W 2014 r. znajdowało się w gminie 1044 mieszkania, zaledwie o 6,2% więcej niż w 2002 r., należy tu jednak uwzględnić zmianę sposobu liczenia – od 2009 r. wykazywano w statystykach wszystkie mieszkania, wcześniej - jedynie zamieszkałe. W porównaniu z innymi gminami powiatu pułuskiego, wzrost liczby mieszkań był około 3-4 razy mniejszy. Nietypowa jest także dynamika przyrostu liczby oddawanych mieszkań – najwięcej mieszkań oddawano w latach 2010-2014 – odpowiednio po 5, a następnie nawet 8 mieszkań rocznie. W innych gminach najwięcej mieszkań było oddawanych w latach 2008-2009. Tempo budowy mieszkań na terenie gminy nie jest zatem wysokie, ale stabilnie rośnie. Niestety systematyczne zmniejszanie się liczby mieszkańców gminy świadczy o tym, że nowo budowane mieszkania zastępują tylko stare, przeważnie nie są to inwestycje nowych mieszkańców.

Liczba osób na jedno mieszkanie wynosiła w 2002 r. 4,26 zaś w 2014 r. wynosiła 3,75 i jest to o ok. 15% więcej niż przeciętnie w gminach wiejskich powiatu pułuskiego. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania wynosiła w 2002 r. 95,2 m² i do 2014 roku wzrosła do 99,8 m². Powierzchnia użytkowa w przeliczeniu na jedną osobę w mieszkaniu w 2002 r. wynosiła 22,4 m², zaś w 2014 r. wzrosła do 26,6 m². Ogólna powierzchnia użytkowa mieszkań w 2002 r. wynosiła 93 581m² i wzrosła do 104 191m² w 2014 roku (o 11,3%).

Gmina dysponuje 10 lokalami mieszkalnymi o łącznej powierzchni 488 m², w tym jest 6 lokali socjalnych. Stopień zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych nie jest wystarczający, zwłaszcza w odniesieniu do liczby lokali socjalnych w gminie.

Tabela 9. Liczba budynków mieszkalnych oddanych do użytkowania.

Rok	Liczba budynków oddanych do użytkowania
2005	0
2006	1
2007	3
2008.	1
2009	4
2010	5
2011	5
2012	6
2013	8
2014	7
2015	8

Źródło: GUS, UG w Gzach

Tab. 10. Liczba pozwoleń na budowę budynków mieszkalnych na terenie gminy:

Rok	Liczba pozwoleń na budowę budynków mieszkalnych
2010	19
2011	11
2012	15
2013	10
2014	11
2015	12

Źródło: GUS, UG w Gzach

Liczba udzielanych pozwoleń na budowę budynków mieszkalnych, znacznie różni się od liczby budynków zgłaszanych do użytkowania. Z reguły liczby te powinny być zbliżone (uwzględniając średnią długość cyklu budowlanego). Znaczne różnice mogą wskazywać albo na nie zgłaszanie budynków do użytkowania (np. ze względów podatkowych), albo niespójność danych (błędnie wykazane w statystyce pozwolenia na budowę mogą dotyczyć także budynków inwentarskich i innych).

Gmina charakteryzuje się umiarkowanie korzystnymi wskaźnikami dotyczącymi wielkości zasobów mieszkaniowych. Znaczej poprawie uległy wskaźniki opisujące wyposażenie mieszkań. Ponad 93,5% mieszkańców w gminie korzysta z wodociągu, lecz na terenie gminy nie ma sieci kanalizacyjnej. Zużycie wody z sieci wodociągowej w przeliczeniu na jednego mieszkańca wynosiło w 2014 r. 49,3 m³. Należy jednak założyć, że statystyka pokazuje częściowo także wodę używaną w gospodarstwach rolnych do celów produkcyjnych. Mimo wszystko oznacza to jednak poważne problemy z zagospodarowaniem ścieków. Wyposażenie domów znacznie się poprawiło - 77% mieszkań w 2014 r. było wyposażonych w WC, 72,5% w łazienkę, 53,6% mieszkań posiadało w 2014 r. centralne ogrzewanie – w tym zakresie nastąpił wzrost o 22% w stosunku do 2002 roku. Na terenie gminy Gzy brak sieci gazowej.

Gmina Gzy nie jest korzystnie położona względem aglomeracji warszawskiej z punktu widzenia inwestycji mieszkaniowych, charakteryzuje się też względnie niskimi cenami gruntów. Gmina odnotowuje niski wzrost inwestycji mieszkaniowych (wzrost liczby mieszkań o 0,8% w ciągu 5 lat). Wzrost ten nie jest także skorelowany dodatnio z przyrostem liczby mieszkańców: w tym samym 5-letnim okresie wg danych UG w Gzach, liczba mieszkańców zmniejszyła się o 2%. Oznacza to, że przyrost liczby mieszkań mógł być związany z poprawą sytuacji mieszkaniowej dotychczasowych mieszkańców gminy. Potwierdzają to do pewnego stopnia zmiany wskaźników: wielkości mieszkania/osobę i przeciętnej wielkości mieszkania. Wysoce pożądane byłoby uzyskanie trwałego zwiększenia liczby inwestycji mieszkaniowych realizowanych przez nowych – napływających z zewnątrz inwestorów. Bariera jest tu na pewno brak infrastruktury kanalizacyjnej i niewystarczająco dobry stan usług komunikacji zbiorowej na obszarach, gdzie niska klasa gleb umożliwiałyby lokowanie inwestycji. Zapewnienie poprawy sytuacji w zakresie gospodarki ściekowej i dróg może spowodować, że gmina Gzy poprawi swoją atrakcyjność inwestycyjną, zwłaszcza dla młodych osób, które mogą częściej wybierać pozostanie na terenie gminy, niż przeniesienie się do gmin położonych bliżej Warszawy, czy innych miast mających lepszą infrastrukturę i dostępność komunikacyjną. Kluczowe wydaje się opracowanie i wdrożenie realistycznych planów rozwiązania tej kwestii na potencjalnie najbardziej atrakcyjnych inwestycyjnie terenach.

2.4. Struktura zatrudnienia i rynek pracy

Analiza wskaźnika liczby pracujących, liczby pracujących na 1000 ludności (mieszkańców gminy).

Objaśnienie wskaźnika: *Pracujący na 1000 ludności - bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, wg faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.*

Liczba pracujących (ustalona zgodnie z objaśnieniem powyżej) na terenie gminy wzrosła z 270 w 2005 r. do 581 w 2014 r., czyli o 115%. W grupie kobiet odnotowany wzrost wyniósł aż 144%, przy czym w latach 2009-2014 wzrost liczby pracujących wyniósł aż 80%. Wśród mężczyzn wzrost liczby pracujących był dwa razy niższy i wyniósł w latach 2005-2014 70%, zaś w latach 2009-2014 31%. Liczba faktycznie pracujących mężczyzn jest zapewne znacznie wyższa, niż to wynika z danych GUS – statystyki pokazują, że od ponad 5 lat liczba pracujących mężczyzn była ponad 2 razy niższa niż kobiet. Regułą jest, że liczba pracujących mężczyzn jest bardziej zbliżona do liczby pracujących kobiet, zatem można zakładać, że mamy do czynienia w pewnym stopniu z ucieczką pracujących mężczyzn do szarej strefy. Jak na tak niewielką gminę, liczba pracujących (według metodyki GUS) jest wysoka, świadcząca o dużej mobilności pracowników i podejmowaniu prac także w większej odległości od miejsca zamieszkania. Oznacza to także, że w dużej części młode osoby z wyżu demograficznego lat '80, znalazły zatrudnienie, a jedynie część zwiększyła grono bezrobotnych. Na liczbę osób pracujących (liczoną wg niedoskonałej metodyki GUS), składają się także pracownicy gminnych jednostek organizacyjnych – przede wszystkim szkół i Urzędu Gminy.

Porównanie wskaźnika liczby pracujących w przeliczeniu na 1000 mieszkańców poszczególnych gmin powiatu, jest znacznie bardziej miarodajne.

Tabela 11. Porównanie wskaźnika pracujących w przeliczeniu na 1000 mieszkańców

wskaźnik pracujących/1000 mieszk.	2006	2014
woj. mazowieckie	254	279
woj. mazowieckie - gminy wiejskie	85	110
podregion ostrołęcko-siedlecki	141	164
powiat pułtuski	119	128
powiat pułtuski - gminy wiejskie	bd.	71
Gzy	77	148
Obryte	67	77
Pokrzywnica	75	43
Pułtusk	186	191
Pułtusk - obszar wiejski	84	135
Świercze	30	39
Winnica	93	104
Zatory	38	37

Źródło: opracowanie własne na podst. danych GUS

W tabeli powyżej pokazano porównanie zmian wskaźnika liczby pracujących na 1000 mieszkańców w gminach powiatu pułtuskiego, średnio w powiecie (gminy wiejskie) oraz subregionie i województwie. W gminach powiatu pułtuskiego (poza gminami Pokrzywnica i Zatory) wskaźnik wzrósł od 2006 do 2014 roku od 12% do ponad 90%. Analogicznie – wskaźnik uśredniony dla gmin wiejskich województwa mazowieckiego także zwiększył się o prawie 30%. W gminie Gzy wskaźnik wzrósł w największym stopniu - o 92,2% i w rezultacie był najwyższy spośród wszystkich gmin wiejskich powiatu. Równocześnie był o 9,6% większy niż średni wskaźnik dla gmin wiejskich powiatu pułtuskiego i prawie o 35% większy niż średni w gminach wiejskich województwa mazowieckiego. Wskaźnik GUS liczby pracujących na 1000 mieszkańców w gminie Gzy zmieniał się w ciągu ostatnich 10 lat w przedziale od 66 w 2005 r. do 114 w 2009 r. i 148 w 2014 r. Takie kształtowanie wartości wskaźnika osób pracujących, oznacza mniejsze nasilenie problemów na rynku pracy, niż w sąsiednich gminach. Najlepszym tego dowodem jest analiza wskaźnika liczby

zarejestrowanych osób bezrobotnych/1000 mieszkańców. W gminie Gzy wynosił on w 2014 r. tylko 67/1000 i było to jedynie 10,7% osób w wieku produkcyjnym.

Wysoki odsetek osób wykazywanych w statystyce GUS jako pracujący, wskazuje na skuteczne ograniczanie problemów strukturalnych lokalnej gospodarki, pomimo znacznego udziału rolnictwa w tej strukturze. Celowym byłoby przeprowadzenie pogłębionego badania i analizy sytuacji lokalnego rynku pracy, który pozytywnie wyróżnia się na tle gmin powiatu i subregionu.

Liczba osób z terenu gminy pracujących poza rolnictwem, jest obecnie jeszcze trudniejsza do oszacowania nie tylko ze względu na ograniczenia statystyki publicznej i z powodu pewnego udziału szarej strefy w zatrudnieniu, ale także z powodu powszechnego stosowania przez pracodawców umów cywilno-prawnych (nie rejestrowanych przez większość statystyk) zamiast umów o pracę. Mając na względzie kreowanie rozwoju lokalnej gospodarki, trzeba brać pod uwagę również fakt, że rozwój gospodarczy jaki ma miejsce w aglomeracji warszawskiej, nie przenosi się łatwo na obszary do niej przyległe, a z jeszcze większym trudem na bardziej oddalone. W odniesieniu do gminy Gzy, ma to miejsce w warunkach niewystarczającej dostępności komunikacyjnej terenu gminy. Wobec niskiej opłacalności prowadzenia produkcji rolnej oraz problemów ze sprzedażą produktów, występującymi na przemian z klęskami nieurodzaju, zarówno część mieszkańców utrzymujących się z produkcji rolnej, jak i najmniej mobilnych pracowników najemnych, jest zagrożona dalszym pogorszeniem ich sytuacji materialnej i różnorodnymi wykluczeniami. Właśnie podjęcie różnorodnych działań zwiększających mobilność pracowników zamieszkujących gminę, wydaje się być pierwszym krokiem, jaki można szybko wykonać (najlepiej we współpracy z sąsiednimi samorządami), w celu poprawy dostępności miejsc pracy. Pozyskanie inwestorów i kreowanie miejsc pracy na miejscu w gminie, jest zadaniem znacznie bardziej skomplikowanym, narażonym na porażkę wobec konkurencyjnych ofert inwestycyjnych konkurujących gmin. Jednym z możliwych rozwiązań jest wspieranie inwestycji w nowych lub niszowych obecnie dziedzinach gospodarki (gospodarstwa ekologiczne, produkcja biomasy na potrzeby szeroko rozumianej energetyki), prowadzące do uzyskania przewagi konkurencyjnej na nowych polach aktywności gospodarczej.

2.5. Bezrobocie

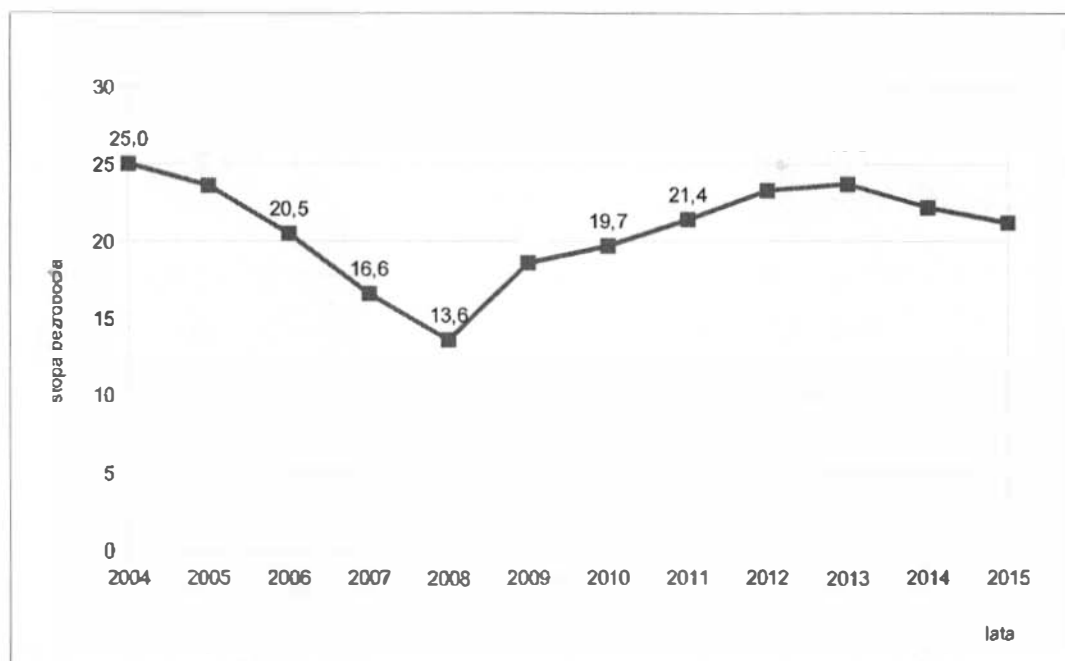
Stopa bezrobocia w powiecie pułtuskim w końcu 2014 r. wynosiła 22,2% i do września 2015 r. zmniejszyła się do 21,2%. W porównaniu ze średnią w powiecie, stopa rejestrowanego bezrobocia w gminie Gzy jest niższa. Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie Gzy wynosił w 2015 r. jedynie około 9% i był znacznie niższy niż średnio w gminach wiejskich powiatu (13,1%). Wobec mniej korzystnego położenia gminy Gzy, pokazuje to na względną siłę lokalnej gospodarki oraz wysoką mobilność dużej części mieszkańców.

Na koniec 2015 r. liczba zarejestrowanych bezrobotnych na terenie gminy wynosiła 220 osób. Dla porównania, w 2008 r. liczba zarejestrowanych bezrobotnych z terenu gminy Gzy wynosiła tylko 156 osób, ale na koniec 2013 roku było to 280 osób. Zatem w ciągu 2 ostatnich lat nastąpił spadek liczby bezrobotnych o ponad 21%. Liczba bezrobotnych kobiet w gminie w 2015 r. wynosiła 103 (47%), zaś mężczyzn 117 (53%). Relacje wskaźników są prawidłowe i nieco bardziej korzystne z punktu widzenia zatrudnienia mężczyzn. W skali województwa odsetek bezrobotnych mężczyzn wynosi bowiem również 53%, a kobiet 47%, zaś w powiecie odpowiednio 54,3% oraz 45,7%. Można na tej podstawie stwierdzić, że odsetek mężczyzn z terenu gminy Gzy, którzy są zarejestrowani jako bezrobotni i jednocześnie w rzeczywistości posiadających zajęcia przynoszące dochód, jest niski. Od końca 2014 r. do końca 2015 r., liczba bezrobotnych kobiet zmniejszyła się o 23 osoby (19,5%). Liczba bezrobotnych mężczyzn zmniejszyła się w ciągu 2015 r. o 17 osób (12,6%).

W 2014 r. mieszkańcy gminy Gzy stanowili 7,5 % ogólnej liczby mieszkańców powiatu pułtuskiego, zaś bezrobotni 5,3% ogółem, a kobiety 5,6% ogólnej liczby bezrobotnych na terenie powiatu. Zatem stopa bezrobocia jest w gminie Gzy znacznie niższa niż średnio w powiecie. Istotnym problemem jest fakt, że wśród bezrobotnych ok. 70% stanowią osoby długotrwale bezrobotne, jest to ponadprzeciętnie wysoki odsetek. Osoby do 25 roku życia stanowiły na koniec 2015 roku 21,3% ogółu bezrobotnych, a osoby w wieku do 30 lat, aż 41,3%. Zestawienie tego z odsetkiem osób długotrwale bezrobotnych pozwala wnioskować, że znaczną część długotrwale bezrobotnych mogą stanowić osoby młode i jest to sytuacja bardzo niekorzystna, wymagająca aktywnego przeciwdziałania. Jedynie mniej niż co czwarta osoba

bezrobotna posiada prawo do zasiłku. Wynikają z tego m.in. konkretne obciążenia dla systemu pomocy społecznej w gminie.

Wykres 6. Wskaźnik stopy bezrobocia na terenie powiatu pułtuskiego*

Źródło: GUS; *Dla 2015 r. dane na koniec III kwartału

Wskaźnik liczby bezrobotnych na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym zmniejszył się ze 104,6 w 2005 r. do 90,5 w 2015 r. Korzystnym zjawiskiem jest zmniejszenie liczby osób bezrobotnych w gminie z 262 na koniec 2014 r., do 220 na koniec 2015 r. Od końca 2014 r. do połowy 2015 r. nastąpiło w zmniejszenie odsetka młodych bezrobotnych (poniżej 25 roku życia) z terenu gminy Gzy, z 27% do 22,7%. W tym samym okresie zwiększyła się o 9% liczba zarejestrowanych bezrobotnych kobiet.

Tabela 12. Liczba bezrobotnych w gminie Gzy w latach 2005-2015

Rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Bezrobotni ogółem	248	246	189	156	186	233	262	276	280	262	220
Zarejestrowane bezrobotne kobiety	124	117	90	91	88	108	129	124	126	128	103

Źródło: GUS, PUP w Pułtusku

Istotnym problemem jest wspomniany wysoki odsetek osób długotrwale bezrobotnych – 68% w końcu 2014 r. i 70% w końcu 2015 r. Jest to o 1 punkt procentowy więcej niż średnio w powiecie (69%). Należy także zwrócić uwagę na niekorzystny trend utrzymujący się od co najmniej 6 lat, zgodnie z którym liczba osób trwale bezrobotnych wzrasta pomimo spadku liczby bezrobotnych ogółem. Wskazuje to na nieskuteczność aktywizujących działań PUP w Pułtusku i innych podmiotów w odniesieniu do znacznej grupy osób pozostających bez pracy, albo nieskuteczność identyfikowania osób fikcyjnie bezrobotnych.

Tabela 13. Liczba długotrwale bezrobotnych w gminie Gzy w latach 2010-2015

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba / % długotrwale bezrobotnych	119 / 51%	135 / 51%	162 / 59%	166 / 59%	179 / 68%	153 / 70%

Źródło: GUS, PUP w Pułtusku

2.6. Aktywność społeczna mieszkańców, organizacje pozarządowe

Na terenie gminy Gzy obecnie jest zarejestrowanych mało podmiotów pozarządowych. Są to: Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Gzy, które we wsi Gzy prowadzi szkołę podstawową, Stowarzyszenie na rzecz osób niepełnosprawnych "Otwarte Serca" w Ołdakach oraz Ochotnicze Straże Pożarne. Na terenie całej gminy działa sześć jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej – we wsiach Pękowo, Gzy, Szyszki Włociańskie, Przewodowo-Majorat, Porzowo i Ostaszewo Wielkie. Część z nich działa bardzo aktywnie, wspierając Państwową Straż Pożarną.

W gminie Gzy działa również Stowarzyszenie „Zielone Mosty Narwi” z siedzibą w sąsiedniej gminie Pokrzywnica. Gmina Gzy jest jego członkiem. Stowarzyszenie jest organizacją, która działa na terenie powiatu pułtuskiego i nowodworskiego. Jego celem jest dbanie o rozwój własnego regionu, promowanie go, wykorzystywanie lokalnych zasobów. Działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin powiatu pułtuskiego jest misją Stowarzyszenia. Działania podejmowane przez Stowarzyszenie mają służyć:

- tworzeniu lokalnych miejsc pracy,
- rozwojowi rolnictwa zrównoważonego, ekologicznego i agroturystyki,
- zachowaniu i ochronę dziedzictwa przyrodniczego, w tym bioróżnorodności rolniczej,
- zapewnieniu czystości środowiska, szczególnie rzeki Narwi,

- kultywowaniu kultury i tradycji lokalnych,
- dbaniu o estetykę wsi, zachowaniu zabytków i tradycyjnej architektury, zapewnieniu dobrej jakości rozwiązań komunikacyjnych.

LGD organizuje spotkania i imprezy dla lokalnej społeczności, ale także prowadzi nabory do projektów realizowanych w ramach PROW.

Jak wynika z badania ankietowego wśród mieszkańców gminy, aktywność społeczna w gminie jest dość nisko oceniana i jednym z oczekiwanych przez niektóre osoby działań, jest wspieranie inicjatyw mieszkańców oraz działania integrujące społeczność.

3. Gospodarka lokalna

3.1 Rolnictwo

Gleby na terenie gminy Gzy są pochodzenia lodowcowego i wodnolodowcowego, typowe dla Wysoczyzny Ciechanowskiej. Przeważającą powierzchnię zajmują gleby bielcowe, brunatne, brunatne wyługowane oraz czarne ziemie, powszechne w środkowej i północnej części gminy. Gleby brunatne zapewniają bardzo korzystne warunki do wszystkich upraw rolniczych oraz ogrodniczych. Czarne ziemie dość często bywają okresowo nadmiernie uwodnione, zabiegi melioracyjne podnoszą ich urodzajność.

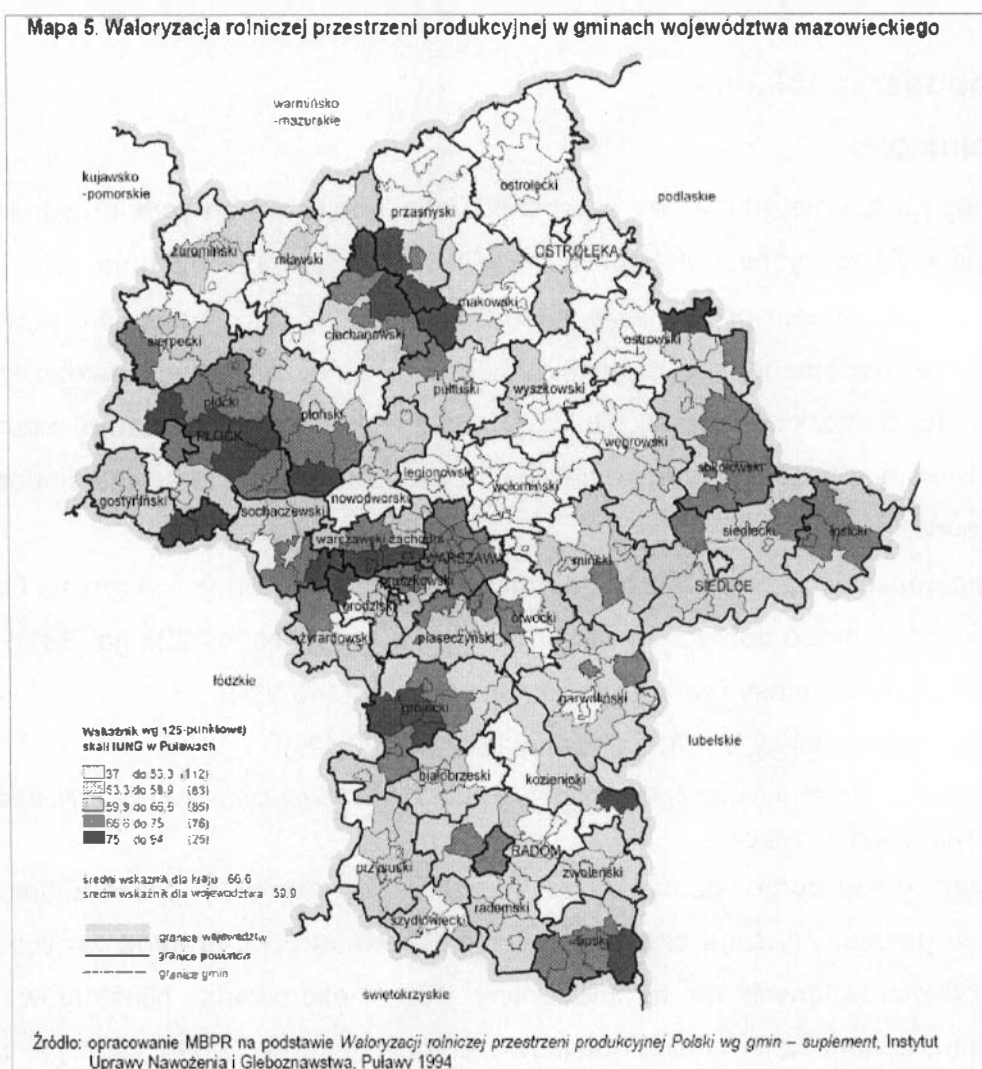
Według gleboznawczej klasyfikacji gruntów, wśród gruntów ornych w gminie Gzy:

- do gleb bardzo dobrych i dobrych (klasy II i III) zaliczono 2235 ha (33%),
- do średnich (klasy IVa i IVb) zaliczono 3173 ha (46,9%),
- do słabych (klasy V i VI) zaliczono 1357 ha (20,1%)

Źródło: Raport o stanie powiatu pułtuskiego - dane z ewidencji gruntów Starostwa Powiatowego w Pułtusku (stan na 31.12.2006 r.)

Razem gleby dobre, bardzo dobre i średnie stanowią 80% powierzchni użytków rolnych w gminie. Znaczna część powierzchni - ponad 65% gruntów ornych i ponad 25% użytków zielonych na terenie gminy jest zmeliorowana. Niestety w związku z brakiem dostatecznej ilości obiektów retencjonujących wodę, sprzyja to także szybkiemu odprowadzeniu wód powierzchniowych, prowadząc do szybszego obniżenia poziomu wód gruntowych, a zatem pogarsza sytuację hydrologiczną w okresach niedoborów wody.

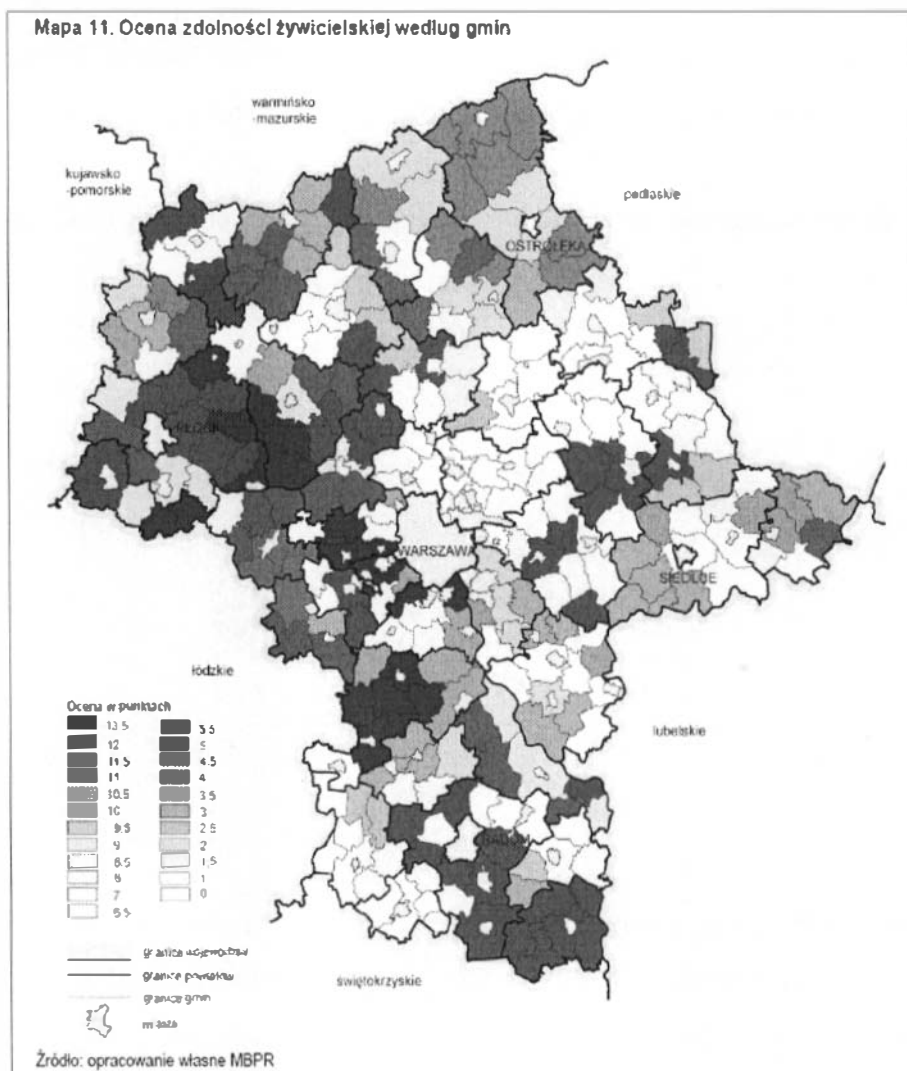
Gmina Gzy posiada charakter gminy typowo rolniczej. Charakteryzuje się wysokim ogólnym wskaźnikiem jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej wg IUNG. [Rys.8] Wskaźnik dla gminy określono dla gruntów ornych na 72,6 przy średniej w województwie = 59,9. Wskaźnik ten jest najwyższy wśród gmin powiatu pułtuskiego. Obejmuje on wszystkie elementy środowiska przyrodniczego, tj. zarówno warunki glebowe, klimatyczne, wodne, jak i rzeźbę terenu. Z punktu widzenia przydatności rolniczej gleb – środkowa i północno-wschodnia część gminy Gzy charakteryzuje się najwyższym wskaźnikiem przydatności gleb do produkcji rolnej, podobnie jak środkowo – wschodnia, zaś zachodnia i północno–zachodnia niższym.

Rys. 8. Ocena wskaźnikowa jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej w woj. mazowieckim wg IUNG

Czynnikiem nieco pogarszającym warunki jest agroklimat. Według danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 r., jedynie nieco ponad 70% gospodarstw produkuje na rynek. Zdolność żywicielska gospodarstw na terenie gminy, jest oceniana dość wysoko przez Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego – na ok. 9,5 pkt przy 13,5 możliwych) [Rys. 9]:

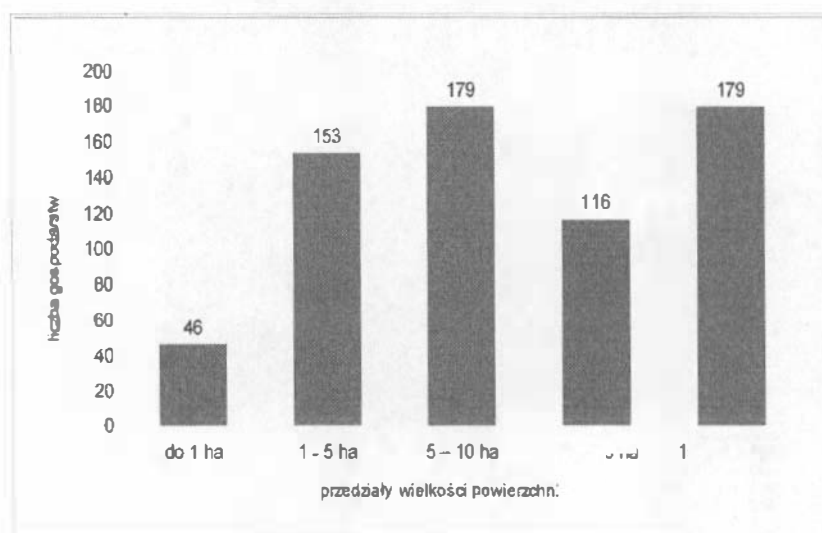
Rys. 9. Ocena wskaźnikowa zdolności żywicielskiej gospodarstw na terenie gmin woj. mazowieckiego wg IUNG

W ujęciu rzeczywistym, na terenie gminy występuje znaczne zróżnicowanie zarówno w zakresie produktywności, jak i zdolności do przetrwania i dalszego rozwoju gospodarstw, zatem przekształcenia w tym obszarze gospodarki lokalnej będą nadal

miały miejsce. Niewątpliwie przewagą niektórych gospodarstw na terenie gminy Gzy jest fakt, że podjęty działania na rzecz współpracy w grupie producenckiej. Na terenie gminy Gzy jest zarejestrowana jedna grupa producentów mleka MAZOWIECKIE MLEKO Sp. z o.o., z siedzibą w Zalesiu Grzymałach. Wzmacnia to pozycję rynkową rolników, zarówno wobec odbiorców hurtowych, jak i przetwórców. Pożądanym byłoby zwiększenie skali współpracy producentów rolnych w ramach grup producenckich.

Według danych PSR w 2010 r., na terenie gminy Gzy funkcjonowały 693 gospodarstwa rolne, z tego 673 prowadziło działalność rolniczą.

Wykres 7. Liczba działających gospodarstw rolnych w poszczególnych grupach wielkości

Gmina charakteryzuje się korzystniejszą strukturą powierzchni gospodarstw niż większość gmin w powiecie. W 2010 roku gospodarstwa małe – do 5 ha stanowiły ok. 29,6% ogółu, razem gospodarstwa małe i średnie stanowiły 56,2% ogólnej liczby działających gospodarstw. Gospodarstwa o powierzchni większej niż 10 ha stanowiły 43,8% ogółu, zaś gospodarstw większych niż 15 ha było 26,6% - o ponad 7 punktów procentowych więcej niż średnio w powiecie. Taka struktura powierzchni gospodarstw świadczy, że znaczna część spośród nich będzie w stanie konkurować na rynku. Potwierdzeniem tego jest zdiagnozowana w PSR struktura dochodów gospodarstw, gdzie tylko ok. połowa osiągała dodatkowe dochody z pracy najemnej i innych źródeł.

Średnia powierzchnia gruntów rolnych w 2010 r. wynosiła 12,36 ha, przy średniej w województwie mazowieckim 8,44 ha oraz średniej w kraju 10,23 ha. W 2015 r. średnia powierzchnia gruntów rolnych na Mazowszu wzrosła do 8,52 ha, zaś w kraju do 10,49 ha. Według danych spisowych z 2010 roku, w strukturze zasiewów dominowały zboża (w 2010 r. uprawiało je 86% gospodarstw na powierzchni 72% gruntów ornych) oraz uprawy przemysłowe (uprawiane przez ponad 14% gospodarstw na powierzchni 10% gruntów). 13% gospodarstw uprawiało rzepak i rzepik na powierzchni ok. 9% gruntów ornych, a buraki cukrowe uprawiane przez niecałe 2 % gospodarstw, zajmowały jedynie 1,1% powierzchni gruntów ornych. Ziemniaki uprawiane są głównie na własne potrzeby – uprawiało je ponad 51% gospodarstw ale na powierzchni tylko 151 ha (2,4%). Znamienneą rzeczą jest, że pomimo b. dobrych warunków glebowych, na terenie gminy nikt nie produkuje warzyw ani owoców w uprawie towarowej. Wydaje się, że brak w pobliżu bazy przetwórczej, nie jest wystarczającym powodem wykluczającym tego typu uprawy.

Według danych PSR w 2010 roku, spośród ogółu 673 działających gospodarstw, 486 prowadziło chów zwierząt, z tego: 358 (53%) utrzymywało bydło (5906 szt.), 204 (30%) trzodę chlewną (9242 szt.), 361 (53%) drób (13500 szt. - gł. na własny użytek), 39 gospodarstw (5,6%) utrzymywało konie (100 szt.). Obsada zwierząt gospodarskich na 100 ha użytków rolnych wynosiła w 2010 r. 84 SD (sztuk dużych)/100 ha i było to o 42% więcej niż średnio w powiecie pułuskim oraz o 31% więcej niż średnio w województwie mazowieckim.

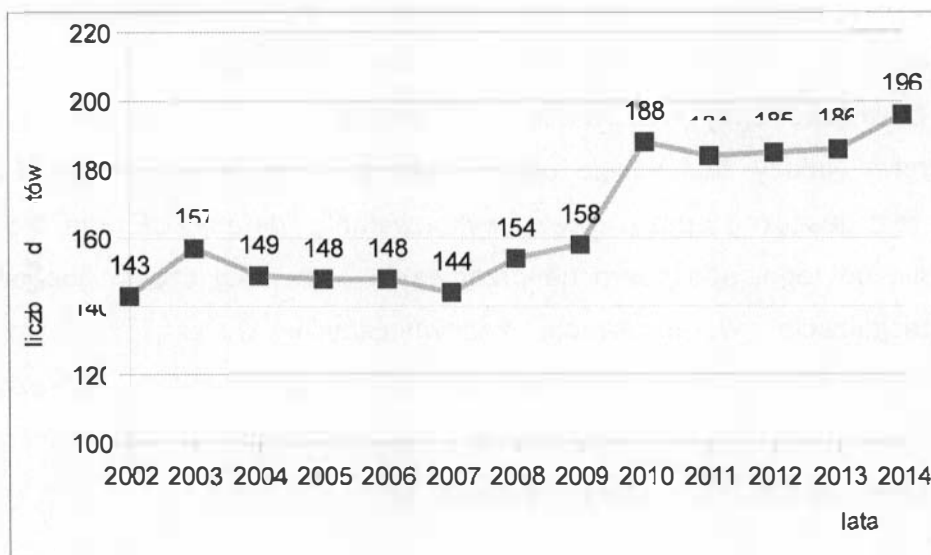
W 2010 r. w 485 gospodarstwach indywidualnych znajdowały się 754 ciągniki rolnicze i było to o 4% więcej niż średnio w powiecie pułuskim oraz o 9% więcej niż średnio w województwie mazowieckim. Świadczy to o dość dużej sile większości gospodarstw. Należy założyć, że obecnie stopień uzbrojenia w ciągniki i maszyny rolnicze jest jeszcze lepszy dzięki wykorzystaniu dotacji UE dla gospodarstw. Niezależnie od tego, sposobem na przetrwanie pozostałej części gospodarstw jest albo specjalizacja w uprawach zapewniających wyższą rentowność, albo zróżnicowanie działalności obejmujące działalność pozarolniczą. Wskazane byłoby zrealizowanie tego typu działań z wykorzystaniem możliwości wsparcia, przewidzianych w PROW na lata 2014-2020.

3.2. Przedsiębiorczość.

Liczba prywatnych podmiotów gospodarczych na terenie gminy w latach 2002-2007 utrzymywała się na bardzo niskim poziomie. Od 2008 roku odnotowuje się wzrost liczby podmiotów, przy czym w latach 2009-2010 był on b. znaczny – o 19%. W kolejnych latach znowu nastąpiła stabilizacja na poziomie ok. 185 podmiotów. W 2014 roku w gminie było 196 prywatnych podmiotów gospodarczych oraz 10 w sektorze publicznym. W roku 2002 wskaźnik zarejestrowanych prywatnych podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców wynosił dla gminy Gzy 34,2. W tym samym czasie średnio w województwie mazowieckim wynosił on 108, a w kraju 91 podmiotów na 1000 mieszkańców. Na koniec 2014 r. wskaźnik dla gminy Gzy osiągnął wielkość 50,1 podmiotów/1000 mieszkańców. Zmiana wskaźnika w ostatnich latach, pozytywnie świadczy o aktywności gospodarczej mieszkańców, ale także o potrzebie dalszego wsparcia rozwoju przedsiębiorczości w gminie, bowiem przeciętny wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych ogółem, dla gmin powiatu pułtuskiego wynosił 78 podmiotów/1000 mieszkańców w 2014 r., a dla gmin wiejskich powiatu wynosił 68 podmiotów/1000 mieszkańców, był zatem o 28% wyższy niż w gminie Gzy.

W gminie dominują małe podmioty zatrudniające do 9 osób – stanowią one 95% wszystkich zarejestrowanych firm. Pozostałe 4,9% stanowią podmioty zatrudniające od 10 do 49 osób, lecz są to w zdecydowanej większości podmioty publiczne.

Wykres 8. Zmiany liczby prywatnych podmiotów gospodarczych w gminie Gzy w latach 2002-2014; Źródło: GUS

Jedna prywatna firma zatrudnia powyżej 50 osób - jest to Zakład Mięсны Lenarcik we wsi Gotardy, największy z podmiotów gospodarczych działających na terenie gminy Gzy. Z punktu widzenia lokalnego rynku pracy, jest to b. ważny pracodawca. Poza tym wśród większych podmiotów prywatnych należy wymienić kilka firm handlowo-usługowych: „Center-Pasz” s.c. we wsi Szyszki Włociańskie, „Adrian” we wsi Żebry-Falbogi, Agro-Pasz we wsi Przewodowo-Majorat.

Pomimo, że w latach 2011 - 2014 liczba osób w wieku produkcyjnym praktycznie nie zmieniła się, to liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą zwiększyła się o 2,6%. Jest to korzystne zjawisko i troską Gminy powinno być wzmocnienie tego trendu. Jednocześnie warto zwrócić uwagę, że w niektórych innych wiejskich gminach powiatu pułtuskiego, przyrost liczby osób prowadzących działalność gospodarczą był w tym samym okresie 3,5 - krotnie wyższy. Szczególnie ważne jest sprzyjanie podejmowaniu samodzielnej aktywności gospodarczej przez młodych mieszkańców gminy.

Tabela 14. Liczba podmiotów gospodarczych ogółem w gminach powiatu pułtuskiego w 2014 r., w przeliczeniu na 1000 mieszkańców; Źródło: GUS

Obszar	Liczba podmiotów / 1000 mieszk.
woj. mazowieckie	139
woj. mazowieckie - gminy wiejskie	77
powiat pułtuski	78
Pułtusk - miasto	105
Pułtusk	97
Pokrzywnica	72
Zatory	69
Pułtusk - obszar wiejski	68
Winnica	63
woj. mazowieckie - gminy wiejskie	60
Obryte	57
Gzy	53
Świercze	47

Oczywiście kluczowe warunki w tym zakresie są kształtowane poprzez politykę Państwa, konieczne jednakże jest, aby poprawiać warunki prowadzenia działalności na terenie gminy, w tym dostępność komunikacyjną i jakość infrastruktury technicznej. Aktualne wartości wskaźników przedsiębiorczości wskazują, że gmina Gzy należy w tym zakresie do najłabszych w powiecie. Ten niekorzystny wynik występuje zarówno jeśli analizować wszystkie prywatne podmioty gospodarcze, jak i podmioty prowadzone przez osoby fizyczne.

Tabela 15. Liczba podmiotów gospodarczych prowadzonych przez osoby fizyczne w gminach powiatu pułtuskiego w 2014 r., w przeliczeniu na 1000 mieszkańców

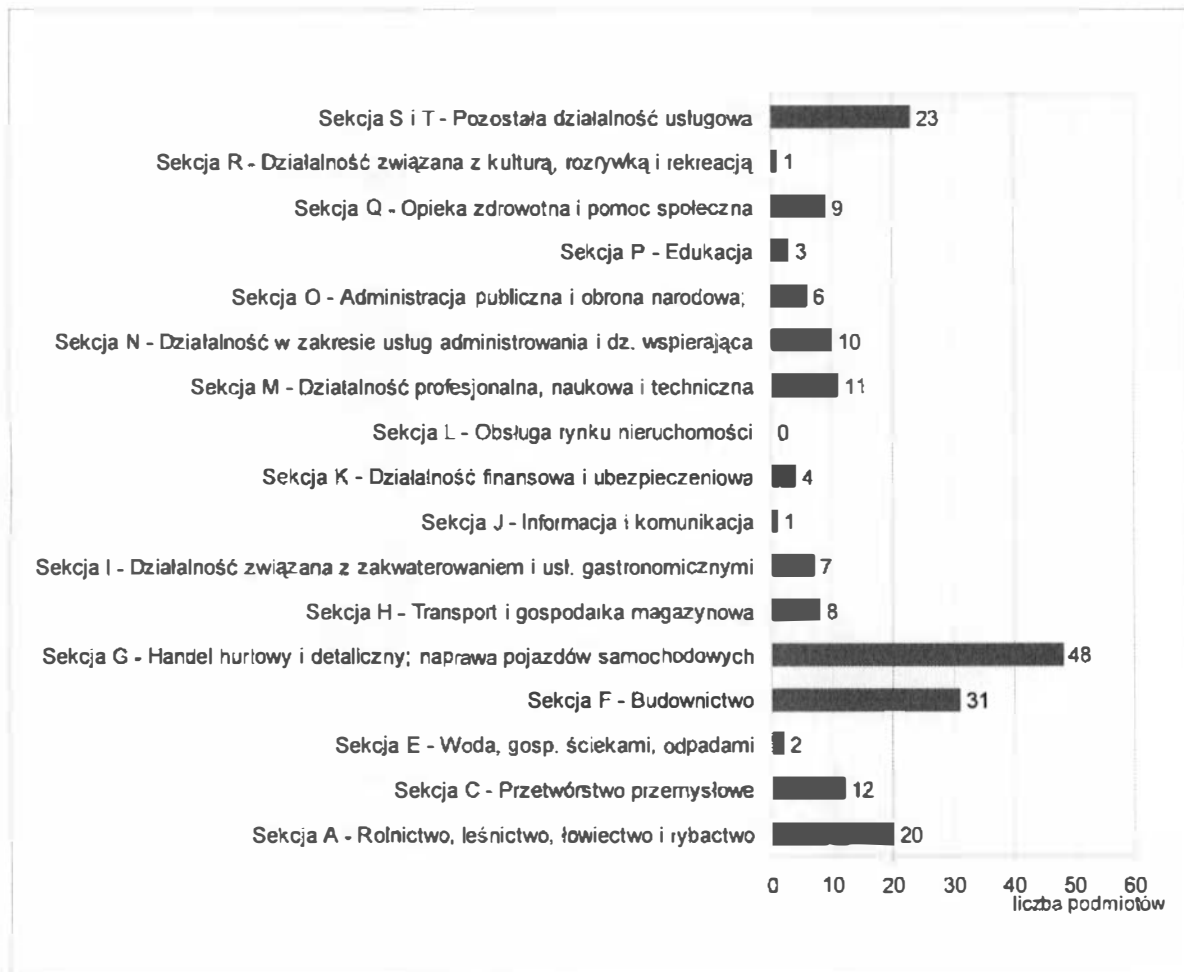
Obszar	Liczba podmiotów o.f. /1000 mieszk.
woj. mazowieckie	93
woj. mazowieckie - gminy wiejskie	60
powiat pułtuski	62
Pułtusk - miasto	81
gm. Pułtusk	76
Pokrzywnica	61
Zatory	58
gm. Pułtusk - obszar wiejski	57
Winnica	51
powiat pułtuski - gminy wiejskie	50
Obryte	47
Gzy	40
Świercze	39

Źródło: GUS

Wskaźnik liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 1000 ludności, w 2014 r. wynosił 40, było to o 33% mniej niż średnio na Mazowszu na obszarach wiejskich i o 20% mniej niż na obszarach wiejskich w powiecie pułtuskim. W strukturze podmiotów dominują zakłady związane z działalnością handlową (hurt i detal) i naprawą pojazdów mechanicznych - ok. 24 %. Drugą pozycję zajmuje budownictwo – 16 %, przedsiębiorstwa z kolejnych 2 sekcji:

usługi oraz rolnictwo stanowią odpowiednio po 11% i 10 % ogólnej liczby podmiotów, zaś podmioty zaliczone do sekcji przetwórstwo przemysłowe 6%. W niskim stopniu na terenie gminy reprezentowane są podmioty z branży transportowej – jest ich jedynie 4%. Oznacza to również niskie wpływy do budżetu Gminy z podatku od środków transportowych.

Wykres 9. Struktura branżowa podmiotów gospodarczych w gminie Gzy w 2014 r.

Źródło: GUS

Analiza danych statystycznych wskazuje na dość istotne zjawisko w lokalnej gospodarce - liczba podmiotów gospodarczych działających na terenie gminy w obszarze powiązanych z rolnictwem, leśnictwem i rybactwem (Sekcja A), spadła od 2011 r. do 2014 r. o 40% z 33 do 20 podmiotów. Może to świadczyć o osłabieniu sektora obsługi rolnictwa oraz o zmniejszeniu dostępności usług w tym sektorze. Pomimo zatem, że rolnictwo pozostaje b. ważnym elementem lokalnej gospodarki, nie

następuje rozwój podmiotów gospodarczych działających w jego otoczeniu. W pozostałych sekcjach w tym samym okresie najczęściej następował wzrost (np. w handlu o 20%, przetwórstwie o 50%). Może to wskazywać na oczekiwane na lokalnym rynku kierunki zmian w strukturze branżowej podmiotów gospodarczych. Bardzo pożądane byłoby stymulowanie rozwoju przedsiębiorstw przetwórczych, gdyż wiązałoby się to zarówno z przyrostem liczby miejsc pracy, jak i wzrostem dochodów dla Gminy, przy jednoczesnym zwiększeniu możliwości zbytu lokalnej produkcji rolniczej. Działalność gospodarcza koncentruje się w kilku najliczniejszych i najkorzystniej położonych miejscowościach w gminie:

Tabela 16. Miejscowości w gminie Gzy z największą liczbą podmiotów gosp. osób fizycznych w 2013 r.; Źródło: GUS

Miejscowość	Podmioty gosp. osób fizycznych
Gotardy	12
Pękowo	12
Kozłówka	11
Ołdaki	11
Szyszki	11
Ostaszewo Wielkie	9
Gzy	7
Porzowo	7
Borza-Strumiany	6
Przewodowo-Parcele	6
Skaszewo Włościańskie	6

Spośród 158 podmiotów prowadzonych przez osoby fizyczne, 51% działa w 8 miejscowościach gminy, a następne 11% w kolejnych 3 miejscowościach. Zatem 62% ogólnej liczby firm, jest prowadzonych przez osoby fizyczne zamieszkałe w 11 wsiach. Zatem na pozostałe 24 wsie przypada jedynie 38% podmiotów. Z kolei analiza aktywności gospodarczej w przeliczeniu na 100 mieszkańców poszczególnych miejscowości wskazuje, że istnieje grupa miejscowości wyróżniających się wskaźnikiem aktywności gospodarczej dużo wyższym niż średni w gminie. Taką miejscowością jest Ostaszewo Wielkie, gdzie wskaźnik jest prawie 5 razy wyższy niż średni dla gminy Gzy, w kilku miejscowościach wskaźnik aktywności jest wyższy o 60-70 % (Borza-Strumiany, Grochy-Serwatki, Gotardy), ale są także względnie duże (jak na gminę Gzy) miejscowości (Sulnikowo, Słończewo, Żebry Falbogi), albo względnie

atrakcyjnie położone, gdzie aktywność jest znacznie niższa niż średnia w gminie lub zerowa (Tąsewy, Łady Krajęczyno), gdzie w ogóle nie ma zarejestrowanych osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą.

Tabela 17. Procent mieszkańców prowadzących zarejestrowaną działalność gospodarczą w wybranych miejscowościach w gminie Gzy.

Ostaszewo Wielkie	18,8%
Borza-Strumiany	6,5%
Grochy-Serwatki	6,3%
Gotardy	6,0%
Porzowo	5,4%
Mierzeniec	5,2%
Szyszki	5,2%
Kozłówka	5,1%
Przewodowo-Parcele	4,9%
średnia w gminie	3,8%
Żebry-Falbogi	2,5%
Sisice	2,5%
Słończewo	2,3%
Kozłowo	2,2%
Grochy-Imbrzyki	1,8%
Sulnikowo	1,7%
Wójtys-Trojany	1,7%
Nowe Borza	1,6%
Żebry-Wiatraki	1,1%
Tąsewy	0,0%
Zalesie-Lenki	0,0%
Łady-Krajęczyno	0,0%
Ostasz o-Pańki	0,0%
Ostaszewo-Włuski	0,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na znacznej powierzchni gminy odnotowuje się zatem bardzo niską aktywność gospodarczą. Na obszarach korzystnie położonych jeśli idzie o dostępność komunikacyjną, nie jest to zjawisko prawidłowe, ani powszechnie spotykane. Wskazana byłaby pogłębiona analiza jego przyczyn.

3.3. Turystyka.

Obszar gminy nie jest bogaty w naturalne atrakcyjne zasoby sprzyjające rozwojowi różnych form turystyki i wypoczynku, w związku z tym w gminie brak jest infrastruktury służącej zorganizowanym formom turystycznego wykorzystania terenu. W 2014 r. na terenie gminy nie było turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania. W miejscowości Nowe Skaszewo prowadzone jest gospodarstwo agroturystyczne "Chata za wsią", które oferuje również organizację imprez okolicznościowych. Jest to bardzo dobry przykład (zwłaszcza dla niewielkich gospodarstw), że nawet w potencjalnie mało atrakcyjnym terenie można z powodzeniem prowadzić działalność w zakresie wiejskiej turystyki. Na obszarze gminy działa obecnie 7 podmiotów w sektorze usług gastronomicznych oraz 2 podmioty związane z rozrywką, kulturą i rekreacją.

W warunkach niskiej atrakcyjności turystycznej, perspektywicznym kierunkiem może być (powszechny w innych gminach powiatu) uporządkowany rozwój działek rekreacyjnych i budownictwa letniskowego, które m.in. generuje popyt na usługi i towary nabywane zwykle od mieszkańców położonych w pobliżu miejscowości. Ten kierunek rozwoju może mieć miejsce na obszarach charakteryzujących się mniej korzystnymi warunkami do produkcji rolnej. Działalność gminy w sferze agroturystyki, turystyki wiejskiej i promocji, powinna być prowadzona we współpracy z sąsiednimi samorządami, przy wykorzystaniu możliwości jakie daje przynależność Gminy do Lokalnej Grupy Działania „Zielone Mosty Narwi”. Umożliwia to m.in. bardziej efektywną promocję oraz zwiększa skuteczność w pozyskaniu finansowania zewnętrznego.

4. Infrastruktura techniczna

4.1. Infrastruktura transportowa, dostępność komunikacji publicznej.

Gmina Gzy jest położona na północny zachód od Pułtuska. W jej wschodniej części przebiega z północnego zachodu na południowy wschód droga wojewódzka nr 618 Gołymin Ośrodek - Pułtusk - Wyszaków, która jest najważniejszym zewnętrznym połączeniem komunikacyjnym gminy. Na przestrzeni ok. 6,9 km przebiega przez teren miejscowości: Porzowo, Kozłówka, Przewodowo Parcele, Nowe Przewodowo. Ruch na tej drodze, to w znacznej większości ruch tranzytowy o charakterze gospodarczym.

Według danych Generalnego Pomiaru Ruchu, średni dobowy ruch na drodze wynosił w 2010 r. 3571 pojazdów/dobę, szacuje się że wzrósł do ok. 4400 pojazdów na dobę.

Drugie zewnętrzne połączenie komunikacyjne gminy, to biegnąca z północnego wschodu na południowy zachód droga wojewódzka nr 620 Przewodowo Parcele - Strzegocin - Świercze - Nowe Miasto, która na przestrzeni ok. 5,8 km przebiega przez teren miejscowości: Przewodowo Parcele, Przewodowo Poduchowne, Łady-Krajęczyno, Kęsy Pańki. Według danych Generalnego Pomiaru Ruchu, średni dobowy ruch na tej drodze wynosił w 2010 r. 1182 pojazdy/dobę, szacuje się, że do 2015 r. wzrósł do ok. 1400 pojazdów na dobę.

Długość dróg publicznych na terenie gminy wynosi: 163,7 km. Na sieć dróg składają się:

- 2 drogi wojewódzkie nr 618 i 620, o długości 12,7 km
- 9 dróg powiatowych o łącznej długości 53,0 km;
- 39 dróg gminnych o łącznej długości 94,0 km.
- w tym: 70,3 km o nawierzchni twardej oraz 23,7 km o nawierzchni ulepszonej.

Sieć dróg jest zatem dobrze rozwinięta – ogólny wskaźnik gęstości dróg gminnych i powiatowych na 100 km² powierzchni gminy wynosi 140 km/100 km², a współczynnik gęstości dróg o nawierzchni twardej dla gminy Gzy wynosi 118 km/100 km². Dla porównania analogiczny współczynnik dla powiatu wynosił w 2013 r. jedynie 84,6 km dróg/100 km² powierzchni, a dla województwa mazowieckiego 84,2 km dróg/100 km² powierzchni. Gmina ma zatem ponadprzeciętnie dobrze rozwiniętą sieć drogową. Wiąże się to jednak ze znacznymi kosztami utrzymania infrastruktury drogowej.

Uzupełnieniem sieci dróg gminnych są drogi dojazdowe do pól i lasów oraz drogi wewnętrzne. Niektóre drogi, w tym powiatowe wymagają remontów lub przebudowy, w celu dostosowania ich do aktualnych wymaganych przepisami parametrów oraz potrzeb użytkowników. Istnieją znaczne potrzeby w zakresie podniesienia nośności i poszerzenia dróg, odwodnienia oraz oznakowania i oświetlenia. Na terenie gminy Gzy nie ma ścieżek rowerowych.

Stan dróg został dość nisko oceniony (44 punkty na 100) w badaniu ankietowym przeprowadzonym wśród mieszkańców w styczniu 2016 r. Wydaje się jednak, że ta ocena odzwierciedla bardziej wygórowane oczekiwania mieszkańców odnośnie infrastruktury drogowej, niż jej rzeczywisty stan. Mieszkańcy w ankietach wskazali

poprawę stanu infrastruktury drogowej jako najpilniejsze z zadań, w tym ważną i pilną potrzebą jest budowa lub naprawa chodników, zarówno wzdłuż dróg wojewódzkich, jak i powiatowych, a także gminnych. Realizacja tych zadań napotyka jednak na barierę finansową, zwłaszcza przy braku realnego wsparcia ze strony rządu oraz b.nieznacznym wsparciu z funduszy UE, w przypadku gminy Gzy – możliwym jedynie w ramach PROW.

Rys. 10. Sieć drogowa na terenie gminy Gzy

Źródło: www.gzy.e-mapa.net

Gmina posiada połączenia komunikacyjne jedynie dla ruchu kołowego, obsługiwane przez PKS oraz prywatne firmy przewozowe. Najważniejsze są połączenia z miastami: Pułtuskim i Ciechanowem. Brak bezpośredniego połączenia z Warszawą. Na obszarze gminy występuje znaczne zróżnicowanie dostępności i jakości usług transportu zbiorowego – mieszkańcy miejscowości położonych wzdłuż

drogi wojewódzkiej nr 618, korzystają z połączeń autobusowych do Pułtuska i Ciechanowa. Część mieszkańców terenów położonych w oddaleniu od tej drogi, nie jest obsługiwanych przez połączenia autobusowe - np. miejscowość gminna Gzy ma 5 połączeń PKS z Pułtuskim na dobę, jednakże w godzinach popołudniowych ostatnie połączenia w obu kierunkach są realizowane ok. godziny 17, co praktycznie uniemożliwia skorzystanie z jakichkolwiek funkcji usługowych miasta powiatowego po południu i wieczorem, jeśli nie można użyć samochodu. Jest to zatem poważna bariera dla osób młodych oraz w podeszłym wieku. Godziny kursów autobusów kursujących poza drogą nr 618 są ustalone w taki sposób, że nie jest możliwe wczesne dotarcie do miejsc pracy położonych w Pułtusku, ale także np. w Legionowie czy Warszawie, gdyż pierwszy autobus w kierunku Pułtuska odjeżdża ok. godziny 8. W tej sytuacji dochodzi do poważnego ograniczenia mobilności części mieszkańców gminy. Dodatkowym czynnikiem ograniczającym jest cena biletów, przewyższająca cenę za bilet z Pułtuska do Warszawy. Podobnie niekorzystna sytuacja ma miejsce w przypadku podróży z Gzów w kierunku odległego o ok. 30 km Ciechanowa – istnieją dwa bezpośrednie połączenia z czasem dojazdu powyżej 1 godziny oraz kilka połączeń nie bezpośrednich, z czasem powyżej 2 godzin. Ze znacznie korzystniejszych połączeń PKS w kierunku Ciechanowa (oraz po drodze Golymina i Sońska) mogą korzystać mieszkańcy miejscowości położonych w zachodniej części gminy (Gotardy, Słończewo, Skaszewo Włościańskie, Oldaki). Połączenia zapewniają dojazd do miejsc pracy w Ciechanowie oraz przystanku kolejowego w Gąsocinie (co umożliwia dojazd do aglomeracji warszawskiej kolejją).

Przez teren gminy Gzy nie przebiega linia kolejowa. Najbliższa od terenu gminy Gzy stacja kolejowa, zapewniająca dobre połączenie z Ciechanowem i Warszawą, znajduje się w Gąsocinie odległym ok. 17 km od miejscowości gminnej, ale tylko 5 km od najbardziej na zachód wysuniętej miejscowości Gotardy. Czas dojazdu do Ciechanowa z tego przystanku wynosi 13 minut. Inny przystanek kolejowy znajduje się w Świerczach, odległych około 17 km od miejscowości gminnej Gzy i ok. 12 km od innych miejscowości w zachodniej części gminy. Czas dojazdu do Ciechanowa wynosi 20 minut, do Legionowa 45 min., a czas dojazdu do stacji Warszawa Gdańska to ok. 1 godz i 12 minut. Z terenu gminy Gzy możliwe są zatem dojazdy do miejsc pracy

i nauki w miastach innych niż Pułtusk. Istnieje jednak znaczne zróżnicowanie dostępności z różnych rejonów gminy Gzy publicznymi środkami komunikacji.

4.2. Gospodarka wodno-ściekowa

Inwestycje związane z rozbudową sieci wodociągowej na terenie gminy zostały zrealizowane jeszcze w latach '80 i '90 – w 2002 roku korzystało z sieci wodociągowej już 73% mieszkańców.

Na terenie gminy funkcjonują publiczne ujęcia wód podziemnych:

- ujęcie w Gzach - Wisnowa, składające się z 2 studni głębinowych, wykonanych w 1984 r. oraz stacji uzdatniania wody,
- ujęcie w Szyskach Włociańskich, składające się z 2 studni głębinowych, odwierconych w latach 1967 i 1995 r. oraz stacji uzdatniania wody.

Ujęcia w Szyskach Wł. i Gzach - Wisnowa służą do zbiorowego zaopatrzenia w wodę mieszkańców gminy. Poza komunalnymi ujęciami, na terenie gminy funkcjonują zakładowe ujęcia wody użytkowane m.in. przez Zakład Mięsny Lenarcik w Gotardach. Obecnie długość sieci wodociągowej na terenie gminy wynosi 171,3 km. Do sieci podłączonych jest około 94% gospodarstw domowych. Siecią wodociągową objęte są wszystkie miejscowości w gminie. Zużycie wody wzrosło z 19,3 m³/mieszkańca/rok w 2002 r. do 49,3 m³/mieszkańca/rok w 2014 r., co jest ilością większą, niż średnie dla wielu miast (średnia dla terenów wiejskich wynosi ok. 25 m³/mieszkańca/rok). Z jednej strony świadczy to bardzo pozytywnie o rozwoju cywilizacyjnym gminy w zakresie gospodarki wodnej, z drugiej strony pokazuje skalę wyzwań w zakresie gospodarki ściekowej, biorąc pod uwagę fakt, że w gminie nie ma zbiorowych systemów kanalizacyjnych. Zakładając że część wody jest używana na potrzeby produkcyjne (nie przekształca się w ścieki bytowe) i średnie zużycie wody na potrzeby bytowe wynosi 90-110 l/mieszkańca/dobę, można szacować, że dziennie na terenie gminy powstaje od 350 do 420 m³ ścieków bytowych. W ciągu roku jest to od 127 tys. do 155 tys. m³ ścieków. Na podstawie doświadczenia można zakładać, że znaczna część powstającego ładunku zanieczyszczeń, bez oczyszczenia przedostaje się do środowiska, a nie wykluczone, że wprost do wód gruntowych. Gmina Gzy nie posiada komunalnej oczyszczalni ścieków. Jediną mechaniczno-biologiczną oczyszczalnią w gminie jest oczyszczalnia typu MIKROREAKTOR, funkcjonująca przy Domu Pomocy

Spółecznej w miejscowości Ołdaki Stefanowo, w której średnio na dobę oczyszczanych jest ok. 15 m³/d ścieków bytowych. Zatwierdzona przepustowość oczyszczalni wynosi 45 m³/d. Z lokalnych sieci kanalizacyjnych przy budynkach, które powinny być zaopatrzone w bezodpływowe zbiorniki do gromadzenia ścieków bytowych korzysta około 3000 mieszkańców. Ścieki bytowe z bezodpływowych zbiorników powinny być wywożone do komunalnych oczyszczalni. Są one jednak często wylwane na użytki rolne w pobliżu gospodarstw, przesiakają z nieszczelnych zbiorników bezodpływowych do gruntu lub odpływają do rowów melioracyjnych wprost lub z połączeń z systemów drenarskich. Jednym z ważniejszych zadań jest budowa przydomowych oczyszczalni ścieków oraz szczelnych zbiorników bezodpływowych. Wskazana byłaby również budowa oczyszczalni ścieków i systemów kanalizacyjnych w miejscowościach o zwartej zabudowie. Zwartą zabudowę mieszkalną, posiadają jedynie Pękowo, Kozłówka, Przewodowo Majorat, Przewodowo Parcele, Nowe Przewodowo i Sisice. Dla tych miejscowości, należałoby przeanalizować zasadność budowy systemu kanalizacji ściekowej z gminną oczyszczalnią ścieków. W pozostałych wsiach o rozproszonej zabudowie ekonomicznie uzasadniona jest wyłącznie budowa oczyszczalni przydomowych lub szczelnych zbiorników bezodpływowych z zapewnieniem ich prawidłowej eksploatacji. Rozwiązanie problemów gospodarki wodno-ściekowej jest kluczowym zagadnieniem z punktu widzenia dalszego rozwoju gminy, w tym zwiększenia liczby inwestycji i podniesienia poziomu życia mieszkańców.

4.3. Gospodarka odpadami

Od 1 lipca 2013 r. Gmina Gzy stała się podmiotem odpowiedzialnym za organizację i funkcjonowanie nowego systemu gospodarowania odpadami komunalnymi powstałymi na terenie gminy. W tym celu zorganizowano przetarg na odbieranie i zagospodarowanie (odzysk lub unieszkodliwienie) odpadów komunalnych z nieruchomości położonych na terenie gminy Gzy. Gmina Gzy poprzez firmę wyłonioną w drodze przetargu odbiera następujące rodzaje odpadów komunalnych:

- a) Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne
- b) Selektywnie zbierane odpady komunalne – papier i tektura, szkło, odzież, tekstylia, tworzywa sztuczne i metal,

- c) Odpady biodegradowalne
- d) Odpady wielkogabarytowe, wyeksploatowany sprzęt elektryczny i elektroniczny, baterie, akumulatory i zużyte opony

Wg danych UG w Gzach, na terenie gminy powstaje rocznie ok. 430 Mg odpadów komunalnych. Przy średniej gęstości odpadów 300 kg/m^3 odpowiada to ich objętości $1430 \text{ m}^3/\text{rok}$. Zbieranie odpadów jest prowadzone w systemie pojemnikowo-workowym. System gospodarki odpadami obejmuje ok. 900 gospodarstw na terenie gminy, w tym ok. 96% deklaruje segregowanie odpadów. W badaniu ankietowym w styczniu 2016 r., mieszkańcy wysoko ocenili stan gminnej gospodarki odpadami – na 68 punktów i była to jedna z na wyższych ocen przyznanych w ankiecie.

Zgodnie z Wojewódzkim Planem Gospodarki Odpadami dla Mazowsza na lata 2012 – 2017, obowiązującym od 22 października 2012 r., gmina Gzy zaliczona została do ciechanowskiego Regionu Gospodarki Odpadami, w skład którego wchodzi 41 gmin z powiatu ciechanowskiego, makowskiego, mławskiego, przasnyskiego i pułtuskiego. Do najważniejszych zadań należy zapobieganie powstawaniu odpadów, selektywna zbiórka, recykling i odzysk, w tym wykorzystanie energii z odpadów. WPGO wskazuje regionalne instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK), do których powinny trafiać zmieszane odpady komunalne, odpady zielone, pozostałości z sortowania przeznaczone do składowania. Instalacją regionalną do obsługi regionu ciechanowskiego jest instalacja do biostabilizacji odpadów komunalnych w miejscowości Kosiny Bartosowe, w gminie Wiśniewo o mocy przerobowej części biologicznej $100\,000 \text{ Mg/rok}$ i mechanicznej: $80\,000 \text{ Mg/rok}$ – docelowo RIPOK.

Instalacjami do zastępczej obsługi regionu ciechanowskiego są:

- sortownia odpadów w miejscowości Uniszki-Cegielnia o mocy przerobowej $250\,000 \text{ Mg/rok}$,
- składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w m. Uniszki Cegielnia, pojemność pozostała do wypełnienia $21\,000 \text{ m}^3$ – docelowo RIPOK.

W zakresie potrzeb dotyczących gospodarowania odpadami - w dalszym ciągu niezbędne jest prowadzenie działań edukacyjno – informacyjnych, co powinno przyczynić się do likwidacji nieprawidłowości w gospodarce odpadami: zjawiska niekontrolowanego składowania odpadów, porzucania odpadów w lasach i na

nieużytkach oraz spalania takich odpadów, które powinny być poddawane recyklingowi lub powinny być składowane. Innym identyfikowanym w gminie problemem jest stosowanie składowania jako jedynej formy unieszkodliwiania zmieszanych odpadów komunalnych. Istnieje również potrzeba rozszerzenia systemu selekcji zbieranych odpadów komunalnych poprzez utworzenie na terenie gminy Gzy, Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK).

4.4. Infrastruktura gazowa i elektroenergetyczna

Na terenie gminy Gzy brak jest sieci gazowej. Ogrzewanie mieszkań odbywa się z indywidualnych źródeł ciepła: kotłowni indywidualnych, pieców lub nielicznych kotłowni zbiorowych. Przeważają przydomowe lokalne kotłownie lub piece opalane węglem kamiennym, co nie jest korzystne z punktu widzenia jakości powietrza. Kotłownie olejowe lub gazowe są nieliczne. Olejem opałowym ogrzewane są m.in.: Publiczne Gimnazjum w Gzach, Szkoła Podstawowa w Skaszewie Włościańskim oraz Dom Pomocy Społecznej w Ołdakach. Gazem są ogrzewane 3 lokalne kotłownie. Powszechne jest stosowanie w kuchniach płynnego butlowego gazu LPG.

W perspektywie zaopatrzenie gminy w przewodowy gaz ziemny może odbywać się z dwóch kierunków: z projektowanego gazociągu na terenie gminy Sońsk lub z projektowanego gazociągu wysokiego ciśnienia Ciechanów - Krasne z terenu gminy Gołymin. Ok. 2000 r. przewidywano doprowadzenie gazu sieciowego do miejscowości o zwartej zabudowie mieszkaniowej, co nie nastąpiło. Budowa sieci gazowej jest uzależniona od ekonomicznej opłacalności przedsięwzięcia i przy obecnych uwarunkowaniach dotyczących efektywnego popytu na gaz oraz dostępności alternatywnych paliw i coraz lepszego wykorzystania odnawialnych źródeł energii, realizacja inwestycji w sieci gazowe w niewielkich jednostkach osadniczych przy znacznym rozproszeniu odbiorców jest dla spółki gazowniczej nieopłacalna. Oznacza to, że szanse budowy sieci gazowej w gminie Gzy są w obecnych warunkach bardzo małe.

Teren gminy Gzy obsługiwany jest przez ENERGA – Operator Spółka Akcyjna Oddział w Płocku. Zaopatrzenie w energię elektryczną odbywa się z krajowego systemu energetycznego za pośrednictwem linii przesyłowych 110 kV Serock - Maków Mazowiecki, z GPZ 110/15 kV w Pułtusku. Stacja rozdzielcza w Pułtusku zasilana jest

poprzez linie przesyłowe 110 kV z elektrowni Ostrołęka i Dębe. Do przesyłu energii elektrycznej służą napowietrzne linie elektroenergetyczne. Według zapisów Programu Ochrony Środowiska Powiatu Pułtuskiego z 2012 r., stan techniczny sieci energetycznej jest dobry, a istniejące urządzenia zaspokajają potrzeby odbiorców w zakresie wykorzystywanych mocy i parametrów napięcia. Nie są aktualnie przewidywane na terenie powiatu pułtuskiego poważniejsze prace modernizacyjne. Transformatory na istniejących stacjach transformatorowych oraz obwody niskiego napięcia w stopniu wystarczającym zaspokajają potrzeby odbiorców. Sieć średniego napięcia wykorzystywana jest w stopniu umożliwiającym jej dalszą rozbudowę i podłączanie nowych stacji transformatorowych. W przypadku pojawienia się odbiorców wymagających zapotrzebowania na moc rzędu kilku MW, wystąpi konieczność rozbudowy istniejących GPZ lub budowy nowych, natomiast dla odbiorców wymagających zwiększonej pewności zasilania niezbędna jest rozbudowa linii średniego napięcia w celu zapewnienia zasilania z dwu kierunków. Gmina Gzy dysponuje znacznym potencjałem w zakresie wytwarzania energii odnawialnej – zarówno biomasy, jak i energii słonecznej oraz energii wiatru. W celu wykorzystania tego potencjału, wskazane jest opracowanie założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, z uwzględnieniem wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

4.5. Infrastruktura telekomunikacyjna i Internet

Na terenie gminy Gzy znajdują się 3 stacje bazowe (wszystkie w miejscowości Przewodowo-Parcele), zapewniające dostęp do usług głównych operatorów telefonii komórkowej. Zapewniają łączność w standardzie GSM. Obecnie nie ma na obszarze gminy, zainstalowanej infrastruktury pozwalającej na transmisję w standardzie LTE. Operatorzy deklarują świadczenie usług Internetu mobilnego w tym standardzie w oparciu o infrastrukturę usytuowaną poza gminą Gzy. Nie zapewnia to jednakże dostatecznej mocy sygnału na obszarze całej gminy, zatem ten standard jest dostępny jedynie dla niewielkiej części mieszkańców. Jednakże i tam jakość i moc sygnału na niektórych obszarach nie są zadowalające z punktu widzenia wykorzystania tej technologii łączności do świadczenia bardziej zaawansowanych usług.

Rys. 11. Wskaźnik zgłoszeń o braku dostępu do internetu na obszarze powiatu pułtuskiego, marzec 2016 r. ; Źródło: UKE

Częstokroć też wymagane jest instalowanie anten zewnętrznych, bez których nie jest możliwy odbiór sygnału wewnątrz pomieszczeń. Na części obszaru gminy, także moc sygnału telefonii komórkowej nie jest odpowiednia. Ze względu na rozwój telefonii komórkowej, zapotrzebowanie na telefony stacjonarne jest zaspokojone w 100 % (nastąpił spadek liczby abonentów telefonii stacjonarnej). Zapotrzebowanie na usługi Internetu szerokopasmowego nie jest zaspokojone w wystarczającym stopniu - wg danych Urzędu Komunikacji Elektronicznej (UKE) z marca 2016 r., z terenu gminy Gzy było 10 zgłoszeń o braku dostępu do internetu stacjonarnego w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców i był to najwyższy wskaźnik w powiecie pułtuskim [Rys.11]. Jakość usług związanych z dostępem do Internetu, jest oceniana przez mieszkańców dość dobrze (ocena 62 punkty/100) w badaniu ankietowym przeprowadzonym w styczniu 2016 r., jednakże należy podkreślić, że ankieta była przeprowadzona na próbie liczącej 97 respondentów. Niezależnie od tej oceny, mieszkańcy wskazywali w ankietach na potrzebę poprawy dostępu do Internetu szerokopasmowego. Ze względu na

dynamiczny rozwój usług, wyzwaniem pozostaje także szybkość transmisji realizowana przez obecną infrastrukturę telekomunikacyjną. Gmina Gzy zaliczona jest do obszarów o niekorzystnych warunkach ekonomicznych dla realizacji inwestycji infrastrukturalnych, przede wszystkim z powodu niskiej gęstości zaludnienia oraz niskich przeciętnych dochodów mieszkańców. Ma to znaczenie także w odniesieniu do inwestycji w infrastrukturę telekomunikacyjną.

5. Infrastruktura społeczna

5.1. Infrastruktura edukacyjna, jakość i zakres oferty edukacyjnej

Na terenie gminy działają 2 publiczne szkoły podstawowe: Publiczna Szkoła Podstawowa w Skaszewie Włościańskim i Publiczna Szkoła Podstawowa w Przewodowie Poduchownym oraz Społeczna Szkoła Podstawowa w Gzach, która rozpoczęła swoją działalność 1 września 2012 r. W 1999 r. otwarte zostało Publiczne Gimnazjum w Gzach.

W Gimnazjum w ramach zajęć dodatkowych, są prowadzone zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze z matematyki oraz zajęcia rewalidacyjne. W pracowni internetowej znajduje się 9 stanowisk komputerowych, szkoła dysponuje tablicą multimedialną. Wskaźnik wyposażenia w komputery w pracowni komputerowej wynosi obecnie 10 uczniów na komputer. Uczniowie Gimnazjum odnoszą sukcesy indywidualne i zespołowe w zawodach sportowych szczebla powiatowego oraz konkursach recytatorskich. W roku szkolnym 2015/2016 dwie osoby odniosły również sukcesy w Turnieju Wiedzy Pożarniczej, a jedna w powiatowym konkursie matematycznym. Uczniowie uczestniczą w konkursach religijnych i akcjach społecznych. Wystawiają także spektakle szkolnego teatru. Szkoła uczestniczyła w dwóch edycjach projektów edukacyjnych w ramach POKL w 2013 i 2014 r.

Oferta szkół podstawowych jest wzbogacona o zajęcia dodatkowe i koła zainteresowań. Zakres zajęć dodatkowych w PSP w Skaszewie Włościańskim jest najbogatszy: prowadzone są zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne i dydaktyczno-wyrównawcze, a także zajęcia rozwijające z j.polskiego, matematyki, przyrody i j. angielskiego oraz koła zainteresowań: informatyczne (w tym prowadzenie szkolnej witryny internetowej), ekologiczne, biblijne, recytatorskie, rekreacyjne i zajęcia

artystyczne. Szkoła jest wyposażona w 8 komputerów w klasopracowniach i 6 w pracowni komputerowej z oprogramowaniem dla poszczególnych grup wiekowych oraz tablice multimedialne i projektory. Wskaźnik wyposażenia w komputery w pracowni komputerowej wynosi obecnie 10 uczniów na komputer, a ogółem w szkole 6 uczniów/komputer.

W PSP w Przewodowie Poduchownym prowadzone są zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne i dydaktyczno-wyrównawcze, a także nauczanie jęz. angielskiego w oddziałach przedszkolnych, koło jęz. angielskiego, koło plastyczne, chór i SKS. Szkoła jest wyposażona w 1 komputer w pracowni korekcyjno-kompensacyjnej i 5 w pracowni komputerowej z oprogramowaniem dla poszczególnych grup wiekowych oraz 4 tablice multimedialne (3 z laptopami i projektorami). Wskaźnik wyposażenia w komputery w pracowni komputerowej wynosi obecnie 18 uczniów na komputer.

W SSP w Gzach prowadzone są zajęcia logopedyczne i dydaktyczno-wyrównawcze z matematyki i jęz. angielskiego, koło rozrywek umysłowych, SKS, a także nauczanie jęz. angielskiego w oddziałach przedszkolnych i klasach I-VI oraz rosyjskiego (klasy VI). Szkoła jest wyposażona w 5 komputerów w klasopracowniach i 9 w pracowni komputerowej z oprogramowaniem dla poszczególnych grup wiekowych, 4 laptopy oraz 2 tablice multimedialne i 4 projektory. Wskaźnik wyposażenia w komputery w pracowni komputerowej wynosi obecnie 5 uczniów na komputer, a ogółem w szkole 3 uczniów/komputer. W każdej ze szkół funkcjonują: świetlica szkolna i biblioteka. Na terenie gminy funkcjonuje 6 oddziałów wychowania przedszkolnego, w roku szkolnym 2015/2016, opieką objętych jest w nich 93 dzieci.

W 2015 r. znajdowało się w szkołach podstawowych 18 oddziałów. Liczba uczniów zmniejszyła się z 316 w 2005 r. do 218 w 2015 r. Liczba uczniów gimnazjum zmniejszyła się z 192 w 2005 r. do 91 w 2015 r., nastąpiła stabilizacja liczby uczniów na b. niskim poziomie. Pomimo, że w gimnazjum od 3 lat liczba uczniów oscyluje wokół 90, w szkole nauka odbywa się w 6 oddziałach. Średnio na oddział przypada 15 uczniów, podczas gdy średnia liczba uczniów gimnazjum na oddział w powiecie pułuskim i województwie mazowieckim wynosiła 21.

W roku szkolnym 2015/2016 w Społecznej Szkole Podstawowej w Gzach jest 6 oddziałów I-VI i oddział „0”. W budynku szkoły funkcjonuje także oddział przedszkolny

dla dzieci wieku 3-5 lat. Zatrudnionych jest 6 nauczycieli na pełnych etatach i 9 na części etatów. W szkole uczy się 44 uczniów, co oznacza, że klasy są wyjątkowo mało liczne. Wskaźnik liczby uczniów na etat nauczycielski nie przekracza 6. Stawia to pod znakiem zapytania ekonomiczną kondycję szkoły w dłuższej perspektywie. Szkoła posiada jednakże możliwość przyjęcia 20 uczniów i 8 dzieci do oddziału „0”.

Stopień zaspokojenia potrzeb w oddziałach przedszkolnych w PSP w Skaszewie Włościańskim w 2015 r. wynosił 55%. Brak informacji w tym zakresie dotyczących całej gminy.

Gmina charakteryzuje się bardzo niskim wskaźnikiem liczby uczniów w szkołach podstawowych na 1000 mieszkańców – wynosi on obecnie ok. 56, dla porównania w gminie Zatory wynosi on 78. Liczba uczniów w szkołach podstawowych zmniejszyła się w ciągu 10 lat o 31% (w ostatnich latach nastąpił niewielki wzrost związany z echem wyżu demograficznego lat '80 ub. wieku), zaś spadek liczby uczniów w gimnazjum wyniósł 53% w ciągu 10 lat. Są to bardzo niekorzystne relacje w porównaniu z innymi gminami powiatu, wynikające zarówno z sytuacji demograficznej, jak i prawdopodobnie – jakości oferty edukacyjnej, gdy chodzi o gimnazjum. Dla porównania, w niektórych innych gminach powiatu pułtuskiego, spadek liczby uczniów w gimnazjach był o 40-50% mniejszy, a w szkołach podstawowych wynosił mniej niż 10%.

Liczba dzieci w oddziałach przedszkolnych prowadzonych w dwu szkołach gminnych, wzrosła o 84% od 2011 do 2015 roku, zaś w tym samym okresie liczba dzieci w klasach „0” wzrosła o 68%. W ostatnim roku odnotowano zmniejszenie liczby dzieci w wieku przedszkolnym w obu szkołach gminnych. Krótkoterminowe prognozy zakładają zmniejszanie liczby uczniów.

Liczba uczniów w kolejnych latach będzie uzależniona od tego, czy obecne trendy demograficzne pozostaną niezmiennie. Należy spodziewać się zmniejszenia liczby dzieci również w średnim terminie, jeśli nie nastąpi napływ nowych mieszkańców na teren gminy.

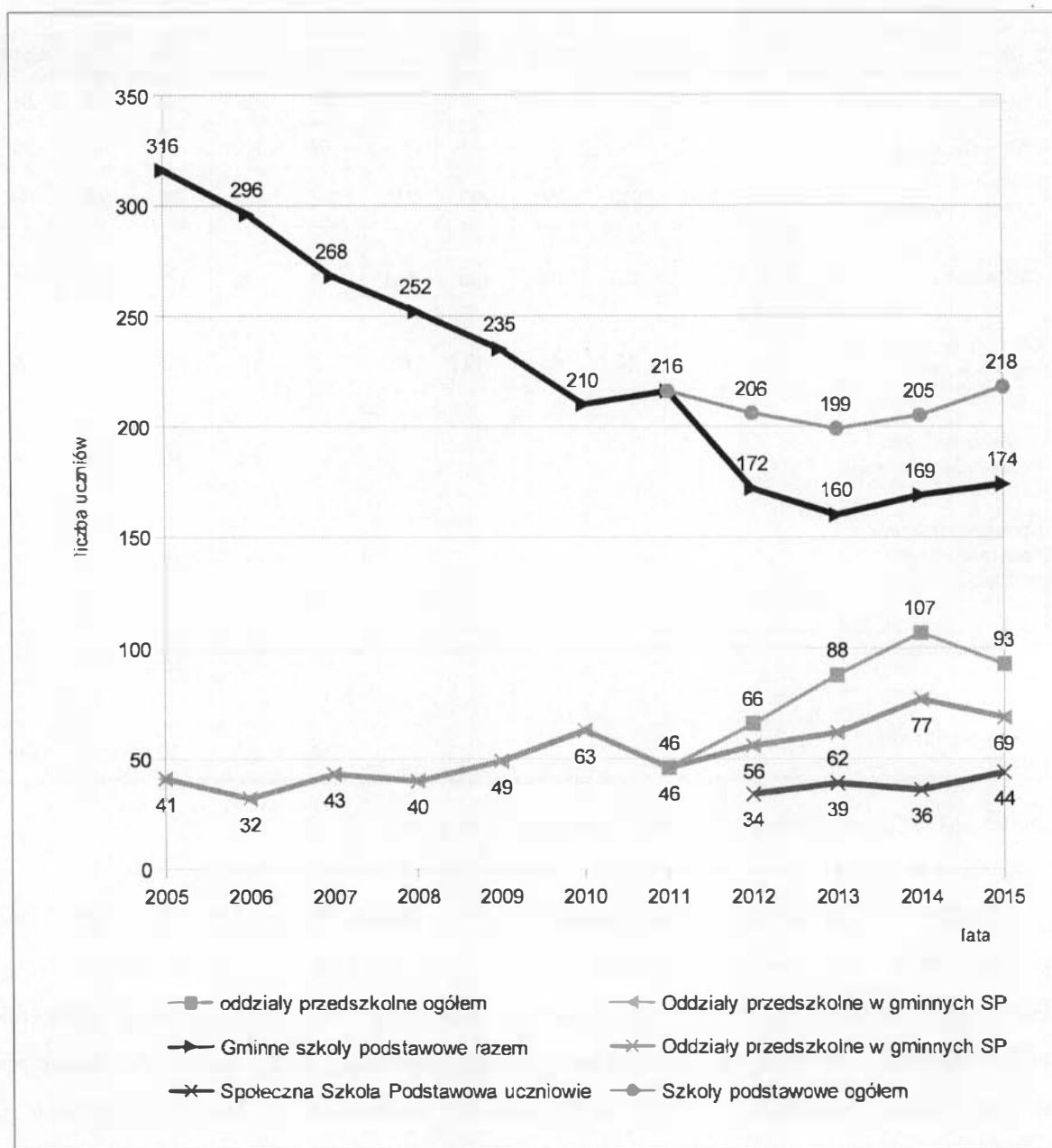
Tabela 18. Zmiana liczby uczniów w szkołach i dzieci w przedszkolach w gminie Gzy w latach 2005-2015

Rok	2006	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
PSP w Przewodowie P.							64	66	62	69	81
PSP w Skaszewie Wł.							106	106	98	100	93
Gminne szkoły podstawowe razem	316	296	268	252	235	210	216	172	160	169	174
Gimnazjum	192	175	155	153	163	166	141	125	90	94	91
Oddziały przedszkolne w gminnych SP	41	32	43	40	49	63	46	56	62	77	69
Spółeczna Szkoła Podstawowa uczniowie								34	39	36	44
Spółeczna Szkoła Podstawowa oddz przedszkolne								10	26	30	24
oddziały przedszkolne ogółem							46	66	88	107	93
Szkoły podstawowe ogółem							216	206	199	205	218

Źródło: UG w Gzach, System Informacji Oświatowej MEN, GUS

Średni wskaźnik liczby uczniów/etat nauczycielski, liczony dla gminnych szkół podstawowych, zmniejszył się nieco z poziomu 9,1 w 2012 r. do 8,6 w 2015 r. Gmina Gzy charakteryzuje się mniej korzystnymi o ok. (20-30%) wartościami w/w wskaźnika w porównaniu z innymi, nieco większymi gminami powiatu pułtuskiego. W odniesieniu do pojedynczych szkół – w PSP w Skaszewie Włościańskim wskaźnik (liczony dla całej szkoły, tzn. z oddziałami przedszkolnymi) wyniósł w 2015 r. 8,4, zaś w PSP w Przewodowie Poduchownym 8,8. Dla porównania – w tej ostatniej szkole w 2012 r. wskaźnik wynosił 11,2, a w PSP w Skaszewie Włościańskim 7,4. W Społecznej Szkole Podstawowej wielkość wskaźnika szacuje się na ok. 5 (nie jest znany dokładny wymiar zatrudnienia nauczycieli niepełnozatrudnionych).

Wykres 10. Zmiana liczby uczniów w szkołach i dzieci w oddziałach przedszkolnych w gminie Gzy w latach 2005-2015

Źródło: UG w Gzach, System Informacji Oświatowej MEN, GUS

Wskaźnik liczby uczniów/etat nauczycielski, liczony dla gminnego gimnazjum, jest jeszcze mniej korzystny, niż w szkołach podstawowych. Wskaźnik ten zmniejszył się z poziomu 7,1 w 2011 r. do 5,4 w 2013 r. i następnie wzrósł do 6,0. Należy zwrócić uwagę, że w tym okresie liczba etatów nauczycielskich zmniejszyła się o 23%, podczas gdy liczba uczniów zmniejszyła się o 35%. Występuje zatem dysproporcja

w zmianach poziomu zatrudnienia w stosunku do zmian liczby uczniów gimnazjum. Dla porównania należy podać, że w 2010 r. średni wskaźnik liczby uczniów/etat nauczycielski w szkołach podstawowych w Polsce wynosił ponad 11 (obecnie obniżył się o ok.10%), zaś średnio w krajach OECD, wynosił 16,4. W gimnazjach średnia OECD to 13,7, w Polsce 12,5. Według danych pozyskanych z systemu Vulcan, średnia liczba uczniów na etat nauczycielski w gminach wiejskich w Polsce wynosiła w 2014 r. 8,5. Pokazuje to jak bardzo budżety na oświatę w wiejskich gminach takich jak Gzy, są obciążone wynagrodzeniami nauczycielskimi i jak niska jest efektywność wykorzystania kadr. Szczególnie niekorzystna sytuacja ma miejsce w gminnym gimnazjum, gdzie wskaźnik jest bardzo niski w porównaniu z innymi gminami. Wskaźniki te pokazują jednocześnie skalę rezerw w zakresie optymalizacji modelu oświaty w gminie Gzy.

Tabela 19. Liczba uczniów na etat nauczycielski w gimnazjum w Gzach

Rok szk.	Liczba etatów nauczycieli	Liczba uczniów	Liczba uczniów/ etat nauczycielski
2011/2012	19,9	141	7,1
2012/2013	18,89	125	6,6
2013/2014	16,61	90	5,4
2014/2015	16,61	94	5,7
2015/2016	15,23	91	6,0

Źródło: UG w Gzach, System Informacji Oświatowej MEN

W 2013 r. średnia liczba uczniów na oddział dla gmin wiejskich w Polsce wynosiła 15 w szkołach podstawowych oraz 21 w gimnazjach. W gminie Gzy w 2013 r. było to 16,3 w PSP w Przewodowie, 10,3 w PSP w Skaszewie oraz 6,5 w SSP w Gzach. Do 2015 r. wskaźnik ten zmniejszył się do 15,5 w PSP w Przewodowie, wzrósł natomiast do 13,5 w PSP w Skaszewie Wł. i do 7,3 w SSP w Gzach. Średnia dla gminy pozostaje więc niższa niż średnia w kraju.

W Publicznym Gimnazjum w Gzach wskaźnik liczby uczniów na oddział wynosił 20,75 w 2011 r., 17,9 w 2013 r., zaś w 2015 r. spadł do 15,2, tzn. był w 2013 r. o 17,3% niższy niż średni w gminach wiejskich w Polsce i średni w powiecie pułuskim. Brak obecnie danych krajowych dla 2015 roku o wielkości wskaźnika uczniów/oddział.

Kolejnym problemem, z jakim należy się zmierzyć w sferze edukacji, jest dotkliwa w skutkach migracja uczniów zamieszkałych na terenie gminy Gzy, do szkół poza gminą. Według danych dla 2015 roku, w szkołach poza gminą kształciło się aż 92 uczniów z terenu gminy Gzy. Część spośród nich znajduje się jedynie w ewidencji gminnej, jednakże nie zamieszkuje na terenie gminy. W ramach analizy nie było możliwe określenie wielkości tej grupy. Pozostali uczniowie z różnych przyczyn uczęszczają do szkół podstawowych poza gminą Gzy. Oznacza to, że jest grupa uczniów zamieszkałych w gminie Gzy, która chodzi do szkół poza gminą. W wielu przypadkach przesądzają o tym względy logistyczne, np. związane z dojazdami rodziców do pracy, należy jednak przeanalizować, czy jest możliwe „odzyskanie” choćby części uczniów. Oznaczałoby to zwiększenie wpływów do budżetu i poprawę efektywności gminnej oświaty. W tym samym okresie do szkół w gminie Gzy uczęszczało 29 uczniów zamieszkałych poza jej terenem.

Tabela 20. Porównanie liczby uczniów z gminy Gzy uczęszczających do szkół podstawowych poza gminą Gzy oraz liczby uczniów z terenu innych gmin uczęszczających do szkół podstawowych na terenie gminy Gzy

Rok	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16
Liczba uczniów z gminy Gzy w SP poza gminą	30*	30*	40*	42*	92
Liczba uczniów z terenu innych gmin w SP w gminie Gzy	8*	8*	6*	8*	29
Różnica	-22*	-22*	-34*	-34*	-63

Źródło: dane przekazane przez Dyrektorów Szkół Podstawowych z terenu gminy Gzy

* dane dla lat 2011-2014 dotyczą jedynie PSP w Przewodowie P., dane z 2015 r. dotyczą wszystkich szkół podstawowych w gminie Gzy.

Analogiczna sytuacja występuje w odniesieniu do gimnazjum – w tym przypadku do gimnazjów poza gminą Gzy uczęszcza nominalnie 34% uczniów z terenu gminy. I tu również zapewne część pozostaje tylko w ewidencji, a zamieszkuje faktycznie poza gminą, lecz na pewno jest grupa, która mieszkając w gminie, uczy się w innych gimnazjach. Wpływa to na pogorszenie wskaźników efektywności wykorzystania bazy oświatowej gminy Gzy.

Tabela 21. Porównanie liczby uczniów z gminy Gzy uczęszczających do innych gimnazjów oraz liczby uczniów z terenu innych gmin uczęszczających do Publicznego Gimnazjum w Gzach

Rok	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16
Liczba uczniów z gminy Gzy w gimnazjach poza gminą	25	27	23	22	29
Liczba uczniów z terenu innych gmin w Publicznym Gimnazjum w gminie Gzy	18	13	8	6	7
Różnica	-7	-14	-15	-16	-22

Źródło: dane przekazane przez Dyrektora Publicznego Gimnazjum w Gzach

Pomimo że oddziały w Publicznym Gimnazjum w Gzach są mało liczne, a więc warunki pracy sprzyjają przekazywaniu wiedzy, wyniki nauczania osiągnęte przez szkołę tego nie odzwierciedlają. Wyniki egzaminu gimnazjalnego w Publicznym Gimnazjum w Gzach utrzymują się na niskim poziomie i troską Władz Gminy pozostaje zmiana tego stanu. Problemem jest nie tylko fakt, że wyniki egzaminu gimnazjalnego w kolejnych 5 latach należą do grupy najslabszych w powiecie i województwie, ale także to, że średnia liczba uzyskanych punktów, jest częstokroć o wiele niższa od średnich w powiecie i województwie. Najgorsze wyniki systematycznie od co najmniej 4 lat są uzyskiwane z matematyki (305 miejsce w województwie na 331 ogółem w 2015 r.) i języka angielskiego (324 miejsce w województwie na 331 ogółem w 2015 r.). Należy przeanalizować, jaki wpływ na dalsze kształcenie uczniów z terenu gminy Gzy, ma tak niski poziom nauczania w gminnym gimnazjum. Należy przy tym podkreślić, że (wskazane poniżej) przeciętne wyniki testu szóstoklasistów w latach 2010 – 2013 były w większości przypadków tylko nieco niższe niż przeciętne w powiecie. W ostatnich dwóch latach są wyższe niż średnie w powiecie (poza matematyką), zatem przygotowanie uczniów do nauki w gimnazjum należy ocenić pozytywnie. Nie można zatem uzasadniać złych wyników egzaminu gimnazjalnego, niewystarczającym poziomem nauczania w szkołach podstawowych i złym przygotowaniem uczniów tych szkół.

Tabela 22. Wyniki egzaminu gimnazjalnego w 4 ostatnich latach w Gimnazjum w Gzach.

	GH-P	GH-H	GM-M	GM-P	GA-P	GA-R
wynik 2012	54,1	53	37,7	44,6	45,3	24,3
śr.powiat.	63,7	58,8	47,1	49	60,8	41,2
różnica do śr. powiatowej	-15%	-10%	-20%	-9%	-25%	-41%
wynik 2013	51,6	50,3	36,8	53,8	41,3	20,4
śr.powiat.	58,7	55,9	45,4	55,8	58,2	58,3
różnica do śr. powiatowej	-12%	-10%	-19%	-4%	-29%	-65%
wynik 2014	51,3	48,8	31,7	42,3	41,3	23,9
śr.powiat.	67,5	57,9	45,2	49,4	65,6	44,1
różnica do śr. powiatowej	-24%	-16%	-30%	-14%	-37%	-46%
wynik 2015	61,6	59,4	38,1	43,7	46,4	26,1
śr.powiat.	63,4	64,9	48,1	50	67,9	47,3
różnica do śr. powiatowej	-3%	-8%	-21%	-13%	-32%	-45%

Źródło: oprac. własne na podstawie danych OKE w Warszawie

Objaśnienie skrótów dotyczących egzaminu gimnazjalnego:

GH-P - część humanistyczna obejmująca język polski

GH-H - część humanistyczna obejmująca historię i wiedzę o społeczeństwie

GM-M - część obejmująca matematykę

GM-P - część obejmująca przedmioty przyrodnicze

GA-P - część obejmująca język angielski – zakres podstawowy

GA-R - część obejmująca język angielski – zakres rozszerzony

Kolor żółty - średnie wyniki gminy o kilka - kilkanaście % niższe od średniej powiatowej

Kolor pomarańczowy/czerwony – średnie wyniki gminy niższe od średniej powiatowej od 20% do 40%

Kolor purpurowy – średnie wyniki gminy niższe od średniej powiatowej o ponad 40%

Wyniki sprawdzianu szóstoklasistów w gminnych szkołach podstawowych, w latach 2010-2013 kształtowały się poniżej średniej powiatowej, wojewódzkiej (liczonej także dla obszarów wiejskich) i krajowej. Szkoła w Przewodowie Poduchownym osiągała nieco lepsze wyniki, niż pozostałe dwie szkoły. Od 2014 r.

wyniki obu szkół prowadzonych przez Gminę uległy bardzo znacznej poprawie, zwłaszcza szkoły w Przewodowie, której ogólny wynik zapewnił III miejsce w powiecie. Należy również podkreślić, że klasy VI w szkołach, które zajęły pierwsze i drugie miejsce, liczyły jedynie 5 oraz 10 uczniów, zaś klasa VI w PSP liczyła 23 uczniów. W 2015 r. wyniki testu szóstoklasistów osiągnięte przez uczniów Społecznej Szkoły Podstawowej w Gzach uległy znacznej poprawie i były najlepsze w gminie, co także miało pozytywny wpływ na średnią gminy (jest to jednakże średnia ważona liczbą uczniów, zatem mała liczba uczniów szkoły w mniejszym stopniu wpływa na średnią).

Tabela 23. Wyniki procentowe testu szóstoklasistów w szkołach podstawowych w gminie w latach 2010 - 2015 na tle powiatu, województwa i kraju

Rok	PSP w Przewodowie Pod.	PSP w Skaszewie Wł.	PSP w Gzach *	Średnia gminy	Średnia powiatu	Średnia woj. maz.	Średnia woj. maz wieś	Średnia w kraju
2010	52,73	55,63	40,00	50,05	55,98	63,95	58,75	61,40
2011	53,5	50,75	53,75	53,03	57,3	64,9	61,0	63,18
2012	58,5	35,0	49,75	52,05	56,05	59,67	55,05	56,88
2013	50,75	50,50	37,50	49,06	53,35	63,05	58,38	60,08
2014	67,75	60,25	51,0	62,3	59,08	67,45	62,3	64,50
2015	og. cz. 63,0	og. cz. 63,5	og. cz. 75,5	og. cz. 64,7	og. cz. 62,6	og. cz. 69,8	65,0	67
	JP 75,1	JP 72,3	JP 79,5	JP 74,7	JP 69,4	JP 75,6	71,2	73
	M 50,0	M 54,1	M 71,3	M 54,1	M 55,4	M 63,8	58,3	61
	JA 75,5	JA 80,4	JA 83,3	JA 78,2	JA 73,2	JA 80,4	74	78

* do 2012 r. wyniki dotyczą Publicznej, a od 2013 r. - Społecznej Szkoły Podstawowej w Gzach

Źródło: OKE w Warszawie

Objaśnienie skrótów dotyczących testu szóstoklasistów:

JP – język polski; M – matematyka; JA – język angielski

Kolor żółty - średnie wyniki szkoły lub gminy o kilka procent niższe od średniej powiatowej

Kolor pomarańczowy/czerwony – średnie wyniki szkoły lub gminy niższe od średniej powiatowej odpowiednio o ponad 10 / 20 procent

Kolor żółtozielony – wyniki szkoły lub gminy o kilka procent wyższe od średniej powiatowej,

kolor zielony – wyniki szkoły lub gminy wyższe od średniej powiatowej o ponad 5 procent.

Tabela 24. Wyniki testu szóstoklasistów w szkołach podstawowych w 2015 r. - miejsce gminy Gzy w rankingu na tle powiatu i województwa mazowieckiego.

	Ogólny wynik	Jęz. polski	Matematyka	J. angielski
Gmina	miejsce w woj. maz.	miejsce w woj. maz.	miejsce w woj. maz.	miejsce w woj. maz.
Gzy	153	85	236	98
Obryte	308	279	317	311
Pokrzywnica	28	72	20	236
Pułtusk	209	228	193	142
Świercze	245	193	271	108
Winnica	261	198	287	134
Zatory	231	243	222	238

Źródło: oprac. własne na podstawie danych OKE w Warszawie

W rankingu gmin w województwie mazowieckim pod względem ogólnych wyników testu w 2015 r. gmina Gzy uplasowała się na 153 miejscu (na 331). Pod względem wyników z jęz. angielskiego gmina była na 98 miejscu (najwyższym w powiecie pułtuskim), na 236 pod względem wyników z matematyki i na 85 miejscu (2 miejsce w powiecie) pod względem wyników z jęz. polskiego. Wyniki PSP w Skaszewie Włościańskim z j. angielskiego, PSP w Przewodowie z j. polskiego oraz SSP w Gzach ze wszystkich przedmiotów, były jeszcze lepsze niż średnia. Dla wzmocnienia szkół oraz dalszego podnoszenia i ustabilizowania poziomu kształcenia, warto wykorzystać wszystkie możliwości, jakie daje RPO WM na lata 2014-2020.

5.2. Infrastruktura sportowa

Na terenie gminy znajduje się hala sportowa w Gzach oraz boiska sportowe przy szkołach: w Skaszewie Włościańskim, Przewodowie Poduchownym i w Gzach, a także boisko w Pękowie. Należałoby przeanalizować możliwość szerszego wykorzystania w/w obiektów poprzez udostępnienie ich także osobom dorosłym i młodzieży nie będącej już uczniami szkół gminnych.

Warunki w gminie dla rekreacji i uprawiania sportów amatorskich zostały przez mieszkańców ocenione nisko (42% punktów) w badaniu ankietowym. Oczekiwania mieszkańców wyrażane w ankietach, dotyczą organizowania placów zabaw i siłowni plenerowych na terenie większych miejscowości w gminie.

5.3. Infrastruktura kultury

W gminie Gzy funkcjonuje jedna placówka kulturalna – jest to Gminna Biblioteka Publiczna w Gzach z filią w Skaszewie Włociańskim. W 2014 r. księgozbiór liczył 19135 woluminów. Liczba czytelników wynosiła w 2005 r. 433 osób i do 2014r. uległa zmniejszeniu o ok. 31% do 298 osób. W ostatnich 4 latach spadek ten wynosił ok. 5%. W przeliczeniu na 1 czytelnika dokonywane było w ostatnich latach średnio od 16 do 19 wypożyczeń. Liczba wypożyczeń w ciągu 5 lat zmniejszyła się o 15%. Wskaźniki te są nieco niższe niż przeciętne w powiecie pułuskim. Biblioteka oprócz udostępniania zbiorów bibliotecznych i popularyzowania dorobku nauki oraz kultury, umożliwia także uczestniczenie w konkursach, imprezach i spotkaniach autorskich - organizowane są spotkania z autorami książek, lekcje biblioteczne, czytanie bajek. Organizowane są zajęcia dla dzieci podczas ferii zimowych i wakacji, warsztaty wielkanocne i bożonarodzeniowe, teatryki dla dzieci, konkursy literackie i plastyczne, a także turnieje wiedzy o twórczości autorów. Biblioteka współpracuje z Klubem Seniora organizując spotkania wigilijne, wielkanocne, spotkania z okazji Dnia Kobiet i Dnia Seniora. Biblioteka współpracuje także z Nadbużańskim Parkiem Krajobrazowym organizując zajęcia dla dzieci i wakacyjne olimpiady przyrodnicze.

Ponadto na terenie gminy prowadzą działalność m.in. kulturalną cztery świetlice wiejskie, które funkcjonują w miejscowościach: Gzy, Przewodowo Majorat, Szyszki i Kozłówka. Działalność świetlic wiejskich ma na celu integrację środowiska lokalnego, inicjowanie aktywności mieszkańców na rzecz rozwoju miejscowości oraz prowadzenie działalności kulturalnej, edukacyjnej i sportowej. W świetlicach są organizowane spotkania okolicznościowe mieszkańców, zebrania wiejskie. Prowadzone są tam także w czasie ferii i wakacji zajęcia dla dzieci. Problemem pozostaje niewystarczająca ilość funduszy na rozwijanie działalności świetlic wiejskich. Świetlice ze względu na swoją dostępność są miejscem aktywności różnorodnych grup zainteresowań. Są także miejscem pozaszkolnej działalności edukacyjnej zarówno dla dzieci, młodzieży jak i dorosłych. Kluczowym zagadnieniem jest dalsze rozwijanie oferty świetlic, również z wykorzystaniem funduszy zewnętrznych oraz promowanie ich wśród mieszkańców. Na terenie gminy Gzy nie działają inne niż samorządowe podmioty prowadzące działalność wyłącznie w sferze kultury.

5.4. Infrastruktura ochrony zdrowia i opieki społecznej

Na terenie gminy Gzy działa NZOZ DAR-MED. Usługi w zakresie ochrony zdrowia świadczą dwa gabinety zlokalizowane w Przewodowie Parcelach i w Szyszkach Włościańskich. Zakład w swej strukturze posiada:

- gabinet lekarza rodzinnego, punkt pobrań, gabinet zabiegowy
- gabinet pielęgniarki i położnej środowiskowej

Na terenie gminy działa również Zakład Opiekuńczo-Lecznicy w Tąsewach - Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Pomocna Dłoń Gabinet Pielęgniarki POZ Małgorzata Zajdzińska. Jakość i dostępność usług POZ w gminie Gzy, była umiarkowanie wysoko oceniona (na 58% punktów) w badaniu ankietowym przeprowadzonym w ramach analizy strategicznej w styczniu 2016 r. W Przewodowie Parcelach funkcjonuje również punkt apteczny.

5.5. Obszar zagadnień związanych z pomocą społeczną

W gminie funkcjonuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gzach. Zakres działania Ośrodka obejmuje w szczególności:

- analizowanie potrzeb mieszkańców gminy w zakresie pomocy społecznej,
- opracowywanie planów ich zaspokajania oraz prowadzenie działalności zmierzającej do ich realizacji,
- przyznawanie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych przewidzianych przepisami,
- pobudzanie społecznej aktywności w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin,
- pracę socjalną, rozumianą jako działalność zawodowa, skierowana na pomoc osobom i rodzinom we wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie,
- współdziałanie i współpraca z innymi organizacjami i instytucjami zwłaszcza z samorządem gminnym,
- prowadzenie spraw z zakresu przyznawania i wypłacania świadczeń rodzinnych oraz zaliczek alimentacyjnych,
- realizację zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej.

W ramach działalności GOPS funkcjonuje także Punkt Informacyjno-Konsultacyjny, gdzie odbywają się spotkania zainteresowanych z psychologiem, terapeutą do spraw rodzinnych i uzależnień. Na terenie gminy funkcjonuje również Dom Pomocy Społecznej w Oldakach - Stefanowie, w którym w 2015 r. znajdowało się 118 podopiecznych.

W 2014 r. świadczeniami pomocy społecznej w gminie Gzy objętych 435 osób w 144 rodzinach i było to nieco ponad 11% ogółu mieszkańców gminy. Odsetek osób w rodzinach korzystających ze świadczeń pomocy społecznej jest o 10-50% mniejszy niż w większości innych gmin powiatu pułtuskiego, gdzie wynosi on nawet ponad 20% ogółu mieszkańców. W ostatnich latach (2013-2014) 75% świadczeń było przyznane osobom korzystającym długotrwale ze świadczeń. Odsetek długotrwale korzystających z pomocy w latach 2011-2012 wynosił odpowiednio 61% i 64%, zatem wzrósł o 17%.

Tabela 25. Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2011-2014

	Rok	2011	2012	2013	2014
Liczba osób, którym udzielono pomocy i wsparcia		297	285	307	337
Liczba rodzin objętych pomocą i wsparciem		144	152	135	b.d.
Liczba osób w rodzinach objętych pomocą i wsparciem		527	531	430	b.d.
Liczba osób, którym udzielono świadczenia		217	215	213	210
Liczba rodzin objętych świadczeniami		135	137	135	144
Liczba osób w rodzinach objętych świadczeniami		446	439	430	435
Liczba osób, którym udzielono świadczenia pieniężnego		90	95	91	97
Liczba rodzin objętych świadczeniami pieniężnymi		76	81	91	97
Liczba osób w rodzinach objętych świadczeniami pieniężnymi		193	199	230	255

Źródło: Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gzach

Najczęstszymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej powodującej potrzebę udzielenia pomocy jest bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, bezrobocie, ubóstwo. [Tabela 25.] 5 osób objętych jest usługami opiekuńczymi.

Tabela 26. Liczba rodzin i osób oraz przyczyny przyznania świadczeń pomocy społecznej w gminie Gzy w latach 2011 - 2014

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin				Liczba osób w rodzinie			
	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014
ubóstwo	70	123	45	45	247	241	140	106
bezrobocie	52	59	57	63	173	189	179	193
bezradność w spr. opiekuńczo-wych. i prowadzenia gosp. dom.	10	33	5	9	45	105	25	38
potrzeba ochrony macierzyństwa	17	17	21	20	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
w tym wielodzietność	8	10	14	12	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
alkoholizm	2	11	3	1	7	30	8	1
przemoc w rodzinie	3	5	2	2	b.d.	17	8	4
niepełnosprawność	21	14	12	14	46	23	19	21
długotrwała ciężka choroba	15	17	23	17	30	33	52	43

Źródło: Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gzach

Tabela 27. Struktura procentowa powodów przyznania pomocy rodzinom w latach 2011 -2014

Przyczyna trudnej sytuacji życiowej	Procentowy udział przyczyn przyznania świadczeń*			
	2011	2012	2013	2014
ubóstwo	52	90	33	31
bezrobocie	39	43	42	44
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gosp. dom.	7	24	4	6
potrzeba ochrony macierzyństwa	13	12	16	14
alkoholizm	1	8	2	1
przemoc w rodzinie	0	4	1	1
niepełnosprawność	16	10	9	10
długotrwała ciężka choroba	11	12	17	12

* Procenty nie sumują się do 100%, gdyż częstokroć różne przyczyny występują łącznie

Źródło: Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gzach

Pomoc pieniężna w relacji do ogółem przyznanej pomocy stanowiła od 41% w 2011 r do 46% w 2014 r. Najczęstszą przyczyną udzielenia świadczenia było do 2012 r. ubóstwo, a od 2013 r. jest to bezrobocie. Dzieje się tak pomimo poprawy

sytuacji gospodarczej w regionie oraz pomimo spadku stopy bezrobocia w wartościach bezwzględnych. Ubóstwo jest obecnie drugą z kolei przyczyną udzielania świadczeń, w następnej kolejności jest ochrona macierzyństwa oraz choroby i niepełnosprawność. Te dwie ostatnie przyczyny ze względu na starzenie się społeczeństwa, będą prawdopodobnie występowały jeszcze częściej niż obecnie. Szczególnie niepokojący jest fakt, że utrzymuje się wysoki odsetek objętych pomocą z powodu ubóstwa. Potwierdza to wcześniej zidentyfikowane zjawisko rozwarstwiania sytuacji ekonomicznej mieszkańców gminy. Jak wynika ze sprawozdań, po spadku w 2012 r., obecnie z każdym rokiem istotnie (o ok. 35 - 45%) wzrasta liczba rodzin i osób w rodzinach, z którymi jest prowadzona praca socjalna. Świadczy to zarówno o rosnącej skali potrzeb i problemów rodzin wymagających wsparcia, jak i o rosnącym obciążeniu pracą personelu GOPS.

Tabela 28. Liczba rodzin i osób, z którymi pracownicy GOPS prowadzili pracę socjalną w latach 2011-2014

Typy świadczeń	2011		2012		2013		2014	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie
Praca socjalna	140	469	64	161	94	280	127	367
Liczba rodzin z którymi przeprowadzono wywiad środowiskowy	154		168		213		208	

Źródło: Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gzach

Następuje także wzrost liczby osób starszych, korzystających z usług opiekuńczych finansowanych ze środków własnych Gminy. Udział wydatków na GOPS w wydatkach na pomoc społeczną zmniejszył się od 11,09% w 2011 r., do 9,65 % w 2014. Względnie wysokie są ilości i kwoty świadczeń wypłacanych w ramach Funduszu Alimentacyjnego oraz zasiłki pielęgnacyjne.

Ponadto GOPS prowadzi wiele innych inicjatyw i działalności, związanych m.in. z dożywianiem dzieci, współpracuje z sołtysami i radnymi, funkcjonuje Interdyscyplinarny Zespół ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Od 1 czerwca 2013 r. w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Gzach zatrudniony jest asystent rodziny.

Tabela 29. Główne zadania realizowane przez GOPS

Typy świadczeń	2011		2012		2013		2014	
	Liczba osób lub świadczeń	kwota świadczeń	Liczba osób lub świadczeń	kwota świadczeń	Liczba osób lub świadczeń	kwota świadczeń	Liczba osób lub świadczeń	kwota świadczeń
Zasiłki stałe	17	72 715	17	72 944	23	103226	26	116 296
Zasiłki okresowe	40	35 000	44	33 000	43	40000	41	44 000
Zasiłki celowe	71	27901	73	23 319	68	20601	71	21325
Dożywianie dzieci	112	63 717	105	68 291	114	61 190	112	62 524
Fundusz Alimentac.	25 os.	102740	28 os.	98 420	22 os.	116145	23 os.	106 787
Zasiłki pielęgnac.	b.d.	344 605	2 397 św.	366 741	2 598 św.	397 494	2 562 św.	391 986
Świadczenia pielęgnac.	b.d.	213 417	540 św.	277 282	376 św.	207 208	2 52 św.	186 480
Utrzymanie GOPS		203102		191889		190 539		192 057
Zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodz.	178 rodzin	586782	166 rodzin	555 709	455 rodzin	560762	404 rodziny	524 268
Zapomoga z tytułu urodzenia dziecka	43	43 000	42	42 000	30	30000	34	34 000
Stypendia socjalne i zasiłki szkolne	45	60 274	45	70290	59	78088	115	74863

Źródło: Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gzach

GOPS inspirował również rozwój działalności Klubu Seniora, który organizuje spotkania okolicznościowe od 2013 roku. GOPS w Gzach w 2011 r. uczestniczył w realizacji projektu systemowego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007 – 2013, Priorytet VII Promocja integracji społecznej, Działanie 7.1 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji, Poddziałanie 7.1.1 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej. W latach 2012 – 2015 Gmina Gzy nie uczestniczyła w projektach z zakresu pomocy społecznej, współfinansowanych ze środków UE w tym z Europejskiego Funduszu Socjalnego. Kluczowym problemem jest niskie zainteresowanie potencjalnych uczestników projektów. W GOPS jest zatrudnionych 5 osób, w tym 2 pracowników socjalnych.

5.6. Infrastruktura bezpieczeństwa publicznego

Na terenie gminy Gzy nie funkcjonuje posterunek Policji. Najbliżej położona jednostka policji to Komenda Powiatowa w Pułtusku. Dane przesłane przez Komendę Powiatową Policji w Pułtusku wykazują bardzo wysoką wykrywalność przestępstw (w ostatnich 2 latach 100%). Analiza wykrywalności poszczególnych rodzajów przestępstw w skali kraju i województwa mazowieckiego wskazuje, że najbardziej powszechne przestępstwa – kradzieże i włamania, są wykrywane z niższą skutecznością – częstokroć znacznie poniżej 50%. Dane z terenu gminy Gzy stanowią pozytywne odstępstwo od tej reguły. W tym zakresie ważne jest także zapobieganie przestępstwom m.in. poprzez współpracę i samopomoc sąsiedzka oraz rozpowszechnienie monitoringu wizyjnego w obiektach o znacznej wartości.

Tabela 30. Przestępstwa na terenie gminy Gzy i ich wykrywalność w latach 2013- 2014

Rok	Przestępstwa stwierdzone	Przestępstwa wykryte / wykrywalność [%]
2012	62	58 / 93,5%
2013	72	66 / 91,7%
2014	35	35 / 100%
2015	31	31 / 100%

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Pułtusku

Gmina Gzy charakteryzuje się niską liczbą (znacznie poniżej średniej krajowej) zarówno wypadków, jak i kolizji drogowych. Gmina Gzy charakteryzuje się zatem wyższym niż przeciętny poziomem bezpieczeństwa, m.in. ze względu na swoje położenie i niewielką liczbę mieszkańców. Znajduje to również swoje odzwierciedlenie w wynikach ankiety przeprowadzonej wśród mieszkańców – wysoko oceniają oni poziom bezpieczeństwa.

Tabela 31. Zdarzenia drogowe w latach 2012- 2014 na terenie gminy Gzy

Rok	wypadki	zabici	ranni	kolizje
2012	2	0	0	16
2013	3	0	4	23
2014	2	0	2	26
2015	3	1	2	18

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Pułtusk

Za bezpieczeństwo przeciwpożarowe odpowiada Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Pułtusk, wspierana przez Ochotnicze Straże Pożarne. W Tabelach nr 32 i 33 przedstawiono dane dotyczące zagrożeń i działań ratowniczych z udziałem PSP w Pułtusk i OSP z terenu gminy Gzy.

Tabela 32. Interwencje PSP w Pułtusk (lub wspólne z OSP) na terenie gminy Gzy i straty (w wyniku pożarów i inne)

	2013		2014		2015 r.	
Liczba zdarzeń na terenie gminy Gzy, w tym:	47		28		38	
- pożary	b.d.		11		21	
- miejscowe zagrożenia	b.d.		17		17	
Suma strat [tys. PLN]	162		28,5		180,5	
Wartość ocalonego mienia [tys. PLN]	1230		240		1256	
Liczba jednostek w działaniach rat.	PSP	OSP	PSP	OSP	PSP	OSP
	26	59	17	21	30	54
Liczba strażaków w akcjach ogółem	PSP	OSP	PSP	OSP	PSP	OSP
	93	225	64	86	115	264

Źródło: Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Pułtusk

Na terenie gminy Gzy odnotowuje się najmniejszą w skali powiatu liczbę zdarzeń wymagających interwencji straży pożarnej. W znacznej części jest to związane z faktem, że przez teren gminy nie przebiegają drogi krajowe, na których ma miejsce większość zdarzeń w ruchu drogowym. Na terenie gminy Gzy ma miejsce również relatywnie mniej pożarów (w 2015 r. mniej było tylko na terenie gminy Świercze), niż w innych gminach powiatu, a wielkość strat w ostatnich latach była poniżej średniej

w gminach wiejskich powiatu. Jednostki OSP z terenu gminy uczestniczyły w 2014 roku w 31 działaniach ratowniczo-gaśniczych, w tym w 4 poza terenem gminy zaś w 2015 r. w 60 działaniach, w tym w 6 poza terenem gminy (OSP Gzy w 3 i OSP Przewodowo w 3).

Tabela 33. Interwencje OSP z terenu gminy Gzy w 2014 i 2015 roku (realizowane na terenie gminy i poza nią)

Rok	Pożary		Miejscowe zagrożenia		Zabezpieczenia rejonu	
	2014	2015	2014	2015	2014	2015
Liczba akcji z udziałem OSP Gzy	14	15	11	15	-	9
Liczba akcji z udziałem OSP Przewodowo	2	13	1	1	-	-
Liczba akcji z udziałem OSP Szyszki	1	4	2	3	-	-

Źródło: Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Pułtusku

W dziedzinie bezpieczeństwa przeciwpożarowego kluczowym zagadnieniem pozostaje wzmocnienie gminnych jednostek OSP.

Źródła:

1. Materiały własne UG w Gzach (BIP)
2. Baza Danych Lokalnych GUS
3. Strategia rozwoju powiatu pułtuskiego
4. WIOŚ – raport o stanie środowiska województwa mazowieckiego z 2014 r.
5. Dane Narodowego Spisu Powszechnego (NSP) 2011 r.
6. Dane Powszechnego Spisu Rolnego (PSR) z 2010 r.
7. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Gzy – uchwała Nr XXIII/108/2001 Rady Gminy z 29 sierpnia 2001 r. (w tekście określane jako „Studium”)
8. Plan zagospodarowania przestrzennego opracowany dla grupy miejscowości (Uchwała Nr XI/40/11 Rady Gminy Gzy z 18 listopada 2011 r.)
9. Program ochrony środowiska powiatu pułtuskiego z 2012 r.
10. Raport o stanie powiatu pułtuskiego 2007 r.
11. System Informacji Oświatowej MEN 2011-2015 r.

6. Podsumowanie ankiety przeprowadzonej wśród mieszkańców w trakcie opracowania strategii rozwoju gminy Gzy.

Ankieta została przeprowadzona w styczniu 2016 r. Analizie poddano 97 ankiet wypełnionych przez mieszkańców. **67% ankiet wypełniły kobiety, 31% mężczyźni, 2% respondentów nie wskazało płci.** Zatem wśród osób które określiły swoją płeć, 68% to kobiety, a 32% to mężczyźni. Występuje więc w badaniu znacznie wyższa reprezentacja kobiet niż mężczyzn.

Wykształcenie respondentów:

podstawowe	2%
gimnazjalne	3%
po maturalne/policealne	8%
zawodowe	26%
średnie	28%
niepełne wyższe	4%
wyższe	27%
nie wskazane	2%

W strukturze wykształcenia respondentów widoczna jest nadmierna reprezentacja osób z wykształceniem średnim oraz z wykształceniem wyższym w stosunku do struktury wykształcenia ludności zamieszkałej w gminach wiejskich powiatu pułtuskiego wg Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku. W strukturze respondentów osoby z ukończonym jedynie wykształceniem podstawowym stanowią 2%, podczas gdy w strukturze ludności gmin wiejskich powiatu w 2011 roku stanowiły one 28%. Istnieje zatem duża dysproporcja także w tym zakresie. Z powodu agregacji danych spisowych dla całego powiatu pułtuskiego, nie jest możliwe stwierdzenie, w jakim stopniu wpływa na to ogólnie wyższy poziom wykształcenia mieszkańców gminy Gzy, a w jakim niższy udział gorzej wykształconych mieszkańców w badaniu ankietowym.

Rozkład wieku respondentów był następujący:

<18	1,0%
18-25	3,1%
26-35	26,8%
36-45	36,1%

46-55	17,5%
56-65	9,3%
>65	2,1%
nie wskazany	4,1%

Rozkład wieku respondentów wskazuje na nadreprezentację osób w wieku 26-45 lat, kosztem liczby osób młodych (18-25) oraz w wieku powyżej 55 lat. Ankieta została wypełniona jedynie przez 2 osoby w wieku emerytalnym (powyżej 65 lat).

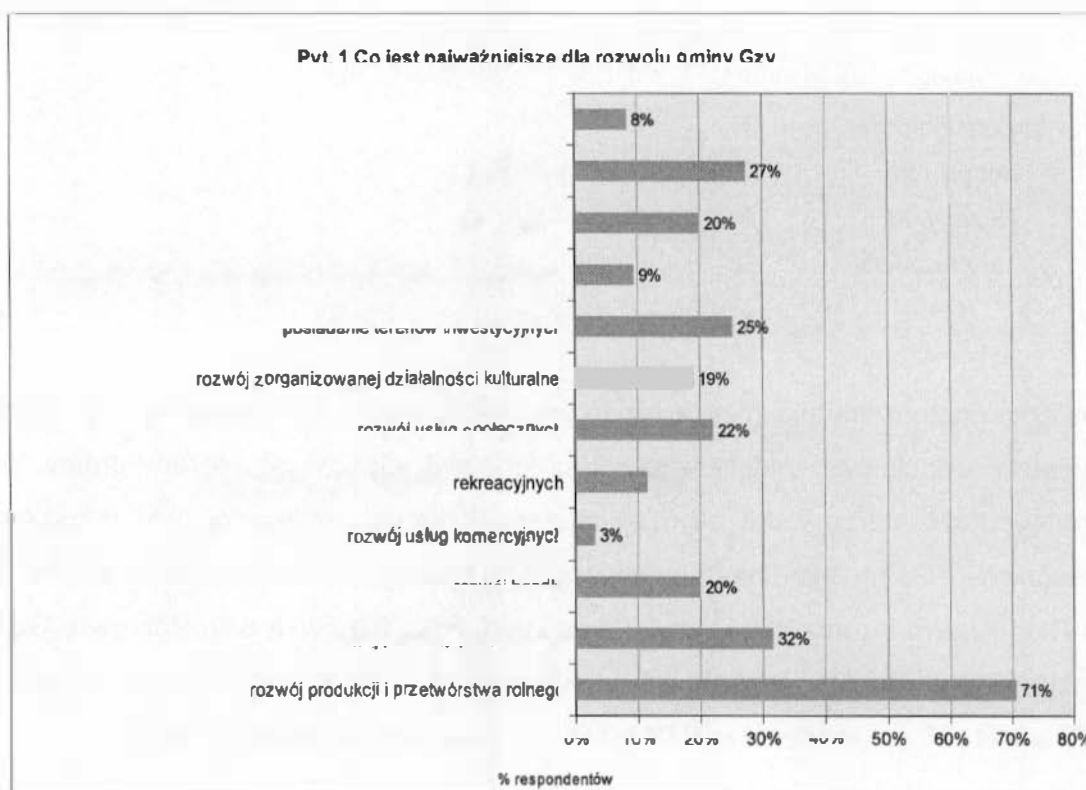
Podział respondentów według statusu na rynku pracy był następujący:

pracujący	34%
rolnik	29%
przedsiębiorca	8%
bezrobotny	12%
uczący się	4%
emeryt/rencista	6%
inne	6%
nie wskazany	0%

Występuje zatem istotnie niższa niż to wynika ze struktury społecznej, reprezentacja emerytów i rencistów. Ankietę wypełnili przedstawiciele 23 wsi z terenu gminy. Wśród respondentów, którzy wskazali miejsce zamieszkania, najwięcej było mieszkańców miejscowości Gzy – 14%, następnie wsi Wójty-Trojany – 12%, Skaszewo Włościańskie – 10%, Pękowo i grupa wsi Przewodowo – po 8%, Kozłówka 6%, Porzowo, Gotardy, Grochy-Krupy – po 5%, Szyszki 4%. Z pozostałych miejscowości było wypełnione od 1 do 3 ankiet, 20 respondentów (21%) nie wskazało miejsca zamieszkania.

Na pytanie nr 1 - co jest najważniejsze dla społecznego i gospodarczego rozwoju gminy, wszyscy respondenci udzielili odpowiedzi, wskazując co najmniej jeden czynnik. Rozkład udzielonych odpowiedzi jest w pełni spójny z warunkami, w których funkcjonuje gmina Gzy – pomimo pewnego zróżnicowania warunków dla produkcji rolnej, bardzo wyraźnie został wskazany przez ponad 71% respondentów dominujący czynnik rozwoju – produkcja i przetwórstwo rolne. Na drugim miejscu 32% respondentów wskazało produkcję pozarolniczą jako drugi kluczowy czynnik rozwoju gminy. Kolejna grupa czynników mogących mieć realne znaczenie dla rozwoju, została wskazana przez podobne liczby respondentów (od 20 do 25%) – posiadanie terenów inwestycyjnych, rozwój usług społecznych, rozwój handlu, promocja gminy. Na posiadanie ogólnie terenów inwestycyjnych wskazało 25%, a na tereny pod inwestycje mieszkaniowe wskazało 9% osób. Zsumowanie tych dwóch ostatnich odpowiedzi wskazuje, że mieszkańcy postrzegają posiadanie przez Gminę zasobów gruntów

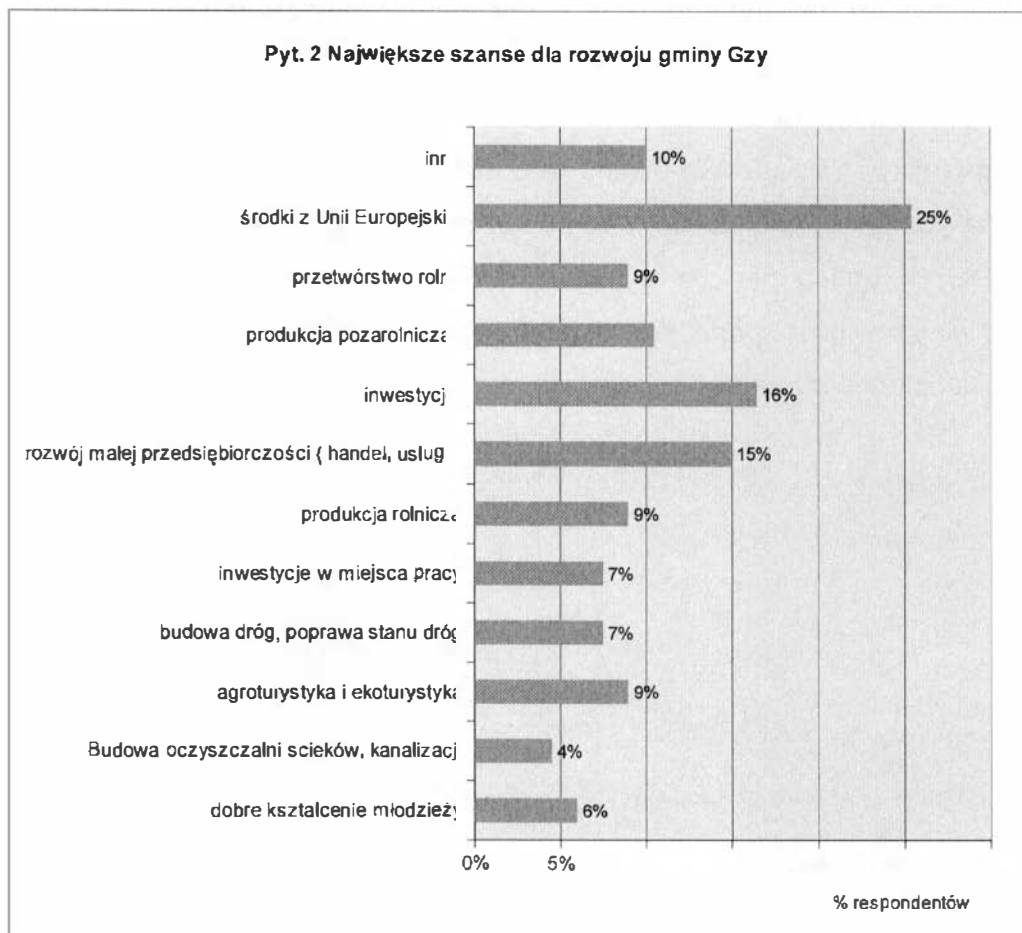
i właściwe nimi dysponowanie, jako czynnik który może stymulować rozwój gminy. Z drugiej strony – położenie gminy Gzy względem miast powoduje, że jedynie niektóre tereny mogą być w dłuższej perspektywie wykorzystane na szerszą skalę pod zabudowę jednorodziną.

W zakresie usług społecznych wskazano np. potrzebę rozwinięcia działań związanych z opieką logopedyczną i zajęć sportowych w szkołach. Podobne co do wielkości grupy respondentów wskazały na promocję gminy jako czynnik rozwoju oraz na jej estetykę jako mającą wpływ na rozwój (należałoby to rozumieć jako troskę o wizerunek gminy). Infrastruktura techniczna nie została wskazana jako kluczowy czynnik dla rozwoju gminy, co może wskazywać, że respondenci uważają, iż jej wpływ na rozwój nie jest tak istotny, jak innych czynników. Jedynie 3 respondentów wskazywało sieć internetową, sieć gazową oraz kanalizację jako czynniki kluczowe dla rozwoju gminy. 19% respondentów wskazywało na rozwój działalności kulturalnej, a co ósmy na rozwój turystyki i działalności rekreacyjnej. Wydaje się że w obecnych uwarunkowaniach zarówno turystyka i rekreacja, jak i działalność kulturalna, jakkolwiek potrzebne, nie są w stanie istotnie pozytywnie wpłynąć na rozwój gminy. Nie oznacza

to jednak oczywiście, że pojedyncze inicjatywy w tych obszarach nie powinny być podejmowane przez mieszkańców i wspierane przez samorząd.

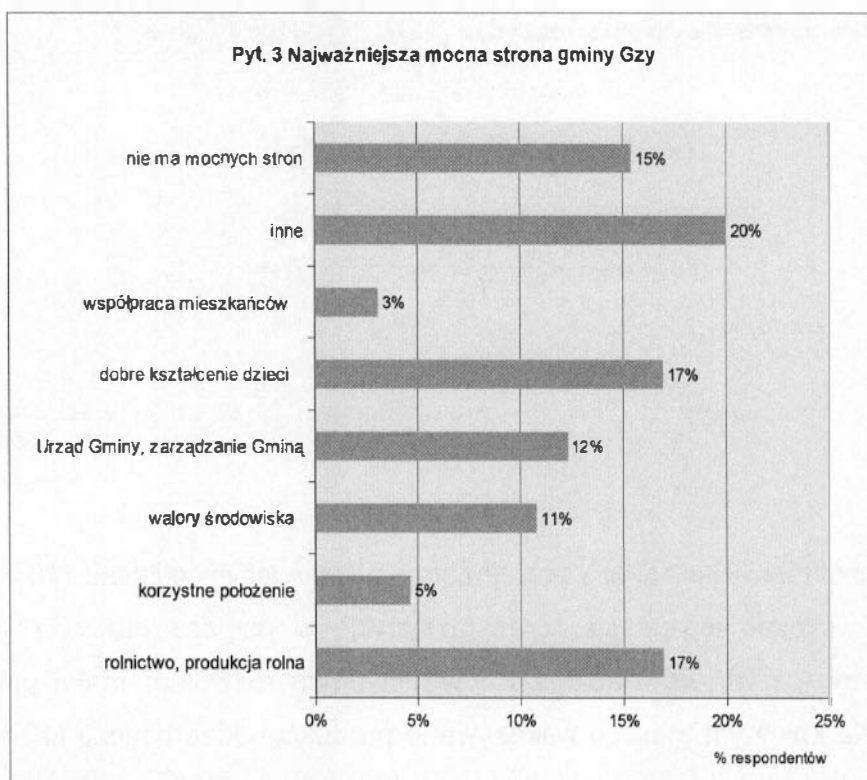
Na pytanie 2, co jest największą szansą dla rozwoju gminy, odpowiedzi udzieliło 67 respondentów. Odpowiedzi były bardzo zróżnicowane i z tego powodu – znacznie rozproszone. Najwięcej - 25% respondentów wskazało na fundusze UE.

Z pozostałych kategorii - respondenci na pierwszym miejscu (16% respondentów) ogólnie wskazali inwestycje, oraz inwestycje w miejsca pracy (7%). Tę kategorię należałoby rozpatrywać łącznie z postulowanym rozwojem małej przedsiębiorczości (15%). Na kolejnym miejscu wskazywano produkcję pozarolniczą (10%), przetwórstwo rolne oraz produkcję rolniczą (po 9% respondentów). Ten sam odsetek respondentów (9%) wskazywał na rozwój agro- i ekoturystyki, co świadczy o sugerowaniu alternatywnych ścieżek rozwoju w stosunku do już istniejących (gmina ma obecnie b. małą liczbę gospodarstw agroturystycznych i nie najlepsze warunki naturalne dla ich rozwoju). Na kolejnych miejscach wskazano poprawę stanu dróg, dobre kształcenie

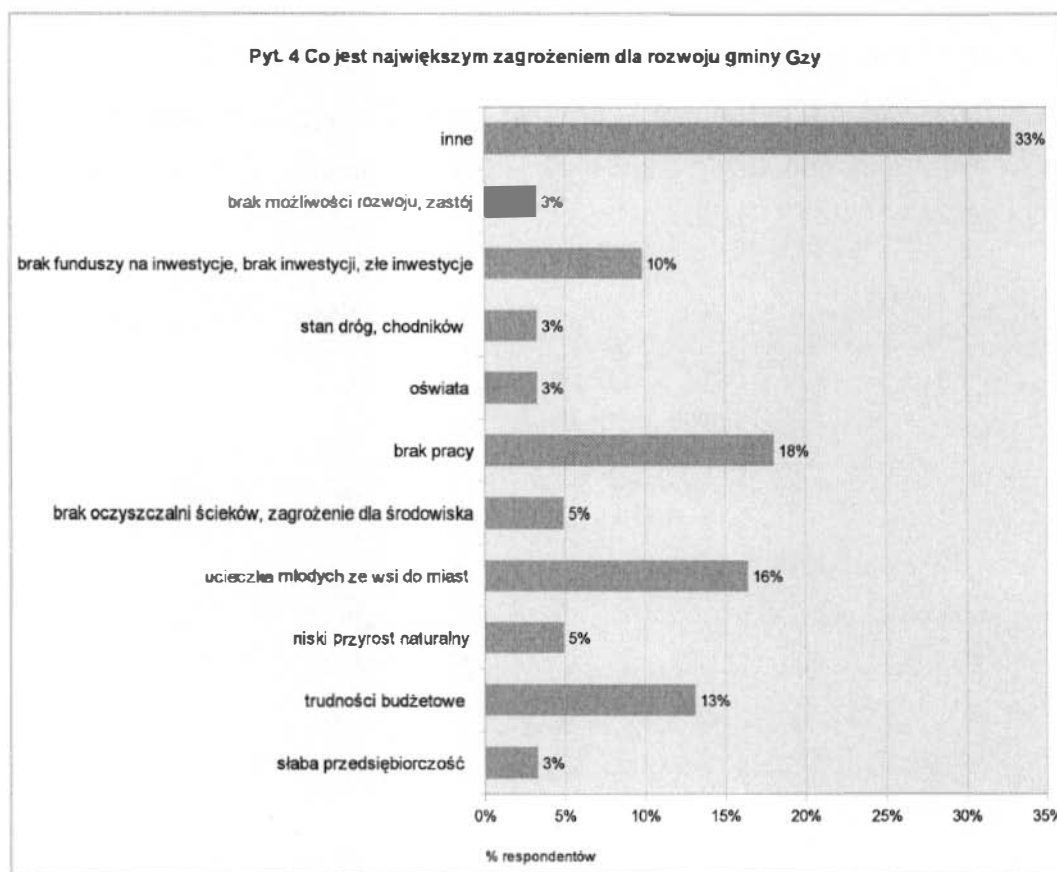
młodzieży i budowę infrastruktury kanalizacyjnej. W kategorii „inne”, pojedynczy respondenci wskazywali m.in. podnoszenie kwalifikacji osób pracujących, dostęp do Internetu, opracowanie planów zagospodarowania przestrzennego, opiekę zdrowotną, poprawę warunków do prowadzenia działalności gospodarczej, promocję gminy, budowę sieci gazowej oraz poszukiwanie środków na rozwój.

W odpowiedzi na pytanie 3, co jest najważniejszą mocną stroną gminy, odpowiedzi udzieliło jedynie 54 respondentów. Po 17% spośród nich wskazało rolnictwo i produkcję rolną oraz dobre kształcenie dzieci. 12% respondentów wskazało na Urząd Gminy i zarządzanie Gminą jako mocną stronę, 11% na walory środowiska, a 5% na korzystne położenie geograficzne, bliskość miast. 15% respondentów stwierdziło, że gmina nie ma mocnych stron, a 20% wskazało na inne czynniki: świetlice wiejskie, halę sportową, wystarczającą sieć dróg, przedsiębiorczość, handel, potencjał ludzki, młodzież.

W odpowiedzi na pytanie 4, co jest największym zagrożeniem dla rozwoju gminy, odpowiedzi udzieliło 61 respondentów. Największa część respondentów (18%) wskazała na brak miejsc pracy w gminie jako zagrożenie dla jej rozwoju, a 16%

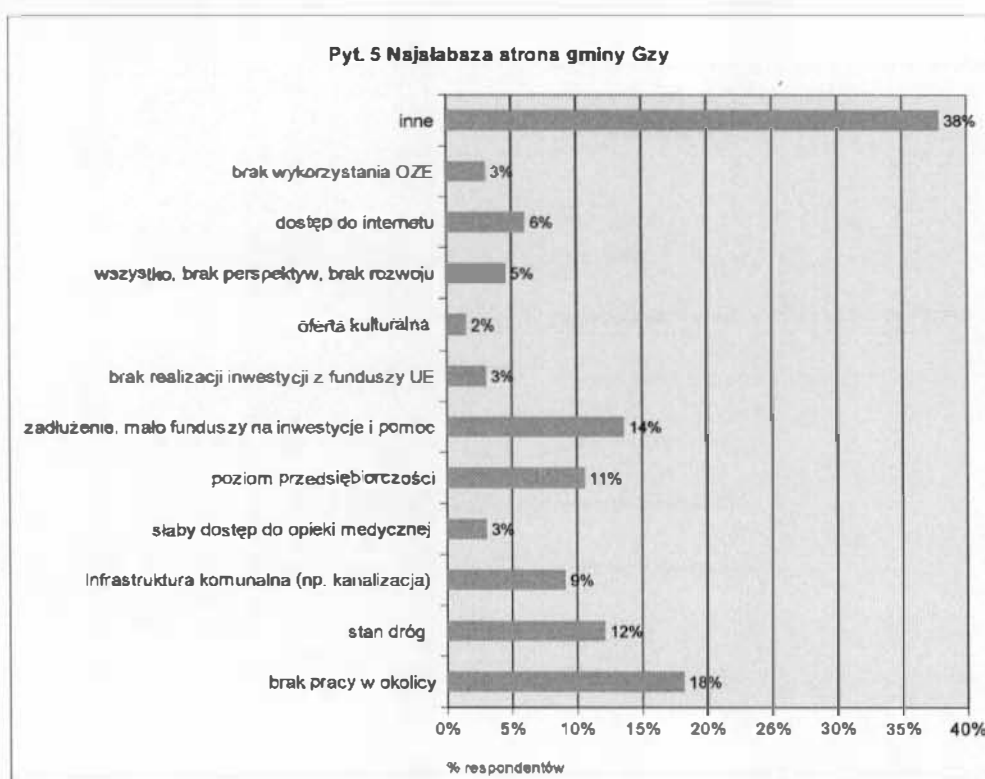
wskazało na ucieczkę młodych osób do miast. Ponadto 5% osób wskazało niski przyrost naturalny (który de facto jest ujemny). Obydwa te czynniki przyczyniają się do systematycznego spadku liczby mieszkańców gminy i są rzeczywistymi zagrożeniami, którym bardzo trudno jest przeciwdziałać.

13% respondentów za zagrożenie uznało trudności budżetowe (miały one miejsce w przeszłości), a 10% zbyt mało funduszy na inwestycje i ogólnie brak, albo niewystarczającą ilość inwestycji. Kilku respondentów wskazywało na zagrożenia wynikające z braku systemów kanalizacyjnych i pogorszenie stanu środowiska naturalnego. Po dwie osoby wskazywały jako zagrożenia: działanie oświaty, ogólny zastój, słabą przedsiębiorczość oraz stan dróg i chodników. Można stwierdzić, że stan infrastruktury drogowej praktycznie nie został uznany za zagrożenie dla rozwoju (wskazało je 3% respondentów) i jest to bardzo pozytywny wynik, gdyż w większości wiejskich gmin w tym punkcie zwykle stan infrastruktury drogowej sytuuje się na wysokich pozycjach. W kategorii „inne” wymieniano m.in. rolniczy charakter gminy oraz

zagadnienia związane z administracją samorządową obejmujące m.in. nie dość sprawne reagowanie przez urzędników na zgłaszane problemy, „biurokrację” i niewystarczającą aktywność. W związku z niewielką liczbą takich głosów, dla wiarygodnej oceny jakości usług administracyjnych, celem byłoby przeprowadzenie badania satysfakcji klientów Urzędu Gminy, które mogłoby dostarczyć bardziej dokładnych informacji Władzom Gminy.

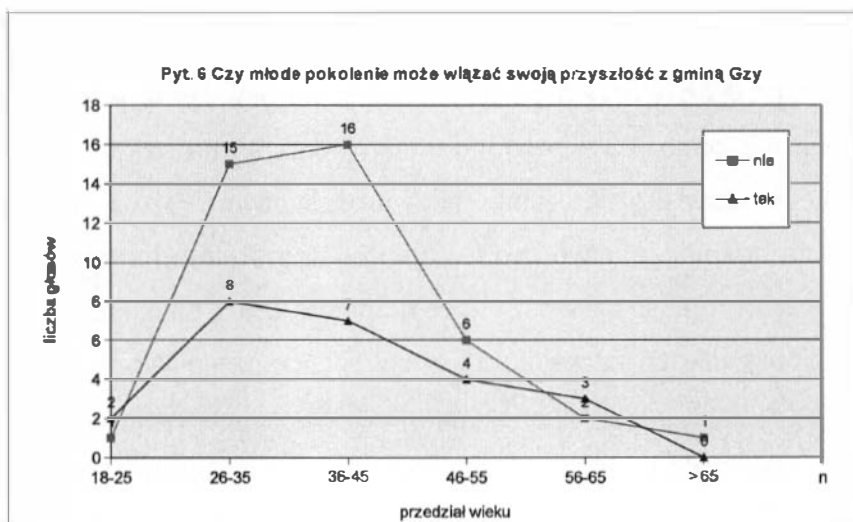
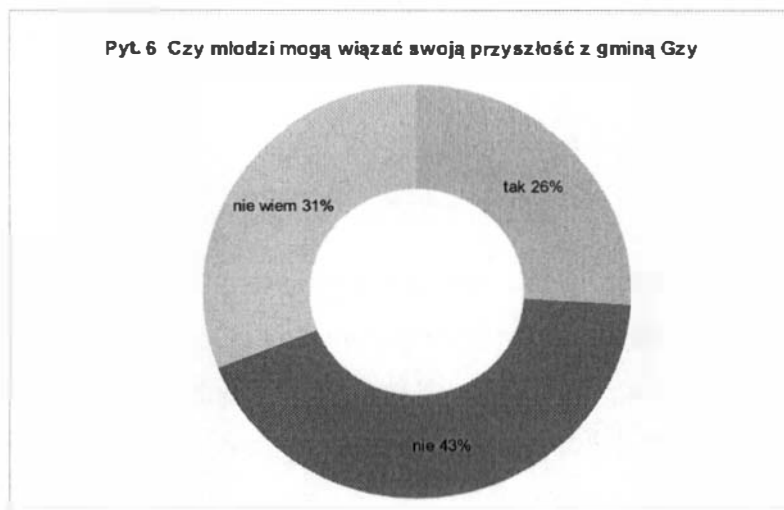
W odpowiedzi na pytanie 5 - co jest najsłabszą stroną gminy, odpowiedzi udzieliło 66 respondentów. Odpowiedzi były znacznie rozproszone, jednakże

respondenci na pierwszym miejscu wskazali brak miejsc pracy na terenie gminy (18%), a na powiązany z tą odpowiedzią niski poziom przedsiębiorczości wskazało 11% respondentów. 14% respondentów jako słabą stronę gminy Gzy wskazało na zadłużenie i zbyt mało funduszy na inwestycje oraz pomoc potrzebującym. Stan dróg jako słabą stronę wskazało jedynie 12% respondentów, co jest dobrym wynikiem w porównaniu z kilkoma innymi gminami w powiecie. 9% respondentów wskazało braki w infrastrukturze komunalnej (kanalizacja), a 6% wskazało dostęp do internetu. Pojedyncze wskazania dotyczyły braku wykorzystania OZE, dostępu do opieki medycznej, oferty kulturalnej. W kategorii „inne” respondenci wymieniali m.in.

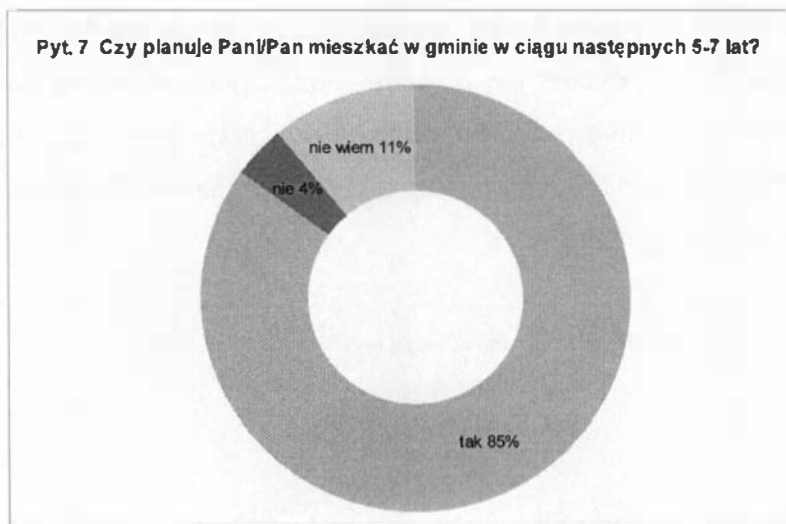
niewystarczającą liczbę świetlic wiejskich, brak miejsc do rekreacji, brak sieci gazowej, brak planów zagospodarowania przestrzennego, a także działalność części radnych, brak inwestycji finansowanych z funduszy UE, niską aktywność i słabe szanse na rozwój, brak szans dla młodych ludzi na udział we władzach lokalnych.

Na pytanie nr 6 czy młode pokolenie może wiązać swoją przyszłość z gminą Gzy, 31% respondentów odpowiedziało „nie wiem”, a 43% „nie”. Twierdząco odpowiedziało 26% osób. Oznacza to, że spośród osób które wyraziły swoją opinię w tej sprawie, 62% twierdzi, że młodzi nie powinni wiązać przyszłości ze swoją gminą, zaś 38%, że przeciwnie – mogą. Zatem osób, które przecząco odpowiedziały na pytanie jest o 63% więcej niż tych, którzy optymistycznie oceniają perspektywę mieszkania w przyszłości w gminie.

Istotne jest, że wśród młodych osób (w wieku 26-45 lat), które są w tzw. mobilnym wieku produkcyjnym, ponad dwa razy więcej udzieliło negatywnej odpowiedzi na pytanie nr 6.

Na pytanie 7 - czy respondent planuje w dalszym ciągu mieszkać w gminie Gzy w ciągu następnych 5-7 lat, „tak” odpowiedziało 85%, „nie” 4%, zaś „nie wiem” – 11%.

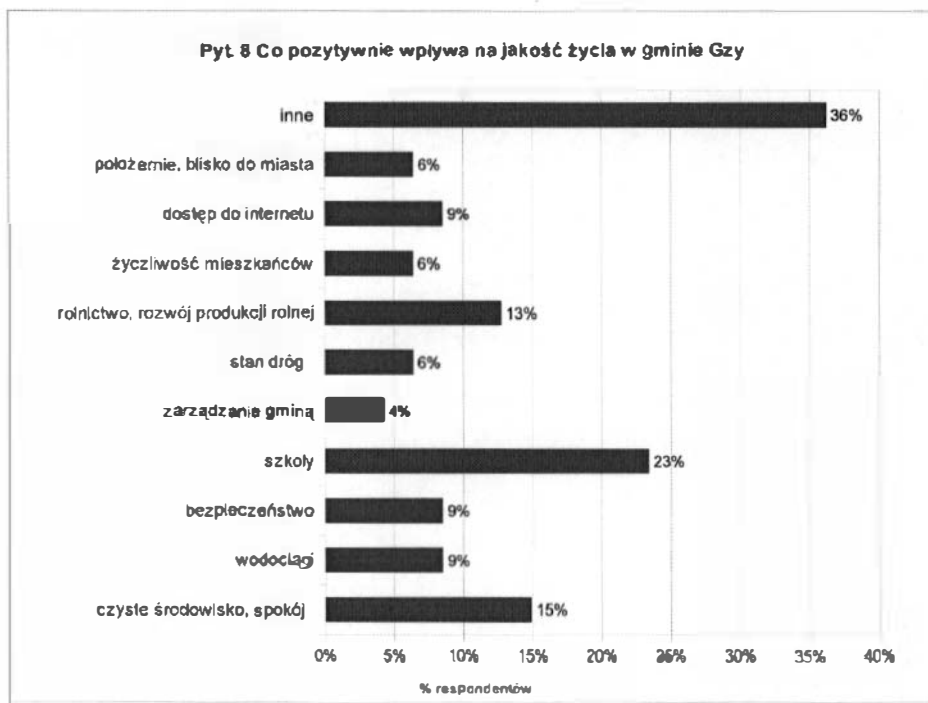

Oznacza to, że spośród osób zdecydowanych, 95% twierdzi, że nie planuje opuszczenia gminy. Jest to bardzo pozytywny wynik. Odpowiedź na to pytanie nie jest spójna z odpowiedzią na poprzednie. W pewnym stopniu może to wynikać z faktu, że respondenci w pyt. nr 6 dokonywali jedynie oceny, zaś ich związki z gminą są na tyle silne, że nie planują zmiany swojego miejsca zamieszkania. Może to wynikać także z faktu, że osoby w wieku 18-25 lat, a więc najbardziej mobilne, stanowiły jedynie 3% ogółu respondentów.

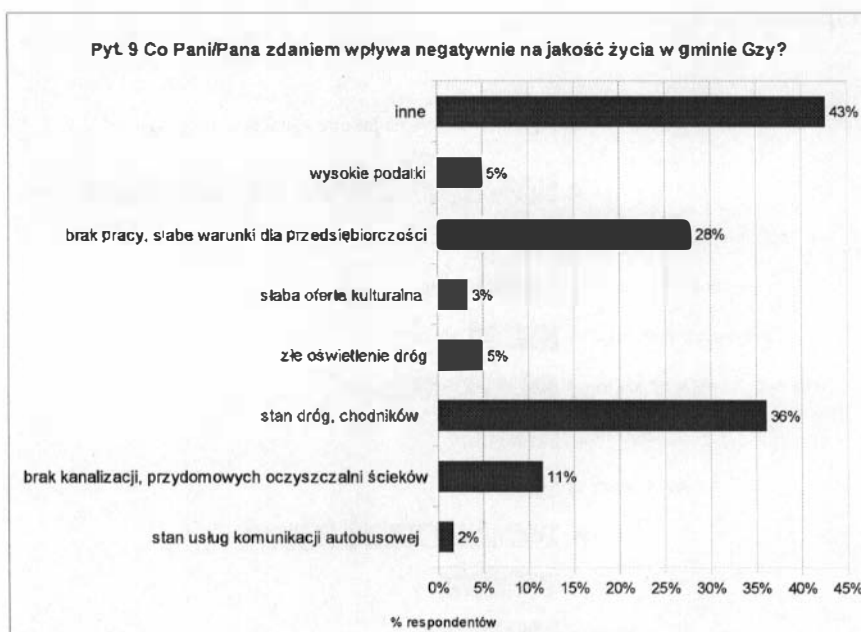
Na pytanie nr 8 co wpływa pozytywnie na jakość życia w gminie, odpowiedzi udzieliło jedynie 47 osób. 23% respondentów wskazało na szkoły w gminie, 15% na spokój i czyste środowisko naturalne, 13% na rolnictwo i rozwój produkcji rolnej. Po 9% wskazało na bezpieczeństwo, wodociągi i dostęp do internetu, a po 6 % wskazało na dobrą jakość dróg, życzliwość mieszkańców oraz bliskość miasta. 4% osób wskazało na dobrą jakość zarządzania gminą przez panią Wójt. 36% respondentów wskazało inne czynniki pozytywnie wpływające na jakość życia w gminie: dostęp do miejsc pracy, działalność mieszkańców, ośrodek zdrowia, ofertę kulturalną, dostęp do

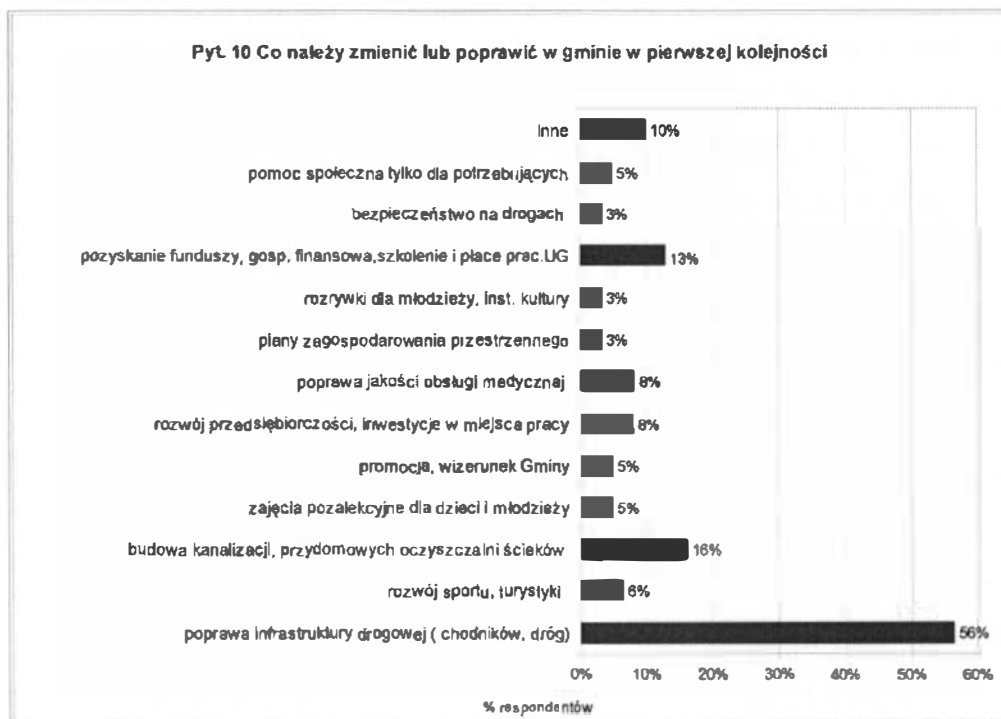
handlu, gospodarkę odpadami.

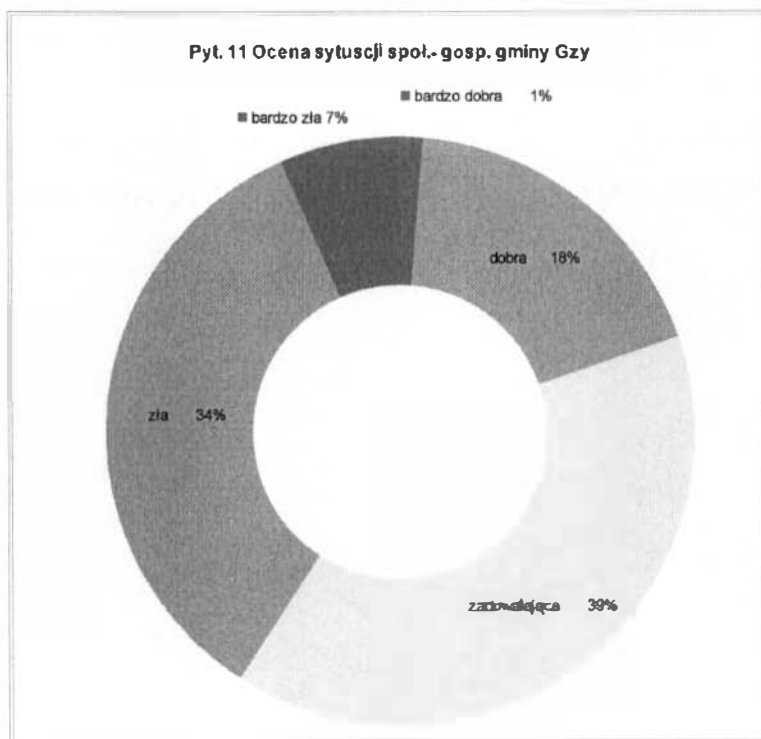
Na pytanie nr 9 co wpływa negatywnie na jakość życia w gminie, odpowiedziało 61 osób. Najwięcej, bo 36% respondentów wskazało na stan dróg i chodników i dodatkowo 5% na złe oświetlenie dróg, a 28% brak miejsc pracy na terenie gminy i słabe warunki dla przedsiębiorczości oraz związany z tym brak perspektyw. Wszystkie pozostałe odpowiedzi były znacznie mniej liczne - 11% respondentów wskazało brak systemu kanalizacji i oczyszczalni przydomowych w gminie, 5% wskazało na wysokie podatki, 3% na słabą ofertę kulturalną, a 2% na dostępność usług komunikacji autobusowej. Ze względu na ogólną niską liczebność respondentów, są to już pojedyncze głosy. W kategorii „inne” wskazano ponadto: słabą opiekę zdrowotną, brak szans na rozwój gospodarczy, brak perspektyw, patologie: przemoc w rodzinach, alkoholizm, utrudniony dostęp do usług, palenie śmieci przez mieszkańców i związane z tym uciążliwości, brak terenów pod inwestycje, brak mieszkań, słabą sytuację rolników, niewystarczający dostęp do Internetu, brak kół zainteresowań dla dzieci i młodzieży, agresywne psy na drogach, a także zubożenie społeczeństwa.

Na pytanie nr 10 - co należy zmienić/poprawić w gminie w pierwszej kolejności, odpowiedziały 62 osoby. 56% spośród wszystkich respondentów wskazało poprawę stanu dróg i chodników (jest to wynik nieco niższy niż przeciętnie w podobnych gminach), na drugim miejscu (16% respondentów) wskazana została potrzeba budowy systemu kanalizacji sanitarnej lub przydomowych oczyszczalni ścieków. Jako sprawę pierwszorzędnej wagi 13% respondentów wskazało potrzebę pozyskiwania funduszy zewnętrznych przez Gminę, podwyższania kompetencji i wynagrodzeń urzędników UG oraz (nie określonych) zmian w gospodarce finansowej (z kontekstu odpowiedzi na poprzednie pytania można wnioskować, że chodzi o zwiększenie inwestycji). Pozostałe głosy, ze względu na małą liczbę, to głosy 2-4 osób. Respondenci wskazywali na potrzebę poprawy jakości usług medycznych, wsparcia przedsiębiorczości i tworzenia miejsc pracy, rozwijania działalności sportowej i turystycznej, promocji gminy. Postulowano również, aby kierować świadczenia pomocy społecznej tylko do naprawę potrzebujących oraz zwiększyć ilość zajęć pozalekcyjnych w szkołach. Symptomatyczne jest, że nie było głosów dotyczących poprawy jakości kształcenia w szkołach gminnych. Najmniej liczne głosy dotyczyły poprawy bezpieczeństwa na drogach, wsparcia instytucji kultury, zapewnienia warunków dla młodzieży do spędzania czasu wolnego (te odpowiedzi można powiązać z postulowanym wcześniej wsparciem rozwoju świetlic wiejskich).

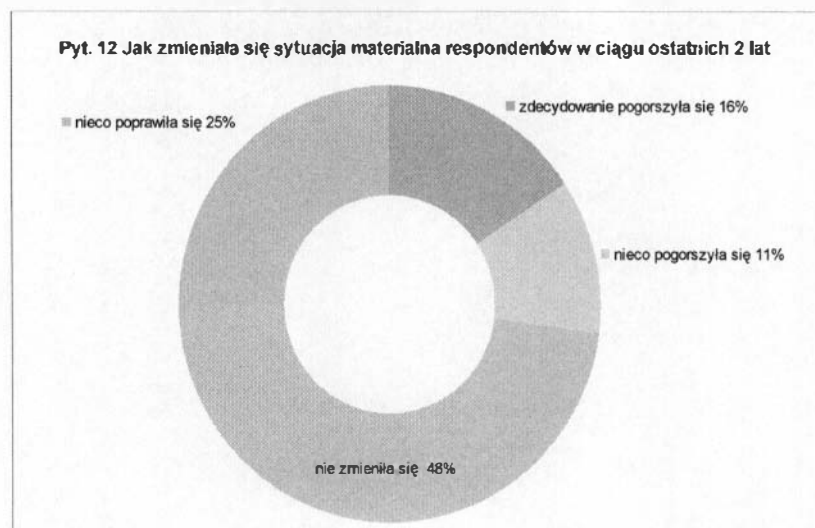
W pytaniu nr 11 o sytuację społeczno-gospodarczą gminy, 19% respondentów nie miało zdania na ten temat. Spośród tych, którzy dokonali oceny 39% wystawiło ocenę zadowalającą (3), 18% dobrą (4), ok.1% bardzo dobrą. 34% respondentów

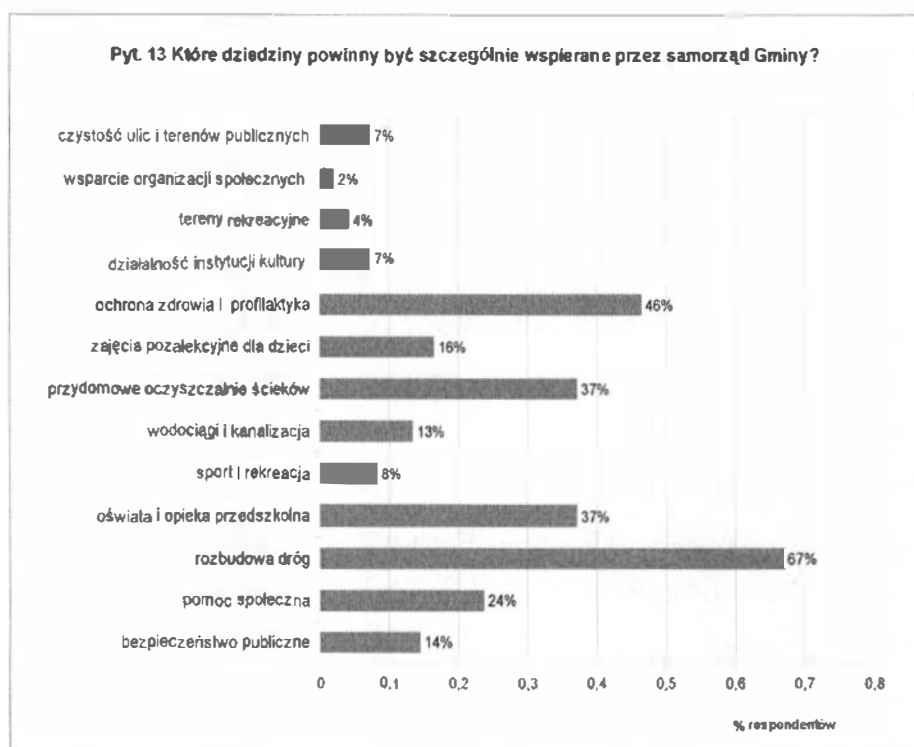
oceniło sytuację gminy jako złą, a 7% jako bardzo złą. Na 97 wypełnionych ankiet, w 3 nie udzielono odpowiedzi na to pytanie. Zatem większość (58%) respondentów ocenia sytuację gminy pozytywnie, ale aż 41% respondentów którzy wyrazili opinię, ocenia sytuację gminy negatywnie, w tym 1/6 bardzo źle. Stanowi to sygnał ostrzegawczy i powinno być przedmiotem pogłębionej analizy.

Na pytanie nr 12, jak zmieniła się sytuacja materialna rodzin respondentów w ciągu ostatnich 2 lat, odpowiedziało 96 osób, zatem trzeba zastrzec podobnie jak w odniesieniu do innych odpowiedzi, że w relacji do liczby mieszkańców gminy, nie jest to próba reprezentatywna. 48% spośród nich stwierdziło, że sytuacja materialna rodzin nie uległa zmianie, u 25% nieco się poprawiła, ale nikt nie wskazał znaczącej poprawy. Według 27% respondentów, sytuacja ich rodziny pogorszyła się, w tym dla 16% zdecydowanie się pogorszyła. Zatem nieco większa liczba respondentów wskazuje pogorszenie się sytuacji materialnej rodzin, niż poprawę. Jednakże znaczne pogorszenie sytuacji deklaruje prawie o 40% więcej osób niż niewielkie pogorszenie. Wskazuje to na dość duże nasilenie skali problemów związanych z rozwarstwieniem dochodów, a zatem ubożeniem części społeczeństwa i związanym z tym rosnącym zagrożeniem skrajnym ubóstwem, wykluczeniami czy biernością ekonomiczną i społeczną. Ze względu na zagrożenie tymi zjawiskami, w kolejnych latach należałoby prowadzić monitoring sytuacji materialnej mieszkańców gminy, jednakże na reprezentatywnej próbie.

Należy także zwrócić uwagę na fakt, że mieszkańcy bardziej optymistycznie postrzegają sytuację swoich rodzin, niż sytuację społeczno-gospodarczą gminy.

Na pytanie 13 - które dziedziny powinny być szczególnie wspierane przez samorząd Gminy, (można było wybrać 3 spośród proponowanych 13 albo przedstawić własne inne propozycje), respondenci wskazali następujące zagadnienia (w % ogólnej liczby respondentów, którzy udzielili odpowiedzi):

Największa grupa (67%) respondentów wskazuje rozbudowę dróg lokalnych. Ta odpowiedź jest dodatnio skorelowana z udzieloną na pytanie 10, w którym poprawa infrastruktury drogowej jest wskazana jako najpilniejsza potrzeba. 46% respondentów jako wymagającą wsparcia ze strony samorządu uznało ochronę zdrowia i profilaktykę zdrowotną, natomiast w pytaniu nr 10 ochrona zdrowia była wskazana przez 8% respondentów. Nieco mniejszy lecz także wysoki odsetek respondentów (37%) wskazuje potrzebę wsparcia edukacji i opieki przedszkolnej i dodatkowo 16% - zajęć pozalekcyjnych w szkołach. Także 37% respondentów wskazuje na potrzebę budowy przydomowych oczyszczalni ścieków, a 13% ogólnie - rozbudowy infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej. Prawie co czwarty respondent (24%) wskazał na potrzebę wspierania pomocy społecznej, a 14% - wspierania bezpieczeństwa publicznego. 8% respondentów wskazuje na potrzebę wspierania sportu i rekreacji oraz dodatkowo 4% - rozwój terenów rekreacyjnych. Zdaniem 7% respondentów

samorząd powinien szczególnie wspierać instytucje kultury, ten sam odsetek wskazał na utrzymanie czystości ulic i terenów publicznych w gminie. Najmniej respondentów (2%) uważało, że samorząd powinien szczególnie wspierać organizacje społeczne. Jest to zrozumiałe, biorąc pod uwagę większe znaczenie dla mieszkańców, wcześniej wymienionych dziedzin. W kategorii „inne” (4% resp.) respondenci wskazali wsparcie przez samorząd gminny budowy instalacji solarnych, rozbudowę sieci internetowej oraz pozyskanie funduszy UE. To ostatnie należałoby rozumieć chyba jako pomoc rolnikom i podmiotom gospodarczym w pozyskaniu tych funduszy. Warto podkreślić, że wskazania respondentów dotyczące wspierania przez samorząd poszczególnych dziedzin, nie świadczą równocześnie o złej aktualnej ocenie tych dziedzin. Przykładem może być wysoko oceniane bezpieczeństwo, które nadal mieszkańcy chcą wspierać. Z kolei wysokie poparcie dla ochrony zdrowia, jest powszechnie występującym zjawiskiem, powodowanym ogromną skalą nie zaspokojonych potrzeb społecznych i wieloletnimi zaniedbaniami tej dziedziny przez instytucje rządowe odpowiedzialne za ochronę zdrowia obywateli. W tej sytuacji mieszkańcy zwracają się w kierunku samorządów, które w tym zakresie mają bardzo ograniczone i środki i kompetencje. Preferencje dotyczące rozwoju infrastruktury drogowej są niezależne od jej obiektywnego stanu i wynikają z wysokich oczekiwań społecznych w tym zakresie.

W kolejnym pytaniu nr 14 respondenci zostali poproszeni o dokonanie oceny 22 sfer istotnych dla życia, obejmujących zarówno te w pełni zależne od samorządu Gminy, jak i kilka innych, od samorządu niezależnych lub zależnych w niewielkim stopniu. Oceny zostały wyrażone w punktach w skali od 1 do 5 (1 - najniższa ocena, 5 - najwyższa) Oceny po uwzględnieniu liczby udzielonych odpowiedzi (średnia ważona) są następujące:

Oceny powyżej 3 punktów, tzn. 60% maksymalnej liczby punktów, respondenci przyznali w 11 obszarach funkcjonowania gminy. Najwyżej została oceniona dostępność i funkcjonowanie infrastruktury wodociągowej – na 80% maksymalnej liczby punktów. Nieco niżej, ale także wysoko, bo na 72% ocenione zostały:

- stan środowiska naturalnego,
- bezpieczeństwo mieszkańców,
- działanie szkół podstawowych,
- dostępność opieki przedszkolnej.

Ogólne warunki do zamieszkania w gminie zostały ocenione na 3,4 punktu (68%). Podobnie oceniona została gospodarka odpadami oraz jakość kształcenia w gminnym gimnazjum. Ta ostatnia ocena jest zdecydowanie zawyżona, jeśli porównać wyniki egzaminu gimnazjalnego za ostatnie 4-5 lat z innymi gminami powiatu pułtuskiego.

Możliwość znalezienia zatrudnienia na terenie gminy	1,7
Warunki do prowadzenia działalności gospodarczej	2,7
Warunki do zamieszkania	3,4
Bezpieczeństwo mieszkańców	3,6
Udział mieszkańców w życiu publicznym	2,8
Dostępność i funkcjonowanie infrastruktury wodociągowej	4,0
Dostępność i funkcjonowanie infrastruktury kanalizacyjnej	1,7
Czystość i porządek w gminie	3,3
Gospodarka odpadami	3,4
Stan dróg i chodników	2,2
Dostępność i jakość działania pomocy społecznej	3,0
Dostępność i jakość działania przedszkoli	3,6
Jakość kształcenia w szkołach podstawowych	3,6
Jakość kształcenia w gimnazjum	3,4
Działanie instytucji kultury na terenie gminy	2,5
Działanie podstawowej opieki zdrowotnej	2,9
Stan środowiska naturalnego	3,6
Atrakcje turystyczne/obsługa turystów	1,9
Warunki dla rekreacji i uprawiania sportów amatorskich	2,1
Ilość i jakość placówek handlowych	2,9
Dostęp do internetu	3,1
Dostępność transportu zbiorowego na terenie gminy	2,8

Czystość i porządek w gminie respondenci ocenili wysoko - minimalnie niżej niż gospodarkę odpadami – na 3,3 punktu (66%). Dostęp do internetu, pomimo występujących problemów, oceniony został na 3,1 punktu. Na 3 punkty (60%) respondenci ocenili dostępność i jakość działania pomocy społecznej w gminie. Jak widać, aż 11 spośród 22 dziedzin zostało ocenionych na mniej niż 60%, w tym:

5 obszarów funkcjonowania gminy respondenci ocenili na więcej niż 50% maksymalnej liczby punktów (ocena w przedziale 2,6 – 2,9).

Są to:

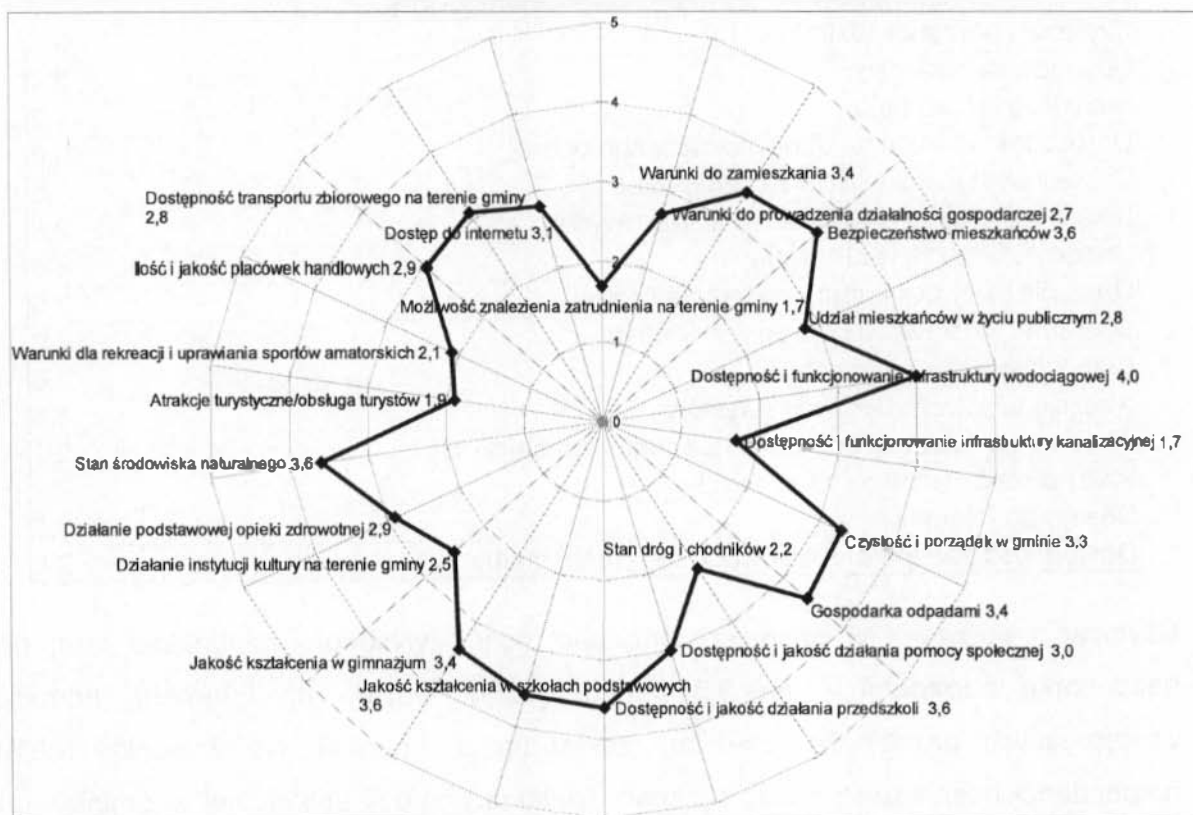
- Udział mieszkańców w życiu publicznym
- Działanie podstawowej opieki zdrowotnej
- Ilość i jakość placówek handlowych

- Dostępność transportu zbiorowego na terenie gminy
- Warunki do prowadzenia działalności gospodarczej

3 dziedziny uzyskały oceny w przedziale 2-2,5, tzn. nie mniej niż 50%, ale więcej niż 40% maksymalnej liczby punktów:

- Stan dróg i chodników
- Warunki dla rekreacji i uprawiania sportów amatorskich
- Działanie instytucji kultury na terenie gminy

Zestawienie wyników oceny zostało przedstawione na wykresie radarowym:

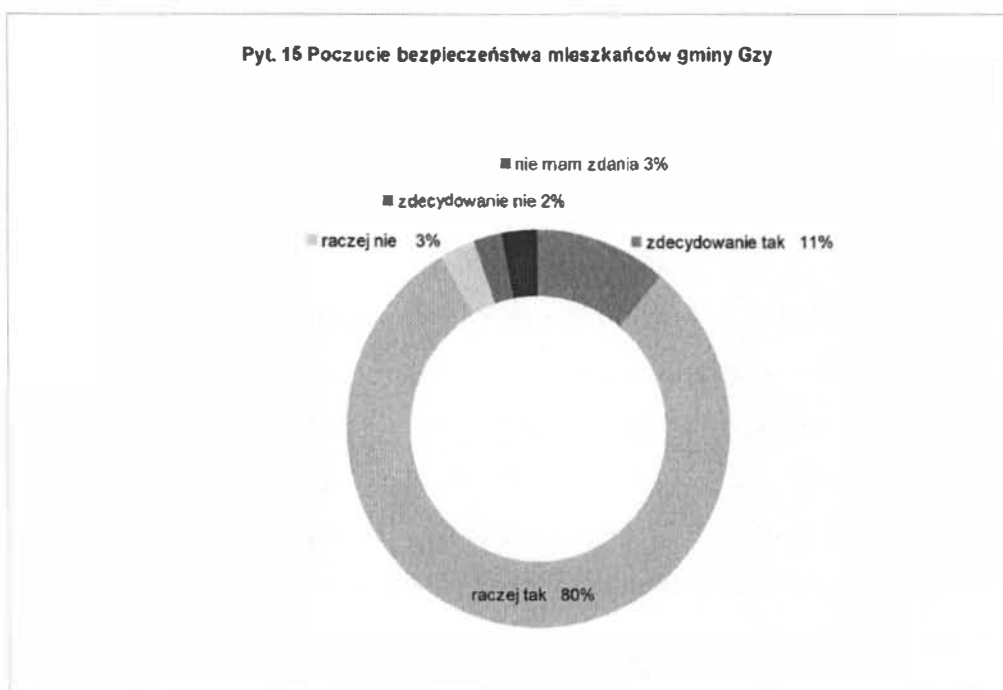
Szczególnie istotna jest bardzo niska ocena (1,7 punktu – 34%) dostępności i funkcjonowania infrastruktury kanalizacyjnej, której budowa jest w pełni zależna od Gminy. Dwie inne dziedziny, we względnie małym stopniu zależne od działania samorządu, uzyskały również bardzo niskie oceny:

- Możliwość znalezienia zatrudnienia na terenie gminy 1,7 punktu (34%)
- Atrakcje turystyczne/obsługa turystów 1,9 punktu (38%)

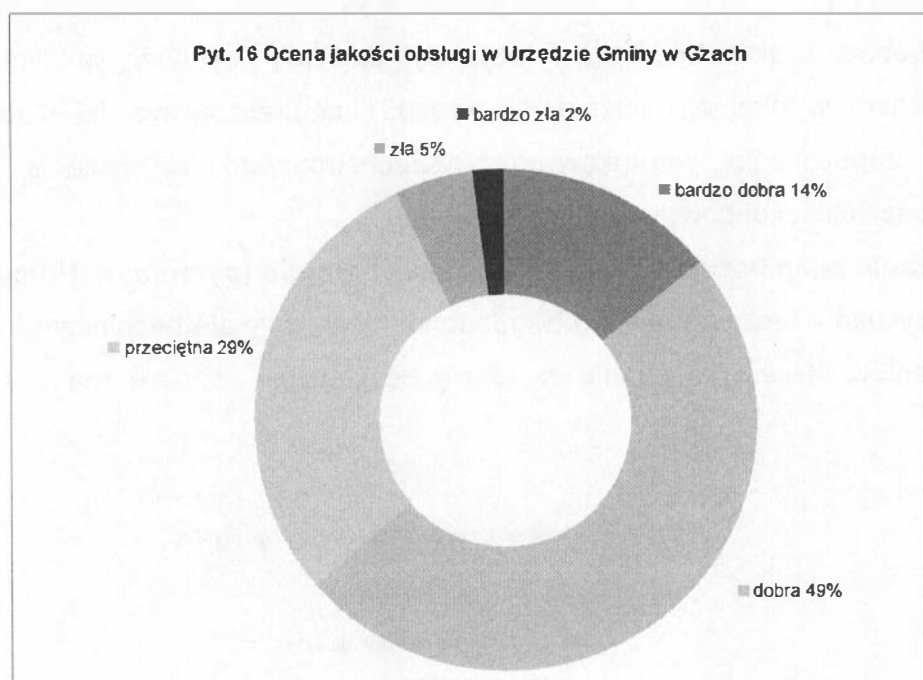
Ostatnia z ocen jest uzasadniona ogólnie słabymi warunkami naturalnymi dla turystyki na terenie gminy. Wyniki te w pełni korespondują z odpowiedziami na inne pytania zawarte w ankiecie i mogą być wykorzystane przy identyfikacji problemów/barier rozwojowych. Szczególną uwagę należy zwrócić na fakt, że możliwość znalezienia zatrudnienia na terenie gminy została oceniona jedynie na 1,7 punktu w 5 stopniowej skali. Wobec braku możliwości szybkiej poprawy sytuacji w tym zakresie, strategicznym wyzwaniem pozostanie sposób zneutralizowania tej słabości, m.in. poprzez zapewnienie warunków do wszechstronnego zwiększenia mobilności i aktywności mieszkańców.

Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców w gminie (pytanie nr 15) oceniane jest bardzo wysoko – łącznie prawie 92% respondentów czuje się bezpiecznie, jedynie 5% respondentów stwierdziło że nie czuje się bezpiecznie, 3% nie ma zdania na ten temat.

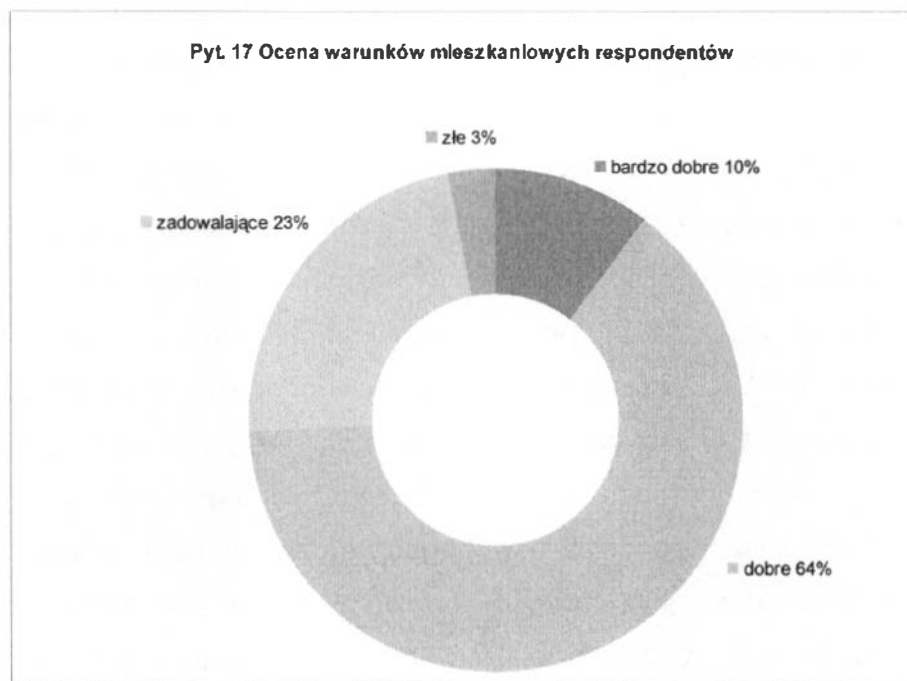

Jakość obsługi klientów w Urzędzie Gminy jest oceniana tylko poprzez jedno pytanie nr 16, zatem nie można na jego podstawie wyciągać precyzyjnych wniosków. Ogólna ocena jakości obsługi jest bardzo dobra według 14% respondentów, dobra według 49%, przeciętna dla 29%. Jedynie 5% respondentów ocenia obsługę w UG źle,

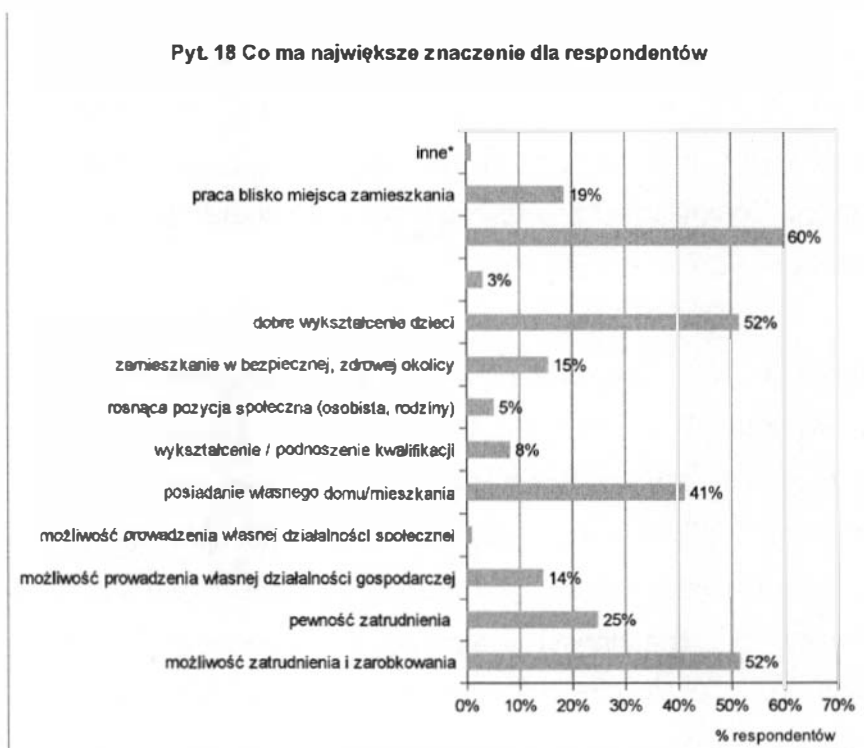
a 2% bardzo źle. 4% respondentów nie miało zdania na temat jakości obsługi w UG. Należy zatem konkludować, że jest wysoka świadomość jakości obsługi klientów w UG i jakość ta jest oceniana wysoko (średnia ważona ocena 3,65 tj. 73% maks. liczby punktów).

Ocena warunków mieszkaniowych w pytaniu nr 17 przez respondentów wskazuje na wysoki stopień zadowolenia - 10% ocenia je jako bardzo dobre, 64% - dobre, a 23% jako zadowalające. Jedynie 3% respondentów ocenia swoje warunki mieszkaniowe jako złe. Żaden respondentów nie stwierdził że jego warunki mieszkaniowe są bardzo złe. Należy jednakże wziąć pod uwagę, że ze względu na brak reprezentatywności badania w poszczególnych przedziałach wiekowych, odsetek osób w starszym wieku na terenie gminy, które mogą mieć złe warunki mieszkaniowe, może być nieco wyższy.

Na pytanie nr 18, co dla respondentów ma największe znaczenie w życiu (do wskazania 3 spośród 12, lub własne wskazanie) wymieniono następujące sprawy:

Podobnie jak w wynikach badań ogólnopolskich, za najważniejsze uznano zdrowie (60% respondentów, jednakże ponad 3/4 z nich w 3 kolejności). Ponad połowa (52%) wskazała na dobre wykształcenie dzieci, 52% respondentów wskazało na możliwość zatrudnienia i zarobkowania oraz pewność zatrudnienia (25%), jako mające największe znaczenie. Z kolei tylko dla 19% respondentów ważne jest aby miejsce pracy znajdowało się blisko miejsca zamieszkania. To wskazuje na znaczny stopień gotowości na dojazd do pracy do nieodległych miast, ale zapewne także i do Warszawy. Co jest interesujące - odsetek odpowiedzi dotyczących możliwości prowadzenia działalności gospodarczej jest ponad trzy razy wyższy niż w podobnych (w tym sąsiednich) gminach i wynosi 14%. Ze względu na niepełną reprezentatywność ankiety trudno na tej podstawie wyciągać bardziej pogłębione wnioski, lecz jest to warte odnotowania, gdyż może wskazywać na znacznie większą niż przeciętna, skłonność do podejmowania działalności gospodarczej przez mieszkańców. Niskie jest przywiązanie do prowadzenia działalności społecznej (1%). Znajduje to odzwierciedlenie w liczbie organizacji pozarządowych na terenie gminy oraz ogólnej aktywności społecznej. Kolejną kwestią na jaką warto zwrócić uwagę jest fakt, że dla respondentów o wiele ważniejsze jest dobre wykształcenie dzieci (52%), niż podnoszenie własnych kwalifikacji (tylko 8%). Posiadanie własnego domu lub mieszkania jest jedną z trzech najważniejszych rzeczy dla 41% respondentów i jest to bardzo wysoki wynik, a mieszkanie w bezpiecznej i spokojnej okolicy jest ważne dla 15% badanych. Wydaje się, że respondenci mieszkając w takiej właśnie spokojnej okolicy, przywiązują do tego małą wagę.

Na pytanie nr 19 o potrzebę posiadania większej ilości informacji na temat zagadnień związanych z funkcjonowaniem i rozwojem gminy, 4% respondentów nie miało w tej sprawie zdania. Spośród pozostałych, 29% respondentów stwierdza, że zdecydowanie są zainteresowani posiadaniem większej ilości informacji, 48% że raczej są zainteresowani. Oznacza to bardzo wysokie zapotrzebowanie na większą ilość informacji o działalności samorządu, potwierdzone przez ponad 3/4 respondentów. Tylko 21% respondentów stwierdziło, że nie ma potrzeby posiadania większej ilości takich informacji, w tym 2% zdecydowanie nie.

Na pytanie nr 20 - czy Gmina wystarczająco dużo współpracuje z innymi samorządami aż 61% respondentów (59 osób) nie miało w tej sprawie zdania. Spośród pozostałych 38 respondentów, 18% odpowiedziało pozytywnie oceniając współpracę jako wystarczającą, zaś 22% uważało, że współpraca Gminy z innymi samorządami nie jest wystarczająca. Bardzo wysoki odsetek osób nie mających opinii w tej sprawie, może wskazywać na potrzebę szerszego informowania społeczności na temat współpracy Gminy Gzy z innymi samorządami i partnerami.

Niniejsze podsumowanie ankiety przedstawia jedynie wierne odzwierciedlenie odpowiedzi udzielonych przez respondentów – mieszkańców gminy Gzy i nie stanowi opinii Konsultanta na temat jakości funkcjonowania Gminy w poszczególnych obszarach działalności. Zamieszczone uwagi i komentarze odnoszą się do informacji wynikających z odpowiedzi udzielonych przez respondentów w ankiecie.

7. Analiza SWOT/TOWS

Sfera gospodarcza (rolnictwo, działalność gospodarcza, rynek pracy, atrakcyjność inwestycyjna)

SILNE STRONY

- Bardzo dobre warunki dla produkcji rolnej
- Względnie silne rolnictwo, koncentracja ziemi (część małych gospodarstw w słabszej kondycji) negatywny wpływ migracji młodych mieszkańców
- Położenie w silnym rolniczo subregionie – możliwości współdziałania podmiotów gospodarczych i samorządów
- Specjalizacje produkcyjne – mleczarska (grupa producencka), trzoda chlewna
- Wskaźnik bezrobocia znacznie niższy niż średni w powiecie pułuskim
- Funkcjonujący na terenie gminy zakład przetwórstwa mięsa
- Wysoka koncentracja podmiotów gospodarczych w niektórych miejscowościach
- Duży odsetek (26%) gospodarstw rolnych osiąga także dochody z prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej

SZANSE

- Możliwy rozwój inwestycji mieszkaniowych w oparciu o niektóre tereny w pobliżu drogi wojewódzkiej nr 618 i w południowej części gminy (na niższych klasach gleb); pozytywny związek z bliskością Pułuska
- Rozwój grup producenckich
- Dywersyfikacja produkcji rolnej i rozwijanie działalności pozarolniczej w kierunkach związanych z przetwórstwem biomasy na potrzeby energetyczne
- Obszar o względnie wysokiej atrakcyjności do podejmowania inwestycji przez podmioty z branży przetwórczej (ze względu na bazę surowcową); negatywny wpływ braku sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków
- Wysoka deklarowana gotowość mieszkańców do pozostania w gminie
- rozwój terenów letniskowych na obszarach na których znajdują się słabe gleby (konieczne zmiany w SUIKZP)
- bliskość miast (Pułusk, Ciechanów)

ZAGROŻENIA

- Pogłębiający się kryzys finansów publicznych i przerzucanie długu publicznego na gminy, prowadzenie polityki osłabiania małych gmin wiejskich, presja na ich konsolidację w większe j.s.t., zagrożenia dla dochodów gmin w nowej polityce podatkowej
- Polityka regionalna – zmniejszona dostępność środków dla małych gmin
- Migracja młodych (zagrożenie nasilenia migracji w przypadku realizacji rządowego programu budowy tanich mieszkań na wynajem), ujemny przyrost naturalny, brak następców w małych gospodarstwach rolnych
- Zagrożenie pogłębieniem dysproporcji rozwojowych obszarów położonych przy DW 618 i pozostałych terenów w gminie
- Małe możliwości znalezienia zatrudnienia na terenie gminy, mogą stymulować migracje młodych i lepiej wykształconych osób oraz blokować osiedlanie się nowych mieszkańców
- Zagrożenie brakiem wystarczających rezerw wody do nawodnień w rolnictwie i do celów p.poż.
- Ograniczenia dla lokalizacji inwestycji na niektórych terenach w związku z Nasielsko-Karniewskim Obszarem Chronionego Krajobrazu
- Względnie niekorzystne położenie geograficzne części obszaru gminy, z punktu widzenia pozyskiwania inwestorów – wpływ na zwiększenie migracji
- Potencjalne zagrożenie dla lokalnej gospodarki, społeczności i budżetu gminy z powodu dużego uzależnienia od sytuacji rolnictwa (np. klęsk żywiołowych, silnej lub długotrwałej dekonunktury, epidemii)

SŁABE STRONY

- Niewielkie dotychczas wykorzystanie funduszy UE, związane z poprzednią sytuacją finansową
- Mała liczba miejsc pracy na terenie gminy, b.nisko oceniana możliwość znalezienia pracy
- Brak w pełni uzbrojonych terenów pod działalność produkcyjno-usługową
- Niska aktywność gospodarcza znacznej części mieszkańców, niski ogólny wskaźnik przedsiębiorczości (o 45% niższy niż średni w województwie maz.)

- B. znaczny udział (42%) osób młodych wśród bezrobotnych, 68% długotrwale bezrobotnych
- Mało gospodarstw agroturystycznych i brak rozwiniętej turystyki wiejskiej
- Brak gospodarstw ekologicznych (w woj. mazowieckim 1,1% to gosp. ekologiczne zajmujące 2,4% pow. UR)
- Niewystarczająca aktywność podmiotów gospodarczych w wykorzystaniu funduszy UE
- Brak infrastruktury rekreacyjnej wspierającej rozwój agroturystyki w gminie
- Zła jakość i dostępność usług transportu zbiorowego na części obszaru gminy negatywnie wpływa na mobilność mieszkańców (dojazdy do pracy)

Sfera społeczna (edukacja, kultura, pomoc społeczna, ochrona zdrowia, bezpieczeństwo, wykluczenia, aktywność społeczna, integracja)

SILNE STRONY

- Zoptymalizowana w znacznym stopniu sieć szkolna
- Wysoki poziom bezpieczeństwa w gminie, potwierdzony przez bardzo wysokie poczucie bezpieczeństwa mieszkańców
- Względnie wysoki (w skali powiatu) poziom kształcenia w w szkołach podstawowych w ostatnich latach

SZANSE

- Potencjał szkół do wykorzystania (wykorzystanie infrastruktury szkolnej), wprowadzanie nowych metod kształcenia
- Pozytywny wizerunek szkół w lokalnej społeczności
- Wykorzystanie możliwości świetlic wiejskich w sferze rekreacji, kultury i edukacji oraz integracji społeczności lokalnych
- Wykorzystanie funduszy UE w perspektywie 2014-2020 w sferze edukacji

SŁABE STRONY

- Znacznie słabsze niż średnia w powiecie wyniki kształcenia w gimnazjum
- Słabo oceniana oferta kulturalna (2,5 pkt/5 wg wyników ankiety)
- Względnie nisko oceniane działanie podstawowej opieki zdrowotnej (2,9 pkt./5 wg ankiety)

- Względnie nisko oceniany udział mieszkańców w życiu publicznym (2,8 pkt./5 wg ankiety)

ZAGROŻENIA

- Przewidywane pogorszenie się warunków finansowania działań w sferze społecznej z funduszy UE i krajowych
- Względnie słabe relacje międzysąsiedzkie wynikające m.in. ze znacznego rozproszenia
- Pogorszenie wskaźników obciążenia demograficznego, będzie następował istotny spadek liczby osób w wieku produkcyjnym, zwiększenie w wieku poprodukcyjnym
- Dalsze zmniejszanie liczby uczniów w gimnazjum w Gzach (niż demograficzny, migracje, przenoszenie dzieci do gimnazjów w innych gminach)
- Deklarowane pogorszenie sytuacji materialnej przez 27% respondentów ankiety, w tym 16% w stopniu znacznym – zagrożenia wykluczeniami
- Niska aktywność społeczna, niewielki udział mieszkańców w życiu publicznym może utrudniać realizację przedsięwzięć
- Niepewność co do przyszłości – ok. 43% resp. ankiety, (w tym ok. 70% młodych), nisko ocenia perspektywę wiązania przyszłości z gminą przez młode osoby
- występowanie patologii społecznych (alkoholizm, przemoc w rodzinie)

Oferta cywilizacyjna (infrastruktura, warunki życia, mieszkalnictwo, rekreacja, sport, środowisko)

SILNE STRONY

- Ponadprzeciętnie dobrze rozwinięta sieć dróg w gminie i względnie dobry ogólny stan dróg (pomimo niskich ocen w badaniu ankietowym) (negatywny wpływ niewystarczających funduszy zewn. na realizację inwestycji drogowych)
- Sieć wodociągowa pokrywa teren całej gminy (negatywny wpływ – nie zaspokojone potrzeby modernizacyjne związane z zapewnieniem ciągłości dostaw wody latem)
- Sala sportowa w Gzach, boisko w Skaszewie Włociańskim,

- Dobre warunki mieszkaniowe mieszkańców (wysoka ocena 3,8 pkt./5 w ankiecie); negatywny wpływ – nie rozwiązane problemy gospodarki ściekowej na obszarze gminy
- Dobra ocena ogólna mieszkańców co do warunków do zamieszkania w gminie (3,4pkt./5)
- Dobrze oceniana jakość obsługi mieszkańców w Urzędzie Gminy (3,7 pkt./5)

SZANSE

- Pozyskiwanie środków finansowych zewnętrznych na inwestycje (środki UE i krajowe)
- Potencjalne - wykorzystanie obszarów o niskiej przydatności rolniczej i gruntów leśnych, do celów letniskowych i rekreacyjnych
- Dostępność linii kolejowej Warszawa - Ciechanów w sąsiednich gminach (Świercze i Sońsk)

ZAGROŻENIA

- Zagrożenie dla środowiska ze względu na nieskanalizowanie gminy
- Niewystarczające fundusze na realizację inwestycji infrastrukturalnych
- Przewidywane potrzeby modernizacyjne dotyczące infrastruktury wodociągowej
- Negatywne oddziaływanie (na jakość życia) braku lub małej liczby połączeń autobusowych z pobliskimi miastami z części obszaru gminy
- Nie w pełni zaspokojone potrzeby w zakresie remontów dróg (powiatowych i gminnych)

SŁABE STRONY

- Brak sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków na terenie gminy, nie zaspokojone potrzeby związane z budową przydomowych oczyszczalni ścieków
- Zła dostępność komunikacyjna wsi położonych poza zasięgiem drogi nr 618 (mało połączeń autobusowych z Pułtuskiem)
- Niewystarczająca ilość małej infrastruktury sportowej i rekreacyjnej w gminie, nisko oceniane warunki do rekreacji i uprawiania sportów amatorskich (2,1 pkt./5)
- Brak dostatecznego dostępu do Internetu szerokopasmowego

Relacje zewnętrzne gminy (współpraca z innymi samorządami, innymi podmiotami, NGO, współpraca zagraniczna, promocja)

SILNE STRONY

- Dobra współpraca z Powiatem Pułuskim
- Realizacja projektów w ramach POKL przez szkoły podstawowe i gimnazjum

SZANSE

- Aktywizowanie i integrowanie mieszkańców poprzez wsparcie dla powstawania stowarzyszeń działających na rzecz mieszkańców (konkursy na realizację zadań publicznych) i pozyskiwanie środków zewnętrznych na ich działalność
- Dalszy rozwój współpracy z gminami rolniczymi usytuowanymi po sąsiedzku (Gołymin, Winnica, Pułusk, Sońsk, Świercze)
- Współpraca Gminy w ramach Stowarzyszenia Zielone Mosty Narwi, m.in. w obszarach turystyki wiejskiej, agroturystyki i rolnictwa ekologicznego
- Zwiększenie intensywności i zakresu promocji gminy w zakresie rolnictwa oraz inwestycji w przetwórstwo produkcji rolnej
- Współpraca z sąsiednimi samorządami w realizacji usług (w sytuacji dalszej depopulacji obszaru)
- Możliwość pozyskania samorządowych partnerów za granicą

SŁABE STRONY

- Niewystarczająco kształtowana rozpoznawalność gminy, nie w pełni wykorzystany na potrzeby promocji potencjał gospodarczy gminy
- Niewystarczająca liczba i aktywność organizacji społecznych, mała gotowość części mieszkańców do angażowania się w działalność społeczną

ZAGROŻENIA

- Niewielkie zaangażowanie mieszkańców na rzecz lokalnych społeczności
- Niewystarczająca informacja kierowana do społeczności o działaniach samorządu gminnego (według respondentów ankiety)

CZĘŚĆ II

PROGRAM STRATEGII ROZWOJU GMINY GZY

1. Misja Gminy Gzy

Nadrzędnym celem długofalowych działań władz samorządowych Gminy Gzy, jest wzrost dobrobytu i zadowolenia życiowego mieszkańców gminy. Cel osiągnięty będzie poprzez tworzenie sprzyjających warunków dla indywidualnych i zbiorowych działań mieszkańców i podmiotów gospodarczych poprzez ciągłe udoskonalanie, wdrażanie i monitorowanie zasad zrównoważonego rozwoju, zapewnienie atrakcyjnej oferty edukacyjnej, aktywizację społeczności lokalnej oraz dbałość o środowisko naturalne.

2. Problemy i wyzwania strategiczne

Poniżej przedstawiono kluczowe zdiagnozowane na podstawie ankiety i analiz eksperckich, problemy i wyzwania strategiczne, które wpływają na formułowanie priorytetów i celów strategicznych

	Problemy/ wyzwania strategiczne
Gospodarka:	Względnie niskie bezrobocie przy wysokim odsetku młodych bezrobotnych i osób długotrwale bezrobotnych, zagrożenie ubożeniem części mieszkańców (deklarowane istotne pogorszenie sytuacji materialnej wśród 1/6 mieszkańców), nisko oceniane możliwości znalezienia pracy na terenie gminy, niska ogólna aktywność gospodarcza mieszkańców, nisko oceniane warunki dla prowadzenia działalności gospodarczej, istnieje jednak grupa miejscowości pozytywnie wyróżniających się wysokim odsetkiem osób prowadzących pozarolniczą aktywnością gospodarczą; istnieją ograniczenia dla inwestycji ze względu na ochronę gruntów rolnych wysokich klas, brak w pełni uzbrojonych terenów pod inwestycje, wyzwaniem pozostaje wsparcie dla dalszego rozwoju przetwórstwa rolnego.
Spółeczeństwo	Kluczowe problemy ludnościowe w gminie – migracja (szczególnie ludzi młodych) i ujemne saldo przyrostu naturalnego oraz szybki przyrost odsetka osób w wieku poprodukcyjnym i równoczesne przewidywane zmniejszanie się liczby osób w wieku produkcyjnym. Potrzeba pilnego i zdecydowanego podniesienia poziomu

	<p>kształcenia w gimnazjum i wsparcia dla utrzymania stosunkowo wysokiego poziomu wyników nauczania w szkołach podstawowych, potrzeba kontynuacji działań dla wykorzystania pozytywnych doświadczeń szkół w realizacji projektów współfinansowanych z funduszy UE; konieczność zwiększenia efektywności wykorzystania bazy oświatowej i rozwijania w szkołach oferty zajęć pozalekcyjnych, potrzeba stworzenia możliwości spędzania wolnego czasu dla młodzieży. Przewidywane zwiększenie potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych związane ze starzeniem się społeczeństwa. Potrzeba zwiększenia aktywności społecznej oraz działań integrujących mieszkańców zwłaszcza w realizacji przedsięwzięć na rzecz gminy.</p>
Oferta cywilizacyjna:	<p>Rozdrobnienie sieci osadniczej jest kluczowym uwarunkowaniem wpływającym na możliwości rozwoju infrastruktury w gminie. Bardzo dobrze rozwinięta sieć drogowa wymaga znacznych nakładów na jej utrzymanie i modernizację, w tym budowę chodników i oświetlenia dróg. Brak systemów zbiorowego odprowadzania i oczyszczania ścieków – rozproszona zabudowa wymusza budowę licznych przydomowych oczyszczalni ścieków; niewystarczająca dostępność transportu zbiorowego na części obszaru gminy, potrzeby związane z modernizacją infrastruktury wodociągowej dla zwiększenia niezawodności dostaw wody; potrzeba poprawy dostępności Internetu szerokopasmowego.</p>
Relacje zewnętrzne:	<p>Potrzeba aktywnej promocji potencjału gospodarczego gminy w sferze produkcji rolnej i możliwości rozwoju przetwórstwa, oczekiwane przez mieszkańców szersze informowanie społeczności o działaniach samorządu gminnego, potrzeba dalszego rozwoju współpracy z sąsiednimi samorządami.</p>

3. Strategiczne założenia rozwojowe (sformułowane na podstawie analiz uwarunkowań rozwojowych oraz kluczowych czynników wzrostu)

Rozwój gminy Gzy będzie uwarunkowany 3 czynnikami wzrostu:

1. Funkcjonowaniem silnych ekonomicznie gospodarstw rolnych, dalszą specjalizacją i konsolidacją produkcji rolnej oraz rozwojem przetwórstwa rolno-spożywczego i sektora wszechstronnej obsługi rolnictwa
2. Rozwojem działalności pozarolniczej – nieuciążliwej produkcji i usług
3. Stopniowym rozwojem funkcji letniskowej na obszarach charakteryzujących się gorszymi warunkami dla produkcji rolnej. Skala rozwoju tej funkcji, będzie ściśle skorelowana z dostępnością terenów i jakością usług komunalnych
Dodatkowym czynnikiem determinującym oddziaływanie wszystkich pozostałych, jest położenie geograficzne - bliskość Pułtuska oraz droga wojewódzka nr 618.

4. Priorytety warunkujące zrównoważony rozwój gminy

Na podstawie zdefiniowanych wyzwań strategicznych oraz założeń, wyznaczone zostały następujące priorytety strategii:

- Powstrzymanie dalszego spadku liczby mieszkańców gminy
- Uporządkowanie gospodarki ściekowej dla zapewnienia dobrego stanu środowiska naturalnego
- Wszechstronne wsparcie dla rozwijania przedsiębiorczości i zwiększenia liczby podmiotów gospodarczych w gminie - pozyskanie inwestorów dla rozwoju zróżnicowanej lokalnej gospodarki
- Zapewnienie dobrych wyników nauczania w szkołach na terenie gminy, w szczególności zapewnienie wysokiej jakości oferty edukacyjnej Publicznego Gimnazjum w Gzach
- Zwiększenie możliwości inwestycyjnych Gminy – zwiększenie dochodów własnych, obniżenie wydatków bieżących, optymalizacja zadłużenia
- Dalsza poprawa infrastruktury drogowej wg ustalonych priorytetów
- Zwiększenie efektywności energetycznej i stopnia wykorzystania odnawialnych

źródeł energii w lokalnej gospodarce – wsparcie działań na rzecz ochrony powietrza

- Wsparcie dla rozwoju organizacji społecznych i aktywności społecznej

5. Wizja rozwoju (docelowy oczekiwany stan) gminy Gzy do 2025 r.

Dążymy do tego, aby gminę Gzy charakteryzowały:	
W sferze gospodarki:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzmocnienie i wykorzystanie potencjału rolnictwa jako kluczowego sektora lokalnej gospodarki 2. Zwiększająca się oferta miejsc pracy poza rolnictwem na terenie gminy 3. Zwiększająca się liczba podmiotów gospodarczych
W sferze społecznej :	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie aktywności społecznej i stopnia zintegrowania lokalnej społeczności, opartego na akceptowanej wspólnej wizji rozwoju 2. Wysoka jakość oferty edukacyjnej we wszystkich szkołach 3. Wysoka jakość i dostępność innych usług społecznych, dostosowanych do zmieniających się potrzeb
W sferze oferty cywilizacyjnej i jakości życia:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Atrakcyjna oferta terenów dla przedsięwzięć komercyjnych i letniskowo- rekreacyjnych 2. Dobry stan kluczowych dróg gminnych i powiatowych 3. Wysoka jakość i dostępność usług komunalnych i administracyjnych 4. Większe wykorzystanie świetlic wiejskich dla rozwoju oferty spędzania wolnego czasu, większe możliwości rekreacji i uprawiania sportów amatorskich 5. Poprawa stanu środowiska naturalnego w wyniku uporządkowania gospodarki ściekowej i wykorzystania odnawialnych źródeł energii <p>Poprawa dostępności usług opartych o technologie informacyjno-komunikacyjne (TIK)</p>

<p>W sferze zarządzania, promocji i relacji zewnętrznych:</p>	<p>1. Wysoka jakość zarządzania operacyjnego i zarządzania rozwojem gminy, przy wykorzystaniu wieloletniego planowania finansowego i inwestycyjnego opartego na strategii</p> <p>2. Rozwijająca się partnerska współpraca z innymi podmiotami publicznymi (samorządami), społecznymi i prywatnymi, szczególnie w realizacji zadań w obszarach:</p> <ul style="list-style-type: none"> - inwestycji infrastrukturalnych - transportu zbiorowego - świadczenia usług komunalnych i społecznych - przedsiębiorczości <p>3. Skuteczna promocja i budowanie pozytywnego atrakcyjnego wizerunku gminy</p>
---	---

6. Ogólne reguły zastosowane przy formułowaniu poszczególnych celów strategicznych:

- 1) priorytet dla działań powodujących szybkie niwelowanie słabych stron gminy i przestrzeganie zasady zrównoważonego rozwoju;
- 2) hierarchizacja zagrożeń i planowanie adekwatnych środków przeciwdziałania;
- 3) podejmowanie działań powodujących przekształcenie zagrożeń w szanse tam, gdzie jest to możliwe;
- 4) rozwijanie silnych stron w sposób zapewniający równowagę rozwoju (np. ograniczanie zagrożeń dla środowiska naturalnego ze strony intensywnego rolnictwa);
- 5) dążenie do opierania rozwoju gminy na większej liczbie zróżnicowanych branż lokalnej gospodarki zapewniające mniejsze ryzyko niepowodzenia strategii;
- 6) nie budowanie strategii w oparciu o branże i cele, które są silnie związane z oddziaływaniem czynników niezależnych lub słabo zależnych od gminy;
- 7) uwzględnienie potrzeby innowacyjności, wzmocnienia kapitału ludzkiego i społecznego, rozwijania gospodarki opartej na wiedzy;
- 8) uwzględnienie zasad wdrażania polityki strukturalnej Unii Europejskiej na etapach planowania i wdrażania strategii rozwoju (w szczególności – zasada zrównoważonego rozwoju i zasada partnerstwa);

9) zapewnienie spójności celów strategicznych gminy z celami strategii i programów operacyjnych na poziomie krajowym i regionalnym;

10) zapewnienie zgodności strategii rozwoju gminy z planami powiatu pułtuskiego w stopniu pozwalającym na efektywne współdziałanie samorządów;

11) planowanie działań zapewniających pozyskanie środków z funduszy strukturalnych zarówno na współfinansowanie inwestycji, jak i rozwój kapitału ludzkiego (zwłaszcza w sferze edukacji) oraz społecznego.

7. Cele Strategii Rozwoju Gminy Gzy na lata 2016-2025

Strategia rozwoju Gminy Gzy stanowi logiczny i uporządkowany zestaw celów, działań i projektów, wynikający z przeprowadzonych analiz, oparty na przyjętych założeniach oraz priorytetach i strategicznych wyborach. Poniżej przedstawiony został układ sformułowanych celów strategicznych i celów operacyjnych określonych w ramach każdego celu strategicznego. Każdemu z celów operacyjnych przypisane zostały działania i zadania (projekty), których realizacja powinna zapewnić skuteczne osiągnięcie celów.

Cel strategiczny nr 1. Rozwój infrastruktury komunalnej oraz dobra dostępność i jakość usług użyteczności publicznej

Zapewnienie możliwie jak najwyższej jakości życia mieszkańcom, jest podstawowym zadaniem każdego samorządu. Przejawia się to m.in. poprzez rozbudowę infrastruktury technicznej i wykorzystanie tej infrastruktury dla realizacji różnorodnych działań w sferze usług użyteczności publicznej. W ramach celu nr 1 zostały uwzględnione zarówno zadania dotyczące modernizacji bardzo dobrze rozwiniętej infrastruktury wodociągowej i drogowej, jak i budowy różnego rodzaju infrastruktury kanalizacyjnej, kluczowej dla poprawy stanu środowiska naturalnego w gminie Gzy, w tym dla jakości wód. Rozwój usług komunalnych i dalsza modernizacja dróg, poza wpływem na jakość życia mieszkańców, będzie sprzyjał także aktywności gospodarczej. Istotnym zagadnieniem z punktu widzenia zarówno podmiotów gospodarczych, jak i mieszkańców, jest dostęp do Internetu i usług świadczonych z wykorzystaniem technologii komunikacyjno-informacyjnych (TIK)

dostępność i jakość usług użyteczności publicznej**terenie gminy Gzy**

Definicje działań	Kluczowe przedsięwzięcia do realizacji
<p>1.1.1. Poprawa stanu gminnej infrastruktury drogowej oraz rozwój infrastruktury zwiększającej bezpieczeństwo w rejonie szkół i in. obiektów użyteczności publicznej, w obszarach przystanków komunikacji zbiorowej oraz innych obszarach podwyższonego ryzyka</p> <p>1.1.2. Współpraca z Powiatem Pułuskim przy remontach i przebudowie dróg powiatowych.</p> <p>1.1.3. Modernizacja i rozbudowa oświetlenia ulicznego w gminie</p> <p>1.1.4. Poprawa infrastruktury drogowej związanej z prowadzeniem produkcji rolnej</p> <p>1.1.5. Zapewnienie dobrych powiązań transportowych gminy Gzy z otoczeniem we współpracy z innymi samorządami.</p>	<p>1.1.1.1. Przebudowa dróg gminnych i infrastruktury okołodrogowej (w tym zapewniających poprawę bezpieczeństwa ruchu pieszych i rowerzystów)</p> <p>1.1.1.2. Budowa chodników wzdłuż dróg gminnych i powiatowych na obszarach skoncentrowanej zabudowy i w miejscach szczególnie niebezpiecznych</p> <p>1.1.2.1. Przedsięwzięcia do zrealizowania we współpracy z Powiatem Pułuskim w zakresie remontów i przebudowy dróg powiatowych i infrastruktury okołodrogowej</p> <p>1.1.3.1. Opracowanie dokumentacji technicznej modernizacji i rozbudowy oświetlenia ulicznego w gminie</p> <p>1.1.3.2. Modernizacja oświetlenia ulicznego z wykorzystaniem rozwiązań energooszczędnych i OZE</p> <p>1.1.4.1. Remonty dróg dojazdowych do pól</p>

Cel strategiczny nr 1. Rozwój infrastruktury komunalnej oraz dobra dostępność i jakość usług użyteczności publicznej**Cel operacyjny nr 1.2. Ochrona środowiska poprzez uporządkowanie gospodarki ściekowej**

Definicje działań	Kluczowe przedsięwzięcia do realizacji
<p>1.2.1. Określenie docelowej koncepcji infrastruktury związanej z zagospodarowaniem ścieków i świadczeniem usług kanalizacyjnych w gminie Gzy</p> <p>1.2.2. Rozbudowa systemów</p>	<p>1.2.1.1. Opracowanie planów rozwoju infrastruktury kanalizacyjnej i usług kanalizacyjnych oraz dokumentacji projektowej</p> <p>1.2.2.1. Budowa sieci kanalizacyjnej na terenie skoncentrowanej zabudowy w gminie</p>

Cel strategiczny nr 1. Rozwój infrastruktury komunalnej oraz dobra dostępność i jakość usług użyteczności publicznej	
Cel operacyjny nr 1.2. Ochrona środowiska poprzez uporządkowanie gospodarki ściekowej	
Definicje działań	Kluczowe przedsięwzięcia do realizacji
<p>oczyszczania ścieków na terenie gminy</p> <p>1.2.3. Likwidacja zagrożeń dla środowiska na terenach nie objętych gminną siecią kanalizacyjną</p>	<p>1.2.2.2 Budowa oczyszczalni ścieków na terenie gminy Gzy</p> <p>1.2.3.1. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Gzy</p> <p>1.2.3.2. Monitoring przestrzegania przepisów związanych z gospodarką ściekową</p>

Cel strategiczny nr 1. Rozwój infrastruktury komunalnej oraz dobra dostępność i jakość usług użyteczności publicznej	
Cel operacyjny nr 1.3. Zapewnienie niezawodności dostaw wody pitnej z gminnej sieci wodociągowej	
Definicje działań	Kluczowe przedsięwzięcia do realizacji
<p>1.3.1. Zwiększenie efektywności i wydajności gminnego systemu wodociągowego</p> <p>1.3.2. Działania edukacyjne na rzecz gospodarnego dysponowania wodą pitną</p>	<p>1.3.1.1. Analiza potrzeb i opracowanie koncepcji modernizacji gminnej sieci wodociągowej pod kątem zwiększenia niezawodności dostaw i poprawy efektywności technologicznej i energetycznej</p> <p>1.3.1.2. Budowa i modernizacja infrastruktury wodociągowej dla zwiększenia wydajności systemu wodociągowego w gminie Gzy (modernizacja SUW i budowa zbiorników wyrównawczych)</p> <p>1.3.2.1. Opracowanie i wdrożenie instrumentów i rozwiązań organizacyjnych zapobiegających marnotrawieniu wody pitnej</p>

Cel strategiczny nr 1. Rozwój infrastruktury komunalnej oraz dobra dostępność i jakość usług użyteczności publicznej	
Cel Operacyjny 1.4. Poprawa stanu środowiska poprzez ochronę powietrza na obszarze gminy	
Definicje działań	Kluczowe przedsięwzięcia do realizacji
<p>1.4.1. Działania zapewniające wzrost efektywności energetycznej i ograniczenie emisji związanej ze zużyciem energii.</p> <p>1.4.2. Ochrona atmosfery poprzez zwiększenie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych.</p> <p>1.4.3. Działania edukacyjne i promocyjne związane z ochroną atmosfery i poprawą efektywności wykorzystania energii</p> <p>1.4.4. Prowadzenie działań związanych z usuwaniem azbestu</p>	<p>1.4.1.1. Opracowanie Planu Gosodarki Niskoemisyjnej (PGN) dla Gminy Gzy</p> <p>1.4.1.2. Termomodernizacja budynku Publicznego Gimnazjum w Gzach</p> <p>1.4.1.3. Termomodernizacja innych budynków użyteczności publicznej na terenie gminy Gzy</p> <p>1.4.2.1. Budowa instalacji kolektorów słonecznych w obiektach publicznych i prywatnych na terenie gminy</p> <p>1.4.2.2. Budowa instalacji ogniw fotowoltaicznych w obiektach publicznych i prywatnych na terenie gminy</p> <p>1.4.3.1. Realizacja przedsięwzięć z zakresu ochrony powietrza we współdziałaniu z mieszkańcami wynikających z PGN, w tym związanych z wykorzystaniem OZE</p> <p>1.4.3.2. Wsparcie informacyjno-promocyjne dla mieszkańców w zakresie wdrażania gospodarki niskoemisyjnej i efektywnego wykorzystania energii (we współpracy z organizacjami pozarządowymi i szkołami)</p> <p>1.4.4.1. Kontynuacja wdrażania programu wymiany pokryć dachowych wykonanych z azbestu</p>

Cel strategiczny nr 1. Rozwój infrastruktury komunalnej oraz dobra dostępność i jakość usług użyteczności publicznej	
Cel Operacyjny 1.5. Rozwój społeczeństwa informacyjnego poprzez poprawę dostępu do usług wykorzystujących technologie informacyjno-komunikacyjne (TIK)	
Definicje działań	Kluczowe przedsięwzięcia do realizacji
<p>1.5.1. Działania realizowane dla zapewnienia dostępu do Internetu szerokopasmowego w przestrzeni publicznej</p> <p>1.5.2. Zapewnienie powszechnego dostępu do Internetu szerokopasmowego</p>	<p>1.5.1.1. Rozbudowa infrastruktury sieciowej na terenie jednostek gminnych</p> <p>1.5.1.2. Przedsięwzięcia realizowane w celu zwiększenia ilości miejsc z dostępem do Internetu w otwartej przestrzeni (tzw. hot-spoty), m.in. w rejonie świetlic wiejskich</p> <p>1.5.2.1. Wsparcie działań związanych z budową sieci szerokopasmowego Internetu na terenie gminy Gzy</p>

Cel strategiczny nr 1. Rozwój infrastruktury komunalnej oraz dobra dostępność i jakość usług użyteczności publicznej	
Cel Operacyjny 1.6. Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego	
Definicje działań	Kluczowe przedsięwzięcia do realizacji
<p>1.6.1. Wzmocnienie OSP na terenie gminy</p> <p>1.6.2. Zapobieganie klęskom żywiołowym</p> <p>1.6.3. Wsparcie dla inicjatyw sąsiedzkich na rzecz powszechnego bezpieczeństwa</p>	<p>1.6.1.1. Dopuszczenie i wsparcie szkolenia jednostek OSP z terenu gminy w zakresie niezbędnym do zapewnienia wszechstronnego bezpieczeństwa mieszkańców</p> <p>1.6.2.1. Identyfikacja i zaspokojenie potrzeb w zakresie zabezpieczenia przeciwpożarowego mieszkańców gminy Gzy</p> <p>1.6.2.2. Przedsięwzięcia związane z zapobieganiem klęskom suszy i pożarom - identyfikacja możliwości i budowa/renowacja zbiorników umożliwiających retencję wody</p>

Cel strategiczny nr 1. Rozwój infrastruktury komunalnej oraz dobra dostępność i jakość usług użyteczności publicznej	
Cel Operacyjny 1.7. Wykorzystanie lokalnych zasobów w realizacji funkcji rekreacyjnej i rozwoju budownictwa letniskowego na terenie gminy Gzy	
Definicje działań	Kluczowe przedsięwzięcia do realizacji
<p>1.7.1. Zapewnienie dobrych warunków dla wypoczynku i uprawiania sportu w obiektach i na terenach otwartych, atrakcyjnych dla rekreacji</p> <p>1.7.2. Rozwinięcie funkcji świetlic wiejskich</p> <p>1.7.3. Działania na rzecz rozwoju budownictwa letniskowego</p>	<p>1.7.1.1. Budowa placów zabaw dla dzieci i mini-boisk</p> <p>1.7.1.2. Budowa sal sportowych przy szkołach podstawowych</p> <p>1.7.1.3. Wykorzystanie sal sportowych na zajęcia poza lekcjami dla dzieci i młodzieży oraz rekreację dorosłych</p> <p>1.7.1.4. Zagospodarowanie wydzielonych atrakcyjnych terenów na potrzeby rekreacji, budowa małej infrastruktury rekreacyjnej</p> <p>1.7.2.1. Rozwój funkcji świetlic wiejskich na terenie gminy, jako miejsc służących rekreacji</p> <p>1.7.3.1. Przedsięwzięcia stymulujące rozwój zabudowy rekreacyjnej/letniskowej, uzbrojenie terenów pod tego typu zabudowę zgodnie z wymogami ochrony środowiska przyrodniczego.</p>

Cel strategiczny nr 2. Zwiększenie inwestycji i liczby miejsc pracy w lokalnej gospodarce

Pomimo, że instrumenty kluczowe dla rozwoju aktywności gospodarczej pozostają w dyspozycji rządu, samorząd lokalny, również może wspierać przedsiębiorczość tworząc dogodne warunki dla podejmowania inwestycji przez prywatne podmioty. W ramach drugiego celu strategicznego przewidziano działania wspierające lokalne przedsiębiorstwa m.in. poprzez wspólną promocję i prezentację oferty inwestycyjnej oraz rozwój potencjału ludzkiego na obszarze gminy, uwzględniając potrzebę zapewnienia wzrostu kwalifikacji pracowników. Kluczowe dla powodzenia tych przedsięwzięć będzie znalezienie partnerów samorządowych i wspólna realizacja zadań z przedsiębiorcami. Inne potencjalne rozwojowe kierunki to stymulowanie turystyki wiejskiej oraz budownictwa letniskowego w rejonach, gdzie warunki dla rolnictwa są słabsze.

Cel strategiczny nr 2. Zwiększenie inwestycji i liczby miejsc pracy w lokalnej gospodarce	
Cel operacyjny 2.1. Wzmocnienie sektora przedsiębiorczości w gminie Gzy	
Definicje działań	Kluczowe przedsięwzięcia do realizacji
<p>2.1.1. Poprawa warunków do rozwoju lokalnych firm we współpracy z przedsiębiorcami</p> <p>2.1.2. Wsparcie lokalnej przedsiębiorczości i działania na rzecz pozyskania inwestorów poprzez rozwój oferty inwestycyjnej i zwiększenie rozpoznawalności gminy Gzy</p> <p>2.1.3. Działania realizowane wspólnie z sąsiednimi samorządami i powiatem na rzecz ustawicznego kształcenia osób dorosłych w zakresie rozwijania potrzebnych na rynku pracy kompetencji kluczowych</p> <p>2.1.4. Działania na rzecz wzmocnienia i różnicowania działalności gospodarstw rolnych</p>	<p>2.1.1.1. Przeprowadzenie badania klimatu dla przedsiębiorczości w gminie Gzy</p> <p>2.1.1.2. Ustalenie stałej formuły współpracy Gminy z przedsiębiorcami, w tym w zakresie informacji gospodarczej i promocji</p> <p>2.1.2.1. Opracowanie oferty inwestycyjnej gminy, we współpracy z partnerami gospodarczymi</p> <p>2.1.3.1. Przedsięwzięcia realizowane w ramach PO WER i RPO WM w zakresie rozwoju kompetencji potrzebnych na rynku pracy, wsparcie inicjatyw podmiotów zewnętrznych (PUP, LGD, przedsiębiorcy)</p> <p>2.1.3.2. Wspieranie działań na rzecz tworzenia pozarolniczych miejsc pracy, zwłaszcza dla absolwentów szkół oraz podnoszenia kwalifikacji zawodowych mieszkańców.</p> <p>2.1.4.1. Wsparcie organizacyjne i doradcze dla procesów różnicowania działalności gospodarczej na terenach wiejskich, w tym wspieranie drobnego przetwórstwa, przetwórstwa biomasy i tworzenia gospodarstw agroturystycznych</p> <p>2.1.4.2. Analiza możliwości wykorzystania biomasy i innych paliw ze źródeł odnawialnych na obszarze gminy</p> <p>2.1.4.3. Wspieranie przestawienia się gospodarstw rolnych na produkcję metodami ekologicznymi, tzw. rolnictwo ekologiczne</p> <p>2.1.4.4. Wdrożenie instrumentów wsparcia dla gospodarstw podejmujących produkcję ekologiczną lub różnicujących działalność</p>

Cel strategiczny nr 2. Zwiększenie inwestycji i liczby miejsc pracy w lokalnej gospodarce	
Cel operacyjny nr 2.2. Rozwój przedsiębiorczości związanej z turystyką wiejską i agroturystyką	
Definicje działań	Kluczowe przedsięwzięcia do realizacji
<p>2.2.1. Identyfikacja lokalnych zasobów materialnych i niematerialnych wspierających tworzenie sektora usług agroturystycznych w gminie Gzy</p> <p>2.2.2. Wsparcie rozwoju sportów amatorskich, funkcji rekreacyjnej oraz turystyki weekendowej i specjalistycznej na terenie gminy</p> <p>2.2.3. Działania wspierające tworzenie gospodarstw agroturystycznych na terenie gminy Gzy</p>	<p>2.2.1.1. Opracowanie analizy możliwości rozwoju sektora agroturystycznego i rekreacji letniej na terenie gminy Gzy z uwzględnieniem dziedzictwa historycznego i lokalnych tradycji</p> <p>2.2.1.2. Inwentaryzacja materialnych obiektów i niematerialnego dziedzictwa historycznego na obszarze gminy.</p> <p>2.2.2.1. Opracowanie planu rozwoju infrastruktury rekreacyjnej na terenie gminy Gzy</p> <p>2.2.2.2. Sukcesywna rozbudowa infrastruktury służącej turystyce i rekreacji</p> <p>2.2.3.1. Zorganizowanie we współpracy z LGD, szkoleń dla rolników zainteresowanych prowadzeniem gospodarstw agroturystycznych</p> <p>2.2.3.2. Opracowanie i wdrożenie instrumentów wsparcia dla gospodarstw podejmujących działalność agroturystyczną</p>

Cel strategiczny nr 2. Zwiększenie inwestycji i liczby miejsc pracy w lokalnej gospodarce	
Cel operacyjny nr 2.3. Poprawa rozpoznawalności gminy Gzy i kreowanie jej wizerunku.	
Definicje działań	Kluczowe przedsięwzięcia do realizacji
<p>2.3.1. Działania poprawiające rozpoznawalność gminy Gzy i kreujące jej pozytywny wizerunek</p>	<p>2.3.1.1. Opracowanie i realizacja kompleksowego Programu Promocji Gminy Gzy, skierowanego do potencjalnych inwestorów i turystów (w kontekście rozwoju agroturystyki i funkcji letniskowej)</p> <p>2.3.1.2. Uwzględnienie wsparcia promocyjnego przedsiębiorczości w</p>

Cel strategiczny nr 2. Zwiększenie inwestycji i liczby miejsc pracy w lokalnej gospodarce	
	<p>opracowanym Programie Promocji Gminy Gzy (współdziałanie z podmiotami gospodarczymi z terenu gminy)</p> <p>2.3.1.3. Stworzenie kalendarza cyklicznych imprez lokalnych promujących gminę Gzy - organizacja imprez kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych umożliwiających napływ osób z zewnątrz i integrację mieszkańców</p> <p>2.3.1.4. Budowa sieci współpracy partnerskiej z innymi Gminami w zakresie informacji gospodarczej i promocji</p>

Cel strategiczny nr 2. Zwiększenie inwestycji i liczby miejsc pracy w lokalnej gospodarce	
Cel Operacyjny 2.4. Zapewnienie warunków dla rozwoju budownictwa letniskowego	
Definicje działań	Kluczowe przedsięwzięcia do realizacji
2.4.1. Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej gminy poprzez dalszą rozbudowę infrastruktury sieciowej i poprawę dostępności komunikacyjnej	2.4.1.1. Identyfikacja i zaspokojenie potrzeb w zakresie rozbudowy niezbędnej infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i sieci Internet na obszarach przewidywanego rozwoju funkcji letniskowej
2.4.2. Zapewnienie skutecznej ochrony środowiska i estetyki gminy w odniesieniu do gospodarki odpadami	2.4.1.2. Przedsięwzięcia związane z poprawą infrastruktury drogowej na terenach przewidzianych pod inwestycje letniskowe

Cel strategiczny nr 3. Wysoka jakość usług edukacyjnych i wsparcie dla podniesienia poziomu wykształcenia lokalnej społeczności

Zapewnienie jak najwyższych standardów kształcenia, zawsze będzie strategicznym celem każdego samorządu, gdyż przesądza o szansach młodego pokolenia mieszkańców gminy w dorosłym życiu. Z tego względu w Strategii przewidziano szeroką gamę przedsięwzięć związanych z edukacją, w większości współfinansowanych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020. Zadaniem Samorządu Gminy

pozostanie skuteczne przygotowanie i wdrożenie tych przedsięwzięć oraz monitorowanie wyników pracy szkół. Drugim istotnym zagadnieniem pozostaje popularyzacja idei kształcenia osób dorosłych w związku z rosnącymi wymaganiami rynku pracy.

Cel strategiczny nr 3. Wysoka jakość usług edukacyjnych i wsparcie dla podniesienia poziomu wykształcenia lokalnej społeczności	
Cel operacyjny 3.1. Zwiększenie efektywności i skuteczności systemu edukacyjnego na terenie gminy	
Definicje działań	Kluczowe przedsięwzięcia do realizacji
3.1.1. Poprawa efektywności systemu zarządzania i finansowania edukacji	<p>3.1.1.1. Opracowanie diagnozy stanu i potrzeb w zakresie zarządzania placówkami oświatowymi w gminie Gzy</p> <p>3.1.1.2. Określenie i zatwierdzenie planu działań na rzecz zwiększenia efektywności systemu edukacji, poprawy jakości kształcenia i zapewnienia trwałych dobrych wyników pracy szkół na obszarze gminy Gzy</p> <p>3.1.1.3. Wzmocnienie mechanizmów monitorowania i oceny jakości kształcenia w szkołach gminnych</p>
3.1.2. Wzmocnienie potencjału i kompetencji kadr zarządzających oświatą w gminie	3.1.2.1. Szkolenie i doradztwo dla kadry kierowniczej i pracowników placówek oświatowych w gminie oraz pracowników Gminy realizujących zadania w sferze edukacji – w zakresie sprawnego i efektywnego zarządzania placówkami, kształtowania umiejętności potrzebnych w procesie rozwijania kluczowych kompetencji uczniów, nauczania eksperymentalnego oraz metod zindywidualizowanego podejścia do ucznia (<i>kompetencje niezbędne do poruszania się na rynku pracy</i>), <i>właściwe postawy uczniów (kreatywność, innowacyjność, umiejętność pracy zespołowej)</i>
3.1.3. Zwiększenie samodzielności poszczególnych szkół w pozyskiwaniu wsparcia zewnętrznego i realizacji projektów	<p>3.1.3.1. Szkolenia w zakresie aplikowania o środki zewnętrzne i zarządzania projektami</p> <p>3.1.3.2. Nawiązanie współpracy z innymi samorządami w zakresie poprawy oferty edukacyjnej oraz wspólnego aplikowania o fundusze zewnętrzne</p>

Cel strategiczny nr 3. Wysoka jakość usług edukacyjnych i wsparcie dla podniesienia poziomu wykształcenia lokalnej społeczności

Cel operacyjny 3.2. Rozwój oferty edukacyjnej i podniesienie jakości kształcenia w gminie Gzy

Definicje działań	Kluczowe przedsięwzięcia do realizacji
<p>3.2.1. Podniesienie i utrwalenie jakości usług edukacyjnych w szkołach podstawowych i gimnazjum</p> <p>3.2.2. Rozwinięcie zakresu i poprawa jakości kształcenia kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych na rynku pracy: (<i>TIK, matematyczno-przyrodnicze, praktyczna znajomość języków obcych</i>) oraz właściwych postaw i umiejętności (<i>kreatywności, innowacyjności oraz pracy zespołowej i postaw sprzyjających przedsiębiorczości</i>)</p> <p>3.2.3. Wsparcie dla stworzenia warunków do nauczania opartego na metodzie eksperymentu</p>	<p>3.2.1.1. Rozszerzenie oferty o dodatkowe nauczanie języków obcych</p> <p>3.2.1.2. Doskonalenie umiejętności i kompetencji zawodowych nauczycieli w zakresie stosowania metod oraz form organizacyjnych sprzyjających kształtowaniu i rozwijaniu u uczniów kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy oraz właściwych postaw/umiejętności</p> <p>3.2.1.3. Kształtowanie i rozwijanie u uczniów kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy oraz właściwych postaw/umiejętności</p> <p>3.2.3.1. Wyposażenie szkolnych pracowni w narzędzia do nauczania przedmiotów, w szczególności przyrodniczych, matematyki, fizyki, chemii</p> <p>3.2.3.2. Doskonalenie umiejętności i kompetencji zawodowych nauczycieli, w tym nauczycieli przedmiotów przyrodniczych i matematyki, niezbędnych do prowadzenia procesu nauczania opartego na metodzie eksperymentu</p> <p>3.2.3.3. Kształtowanie i rozwijanie kompetencji uczniów szczególnie w zakresie przedmiotów przyrodniczych i ścisłych</p>

Cel strategiczny nr 3. Rozwój usług edukacyjnych i wspieranie wzrostu wykształcenia lokalnej społeczności	
Cel operacyjny 3.3. Wdrożenie nowoczesnych narzędzi dydaktycznych w ofercie edukacyjnej szkół - zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości kształcenia podstawowego i gimnazjalnego	
Definicje działań	Kluczowe przedsięwzięcia do realizacji
3.3.1. Zwiększenie wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK) oraz rozwijanie kompetencji informatycznych nauczycieli i uczniów	<p>3.3.1.1. Wyposażenie szkół w pomoce dydaktyczne oraz narzędzia TIK niezbędne do realizacji innowacyjnych programów nauczania, w tym zapewnienie odpowiedniej infrastruktury sieciowo-usługowej, modernizacja i doposażenie szkolnych pracowni komputerowych, budowa/rozbudowa szkolnych sieci Wi-Fi</p> <p>3.3.1.2. Podnoszenie kompetencji cyfrowych nauczycieli wszystkich przedmiotów, w tym w zakresie korzystania z narzędzi TIK zakupionych do szkół oraz włączania narzędzi TIK do nauczania przedmiotowego</p> <p>3.3.1.3. Przedsięwzięcia realizowane w celu podnoszenia kompetencji nauczycieli informatyki w zakresie nauki programowania,</p> <p>3.3.1.4. Kształtowanie i rozwijanie kompetencji cyfrowych uczniów – wdrożenie programu rozwijania kompetencji cyfrowych uczniów poprzez naukę programowania</p> <p>3.3.1.5. Realizacja projektów zwiększających wykorzystanie narzędzi TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych</p> <p>3.3.1.6. Zaplanowanie i wdrożenie efektywnych mechanizmów monitoringu (nadzoru) i oceny efektów wdrażanych projektów</p>

Cel strategiczny nr 3. Rozwój usług edukacyjnych i wspieranie wzrostu wykształcenia lokalnej społeczności	
Cel operacyjny 3.4. Wyrównywanie szans edukacyjnych	
Definicje działań	Kluczowe przedsięwzięcia do realizacji
<p>3.4.1. Wsparcie uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym uczniów młodszych w ramach zajęć uzupełniających oferty szkół</p> <p>3.4.2. Indywidualizacja pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym w zakresie wsparcia uczniów młodszych</p>	<p>3.4.1.1. Realizacja przedsięwzięć umożliwiających realizację zajęć specjalistycznych, prowadzonych w celu stymulowania rozwoju poznawczego i zmniejszenia trudności w opanowaniu wiadomości i umiejętności szkolnych przez uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym uczniów młodszych w ramach: zajęć korekcyjno-kompensacyjnych, logopedycznych, socjoterapeutycznych i psychoedukacyjnych oraz innych zajęć o charakterze terapeutycznym</p> <p>3.4.1.2. Realizacja przedsięwzięć umożliwiających realizację zajęć dydaktyczno – wyrównawczych, organizowanych dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym uczniów młodszych, mających trudności w spełnianiu wymagań edukacyjnych wynikających z podstawy programowej kształcenia ogólnego dla danego etapu edukacyjnego;</p> <p>3.4.1.3. Realizacja przedsięwzięć umożliwiających realizację warsztatów, porad i konsultacji związanych ze wsparciem uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi</p> <p>3.4.1.4. Dopuszczenie szkół w pomoce dydaktyczne oraz specjalistyczny sprzęt do rozpoznawania potrzeb rozwojowych, edukacyjnych i możliwości psychofizycznych oraz wspomagania rozwoju i prowadzenia terapii uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi</p> <p>3.4.1.5. Wybór i przygotowanie nauczycieli do prowadzenia procesu indywidualizacji pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym wsparcia ucznia młodszego, rozpoznawania potrzeb</p>

Cel strategiczny nr 3. Rozwój usług edukacyjnych i wspieranie wzrostu wykształcenia lokalnej społeczności	
Cel operacyjny 3.4. Wyrównywanie szans edukacyjnych	
Definicje działań	Kluczowe przedsięwzięcia do realizacji
	rozwojowych, edukacyjnych i możliwości psychofizycznych uczniów i efektywnego stosowania pomocy dydaktycznych w pracy

Cel strategiczny nr 3. Rozwój usług edukacyjnych i wspieranie wzrostu wykształcenia lokalnej społeczności	
Cel operacyjny 3.5. Wyrównywanie szans edukacyjnych poprzez zapewnienie pełnej dostępności edukacji przedszkolnej na obszarze gminy	
Definicje działań	Kluczowe przedsięwzięcia do realizacji
<p>3.5.1. Rozszerzenie zakresu oferty edukacji przedszkolnej poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tworzenie nowych miejsc wychowania przedszkolnego, w istniejących lub nowo utworzonych placówkach wychowania przedszkolnego - wsparcie dla rozwoju przedszkoli niepublicznych - realizacja dodatkowej oferty edukacyjnej i specjalistycznej w istniejących miejscach wychowania przedszkolnego, dostosowanej do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami 	<p>3.5.1.1. Objęcie opieką dzieci dotychczas nie uczestniczących w edukacji przedszkolnej</p> <p>3.5.1.2. Wzbogacenie oferty edukacji przedszkolnej (w ramach RPOWM)</p> <ul style="list-style-type: none"> - tworzenie miejsc edukacji przedszkolnej (adaptacja obiektów na potrzeby wychowania przedszkolnego); - prowadzenie zajęć dodatkowych; - wsparcie nauczycieli edukacji przedszkolnej, w tym w zakresie pracy z dziećmi z niepełnosprawnościami (jako element projektu)

Cel strategiczny nr 3. Rozwój usług edukacyjnych i wspieranie wzrostu wykształcenia lokalnej społeczności	
Cel operacyjny 3.6. Rozwój szeroko rozumianej edukacji ekologicznej	
Definicje działań	Kluczowe przedsięwzięcia do realizacji
3.6.1. Działania edukacyjne i promocyjne budujące świadomość mieszkańców gminy w sferze ekologii	3.6.1.1. Identyfikacja zasobów i potencjałów środowiskowych oraz ich wykorzystanie dla rozwoju świadomości ekologicznej młodych

Cel strategiczny nr 3. Rozwój usług edukacyjnych i wspieranie wzrostu wykształcenia lokalnej społeczności	
Cel operacyjny 3.6. Rozwój szeroko rozumianej edukacji ekologicznej	
Definicje działań	Kluczowe przedsięwzięcia do realizacji
i ochrony potencjału środowiskowego gminy	i dorosłych mieszkańców, promocji gminy oraz powiązania z realizacją projektów 3.6.1.2. Powiązanie działalności edukacyjnej dotyczącej ekologii, z promocją rozwoju rolnictwa ekologicznego i agroturystyki w gminie Gzy

Cel strategiczny nr 4. Rozwój usług społecznych oraz zwiększenie aktywności społecznej i stopnia zintegrowania mieszkańców gminy

W ramach celu strategicznego nr 4, przewidziano działania zarówno zapewniające zmniejszenie obszarów ubóstwa i zagrożenia wykluczeniami, jak i dostosowanie potencjału instytucjonalnego GOPS do bieżących potrzeb. Inne obszary w ramach celu to profilaktyka zdrowotna oraz rozwój aktywności społecznej.

Cel strategiczny nr 4. Rozwój usług społecznych oraz zwiększenie aktywności społecznej i stopnia zintegrowania mieszkańców gminy	
Cel Operacyjny 4.1. Rozwój potencjału instytucjonalnego GOPS	
Definicje działań	Kluczowe przedsięwzięcia do realizacji
4.1.1. Systematyczne dostosowanie materialnych i organizacyjnych warunków realizacji zadań przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, do zmieniających się potrzeb	4.1.2.1. Szkolenia związane z wdrażaniem nowych rozwiązań organizacyjno-prawnych w pomocy społecznej. 4.1.2.1. Identyfikacja potrzeb i zapewnienie rozwoju kompetencji kadr pomocy społecznej w gminie Gzy
4.1.2. Zapewnienie możliwości podnoszenia kwalifikacji zawodowych pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej i rozwoju kompetencji pracowników w celu dostosowania ich do bieżących i przyszłych zadań pomocy społecznej w gminie	4.1.3.1. Przedsięwzięcia związane z dostosowaniem do realizacji nowych zadań pomocy społecznej wynikających ze zmian prawa i wdrożeniem nowych instrumentów wsparcia (<i>Projekty do identyfikacji zgodnie ze zidentyfikowanymi potrzebami GOPS i zasadami określonymi w RPO WM</i>)
4.1.3. Systematyczne wdrażanie nowoczesnych rozwiązań	

Cel strategiczny nr 4. Rozwój usług społecznych oraz zwiększenie aktywności społecznej i stopnia zintegrowania mieszkańców gminy

organizacyjnych i doskonalenie działań w zakresie obsługi osób korzystających z usług GOPS

Cel strategiczny nr 4. Rozwój usług społecznych oraz zwiększenie aktywności społecznej i stopnia zintegrowania mieszkańców gminy**Cel Operacyjny 4.2. Wzrost zaspokojenia usług społecznych stosownie do zmieniających się potrzeb społeczności i zagrożeń społecznych**

Definicje działań	Kluczowe przedsięwzięcia do realizacji
<p>4.2.1. Działania na rzecz zmniejszenia obszarów ubóstwa i wykluczenia społecznego dotyczącego mieszkańców gminy.</p> <p>4.2.2. Zwiększenie stopnia zaspokojenia potrzeb osób niezamożnych i niepełnosprawnych oraz ich aktywizacji i integracji w społeczności gminy.</p> <p>4.2.3. Prowadzenie działań służących zapobieganiu patologiom wśród młodzieży, przeciwdziałaniu dysfunkcjom w rodzinach i uzależnieniom.</p> <p>4.2.4. Przygotowanie i realizacja programów na rzecz rosnącej grupy osób starszych, które będą potrzebowały wsparcia pomocy społecznej i dostosowanej oferty kulturalnej</p>	<p>4.2.1.1. Wdrożenie we współpracy z innymi samorządami, instrumentów ekonomii społecznej w odniesieniu do osób długotrwale bezrobotnych</p> <p>4.2.2.1. Wykorzystanie funduszy UE dla zmniejszenia obszarów ubóstwa i wykluczenia społecznego w gminie Gzy <i>(projekty do identyfikacji i formułowania zgodnie z potrzebami)</i></p> <p>4.2.3.1. Przedsięwzięcia na rzecz zapobiegania zagrożeniom związanym z używaniem dopalaczy i narkotyków realizowane we współpracy ze specjalistami</p> <p>4.2.3.2. Uruchomienie stałego punktu konsultacyjnego terapii uzależnień i usług psychologa - terapeuty rodzinnego (także w kontekście przeciwdziałania przemocy)</p> <p>4.2.6.1. Przedsięwzięcia mające na celu włączanie osób starszych w obszar aktywności społecznej, obywatelskiej i kulturowej (rozwój działalności Klubu Seniora)</p> <p><i>(projekty do identyfikacji zgodnie ze zidentyfikowanymi potrzebami i zasadami określonymi przez RPO WM, oraz uwzględniające wykorzystanie ekonomii społecznej, lokalnych i sąsiedzkich grup wsparcia, punktów konsultacyjnych)</i></p>

Cel strategiczny nr 4. Rozwój usług społecznych oraz zwiększenie aktywności społecznej i stopnia zintegrowania mieszkańców gminy	
Cel Operacyjny 4.3. Wsparcie dla zapewnienia zdrowia mieszkańców gminy	
Definicje działań	Kluczowe przedsięwzięcia do realizacji
4.3.1. Działania na rzecz promocji zdrowia i profilaktyki zgodnie z zapisami ustawy o zdrowiu publicznym	4.3.1.1. Opracowanie i wdrożenie programu profilaktyki zdrowotnej i promocji zdrowia
4.3.2. Działania na rzecz wsparcia wysokiej jakości usług POZ	4.3.1.2. Wdrożenie mechanizmów monitoringu jakości usług świadczonych przez POZ na rzecz mieszkańców gminy Gzy

Cel strategiczny nr 4. Rozwój usług społecznych oraz zwiększenie aktywności społecznej i stopnia zintegrowania mieszkańców gminy	
Cel Operacyjny 4.4. Rozszerzenie zakresu i wymiaru współpracy Gminy z organizacjami pozarządowymi i lokalnymi społecznościami	
Definicje działań	Kluczowe przedsięwzięcia do realizacji
4.4.1. Wsparcie organizacji społecznych i grup nieformalnych w realizacji działań na rzecz zintegrowania społeczności gminy Gzy	4.4.1.1. Utworzenie Stowarzyszenia Rozwoju Gminy Gzy dla wsparcia realizacji działań strategicznych z udziałem mieszkańców
4.4.2. Wspieranie realizacji inicjatyw integracyjnych i rozwojowych LGD.	4.4.1.2. Wsparcie i współpraca z istniejącymi Stowarzyszeniami działającymi na terenie Gminy Gzy w realizacji działań na rzecz społeczności lokalnej.
	4.4.1.3. Przedsięwzięcia na rzecz integracji społeczności gminnej realizowane z udziałem gminnych placówek oświatowych i biblioteki gminnej
	4.4.1.4. Rewitalizacja świetlic wiejskich w miejscowościach Szyszki, Gzy, Pękowo i Przewodowo Majorat oraz rozszerzenie działalności świetlic jako miejsc spotkań, rekreacji, edukacji i kultury
	<i>(Szczegółowe projekty do identyfikacji wspólnie z partnerami społecznymi i do wprowadzenia w roczne programy współpracy z organizacjami społecznymi)</i>

Cel strategiczny nr 4. Rozwój usług społecznych oraz zwiększenie aktywności społecznej i stopnia zintegrowania mieszkańców gminy	
Cel Operacyjny 4.5. Rozwój współpracy międzysamorządowej w realizacji usług na rzecz społeczności i wspieraniu lokalnej gospodarki	
Definicje działań	Kluczowe przedsięwzięcia do realizacji
4.5.1. Identyfikacja obszarów współpracy Gminy z innymi samorządami gminnymi oraz samorządem powiatowym i wojewódzkim	4.5.1.1. Projekty współpracy z Powiatem Pułuskim, sąsiadującymi gminami i Województwem Mazowieckim (<i>projekty do identyfikacji wspólnie z partnerami samorządowymi</i>)

Cel strategiczny nr 5. Sprawne zarządzanie i wysoka jakość usług administracyjnych w Gminie

Skuteczna realizacja zadań wynikających ze strategii jest możliwa tylko w warunkach sprawnie działającej administracji lokalnej. W ramach celu nr 5 przewidziano wsparcie dla systematycznego doskonalenia usług dla mieszkańców poprzez rozwój pracowników oraz systemu komunikacji i promocji Gminy.

Cel strategiczny nr 5. Sprawne zarządzanie i wysoka jakość usług administracyjnych w Gminie	
Cel operacyjny nr 5.1. Zapewnienie skutecznego zarządzania w gminnych jednostkach organizacyjnych. Efektywna administracja samorządowa świadcząca usługi o wysokiej jakości	
Definicje działań	Kluczowe przedsięwzięcia do realizacji
5.1.1. Zapewnienie systematycznego wzrostu kompetencji personelu Urzędu Gminy i gminnych jednostek organizacyjnych	5.1.1.1. Zapewnienie systematycznych szkoleń dla pracowników UG związanych ze wszystkimi świadczonymi usługami
5.1.2. Rozszerzenie zakresu usług świadczonych elektronicznie	5.1.1.2. Upowszechnienie wiedzy nt. strategicznego podejścia do zarządzania rozwojem gminy, a także opracowywania i realizacji Wieloletnich Planów Inwestycyjnych oraz projektów infrastrukturalnych i społecznych
5.1.3. Usprawnienie procesów inwestycyjno-budowlanych i polityki przestrzennej	5.1.1.3. Zapewnienie szkoleń i innych form rozwoju kompetencji kadr w zakresie pozyskiwania funduszy i zarządzania projektami
	5.1.2.1. Rozwój infrastruktury

Cel strategiczny nr 5. Sprawne zarządzanie i wysoka jakość usług administracyjnych w Gminie	
Cel operacyjny nr 5.1. Zapewnienie skutecznego zarządzania w gminnych jednostkach organizacyjnych. Efektywna administracja samorządowa świadcząca usługi o wysokiej jakości	
Definicje działań	Kluczowe przedsięwzięcia do realizacji
<p>5.1.4. Wdrażanie w administracji lokalnej rozwiązań poprawiających efektywność zarządzania usługami w obszarach istotnych dla prowadzenia działalności gospodarczej (podatki i opłaty lokalne, zarządzanie nieruchomościami, obsługa inwestorów)</p> <p>5.1.5. Zapewnienie warunków dla przyśpieszenia rozwoju gminy poprzez pozyskiwanie środków zewnętrznych, w tym funduszy UE.</p> <p>5.1.6. Działania informacyjne i szkoleniowe zorientowane na praktyczne możliwości wykorzystania systemu monitorowania do podejmowania działań modernizacyjnych w samorządzie z wykorzystaniem porównania wyników innych JST</p>	<p>teleinformatycznej Urzędu Gminy wraz z zapewnieniem szkoleń</p> <p>5.1.2.2. Wprowadzenie nowych usług świadczonych drogą elektroniczną oraz podniesienie funkcjonalności i jakości już świadczonych usług</p> <p>5.1.3.1. Podnoszenie kompetencji kadr i usprawnienie konsultacji społecznych dotyczących działań w zakresie prowadzenia polityki przestrzennej (w tym w ramach działań 2.19 PO WER)</p> <p>5.1.4.1. Profesjonalne przygotowanie i udostępnienie danych z rejestrów do ponownego ich wykorzystania przez obywateli i przedsiębiorców</p> <p>5.1.4.2. Rozwinięcie usług świadczonych w obszarze geoinformacji, planowania przestrzennego i rozwoju gospodarczego</p> <p>5.1.6.1. Wdrożenie monitorowania osiąganych wyników działalności Gminy z uwzględnieniem porównania z wynikami innych JST</p>

Cel strategiczny nr 5. Sprawne zarządzanie i wysoka jakość usług administracyjnych w Gminie	
Cel operacyjny 5.2. Doskonalenie systemu komunikacji i promocji gminy	
Definicje działań	Kluczowe przedsięwzięcia do realizacji
<p>5.2.1. Zapewnienie sprawnej i nowoczesnej komunikacji wewnętrznej i zewnętrznej w Gminie</p> <p>5.2.2. Zapewnienie skutecznej działalności promocyjnej Gminy, w celu zwiększania aktywności i integracji społecznej, promowania osiągnięć</p>	<p>5.2.1.1. Opracowanie i wdrożenie procedur komunikacji społecznej i narzędzi informacyjnych – tradycyjnych i uwzględniających wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych (strona www, BIP, platformy dyskusyjne i fora</p>

<p>rozwojowych i operacyjnych gminy oraz pozyskiwania inwestorów i partnerów</p>	<p>społecznościowe)</p> <p>5.2.2.1. Opracowanie i wdrożenie planu promocji gminy</p> <p>5.2.2.2. Opracowanie i wdrożenie koncepcji współpracy z partnerami społecznymi, publicznymi i prywatnymi w zakresie wymiany informacji i wspólnej promocji realizowanych przedsięwzięć</p> <p>5.2.2.3. Stworzenie kalendarza cyklicznych imprez lokalnych promujących gminę Gzy - organizacja imprez kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych umożliwiających napływ gości z zewnątrz i integrację mieszkańców</p>
--	--

8. System wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Gzy

Kluczowymi podmiotami zaangażowanymi we wdrażanie Strategii będą:

- wszystkie jednostki organizacyjne Samorządu Gminy Gzy
- Powiat Pułtuski i jego jednostki organizacyjne
- Marszałek Województwa Mazowieckiego
- Gminy położone po sąsiedzku w stosunku do Gminy Gzy
- Stowarzyszenie Zielone Mosty Narwi

Główne źródła finansowania Strategii

Podstawowymi źródłami finansowania realizacji zadań wynikających ze Strategii Rozwoju będą:

- 1) środki własne budżetu Gminy Gzy,
- 2) budżet Powiatu Pułtuskiego (dla projektów realizowanych w partnerstwie)
- 3) budżet Województwa Mazowieckiego
- 4) środki z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego EFRR w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020,

- 5) środki z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020 (EFS),
- 6) środki Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich
- 7) środki Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- 8) ew. środki pochodzące z dotacji celowych Budżetu Państwa będących w dyspozycji odpowiednich Ministrów.

Ze względu na pożądany wzrost dynamiki wydatków inwestycyjnych, wskazane byłoby zarówno zoptymalizowanie wydatków bieżących, jak i określenie możliwości racjonalnego wykorzystania kredytów i pożyczek. Powinno to doprowadzić do utrzymania stabilnego poziomu wydatków inwestycyjnych na poziomie min. 20% wydatków budżetu ogółem. W tym celu pożądane byłoby opracowanie Wieloletniego Planu Finansowego i Wieloletniego Planu Inwestycyjnego, sporządzonych po uprzednim uzgodnieniu priorytetów inwestycyjnych i kryteriów dla tych priorytetów.

W perspektywie finansowej UE na lata 2014-2020, warunki pozyskania dofinansowania projektów przez małe samorzady położone poza obszarami funkcjonalnymi, uległy drastycznemu pogorszeniu. Przesunięciu na rzecz podmiotów gospodarczych uległa znaczna część środków, zmieniły się również priorytety UE uniemożliwiając kontynuowanie polityki inwestycyjnej przyjętej w poprzedniej perspektywie finansowej (2007-2013). Tym większe znaczenie ma współpraca samorządów oraz zwiększenie udziału środków własnych w finansowaniu zadań strategicznych.

9. Wskaźniki i sposób monitorowania Strategii

System monitorowania strategii jest elementem działań strategicznych, której celem jest m.in. zapewnienie skuteczności i efektywności oraz analiza zagrożeń i ryzyka w działaniach gminy i jej jednostek organizacyjnych.

Poniższe wskaźniki monitoringu zostały dostosowane do potrzeb i wielkości gminy oraz są tak dobrane, aby koszty analizy wskaźnikowej nie były nadmierne.

Monitoring realizowany będzie w odniesieniu do realizowanych celów oraz działań operacyjnych i będzie oprócz analizy ilościowej i jakościowej dostarczał informacji

dotyczących przesłanek do aktualizacji zapisów Strategii oraz głównych problemów w osiągnięciu celów Strategii.

Wskaźniki sklasyfikowano według 5 głównych celów strategicznych.

Wskaźniki realizacji strategii będą pozyskiwane głównie z następujących źródeł:

- budżetu Gminy i sprawozdawczości budżetowej,
- kontroli zarządczej,
- sprawozdawczości z realizowanych projektów, w tym sprawozdawczości i rozliczeń projektów dofinansowywanych ze środków zewnętrznych,
- ewidencji i baz danych będących w dyspozycji Gminy,
- od innych podmiotów,
- statystyki publicznej.

Proces monitorowania Strategii powinien zostać uporządkowany w procedury i przyjęty zarządzeniem Wójta do stosowania przez wszystkie jednostki gminne uczestniczące we wdrażaniu Strategii. Dane zgromadzone poprzez analizę wskaźnikową zostaną wykorzystane także do oceny (ewaluacji) Strategii.

Wskaźniki monitoringu Strategii Rozwoju Gminy Gzy dla poszczególnych celów operacyjnych:

Cel strategiczny nr 1. Rozwój infrastruktury komunalnej oraz dobra dostępność i jakość usług użyteczności publicznej	
Cele operacyjne	Wskaźnik
Cel operacyjny 1.1. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury drogowej na terenie gminy Gzy	- długość zmodernizowanych dróg gminnych [km] - długość zmodernizowanych dróg powiatowych [km] długość wybudowanych chodników (km) - liczba nowych/zmodernizowanych punktów oświetlenia ulicznego

Cel strategiczny nr 1. Rozwój infrastruktury komunalnej oraz dobra dostępność i jakość usług użyteczności publicznej	
Cele operacyjne	Wskaźnik
Cel operacyjny nr 1.2. Ochrona środowiska poprzez uporządkowanie gospodarki ściekowej	<ul style="list-style-type: none"> - długość wybudowanej sieci kanalizacyjnej (w km) - liczba gospodarstw domowych podłączonych do sieci kanalizacyjnej - wydajność gminnej oczyszczalni ścieków [m³/dobę] - liczba gospodarstw domowych podłączonych przydomowych oczyszczalni ścieków
Cel operacyjny nr 1.3. Zapewnienie niezawodności dostaw wody pitnej z gminnej sieci wodociągowej	<ul style="list-style-type: none"> - wzrost wydajności [%, m³] systemu wodociągowego w gminie - liczba przerw powyżej 2 godz. w dostarczaniu wody siecią wodociągową/miesiąc - liczba awarii systemu wodociągowego/rok
Cel Operacyjny 1.4. Poprawa stanu środowiska poprzez ochronę powietrza na obszarze gminy	<ul style="list-style-type: none"> - powierzchnia użytkowa budynków publicznych poddanych termomodernizacji - ilość zaoszczędzonej energii pierwotnej w wyniku termomodernizacji - liczba / moc zainstalowanych kolektorów słonecznych - liczba / moc paneli zainstalowanych fotowoltaicznych - liczba gospodarstw domowych wykorzystujących odnawialne źródła energii-liczba - liczba budynków użyteczności publicznej wykorzystujących odnawialne źródła energii - ilość pozyskanej energii odnawialnej w ciągu roku, w obiektach publicznych oraz gospodarstwach domowych, rolnych i przedsiębiorstwach - ilość [Mg] usuniętego azbestu z terenu gminy w ciągu roku

Cel strategiczny nr 1. Rozwój infrastruktury komunalnej oraz dobra dostępność i jakość usług użyteczności publicznej	
Cele operacyjne	Wskaźnik
Cel Operacyjny 1.5. Rozwój społeczeństwa informacyjnego poprzez poprawę dostępu do usług wykorzystujących technologie informacyjno-komunikacyjne (TIK)	<ul style="list-style-type: none"> - dostępność do sieci szerokopasmowego Internetu na terenie gminy (ocena poprzez badanie ankietowe) - liczba budynków publicznych z dostępem wewnątrz do bezprzewodowych sieci komputerowych (Wi-Fi) - liczba miejsc przy budynkach publicznych z dostępem do Internetu (zainstalowanych hot-spotów) na terenie gminy
Cel Operacyjny 1.6. Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego	- ocena KPSP w Pułtusku nt. wykszolenia i wyposażenia OSP w gminie Gzy
Cel Operacyjny 1.7. Wykorzystanie lokalnych zasobów w realizacji funkcji rekreacyjnej i rozwoju budownictwa letniskowego na terenie gminy Gzy	<ul style="list-style-type: none"> - liczba obiektów małej infrastruktury rekreacyjnej na terenie gminy - wzrost [%] liczby działek letniskowych w gminie - liczba placów zabaw dla dzieci

Zwiększenie inwestycji i liczby miejsc przy gospodarce	
operacyjne	Wskaźnik
Cel operacyjny 2.1. Wzmocnienie sektora przedsiębiorczości w gminie Gzy	<ul style="list-style-type: none"> - liczba podmiotów gospodarczych w gminnej ofercie inwestycyjnej - liczba nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw na terenie gminy, w tym produkcyjnych i handlowo-usługowych - liczba przedsiębiorców korzystających ze wsparcia finansowego z programów UE - liczba gospodarstw ekologicznych w gminie - liczba mieszkańców zatrudnionych w firmach zlokalizowanych na terenie gminy
Cel operacyjny nr 2.2. Rozwój przedsiębiorczości związanej z turystyką wiejską i agroturystyką	<ul style="list-style-type: none"> - liczba uczestników szkoleń dla rolników dotyczących prowadzenia gospodarstw agroturystycznych - liczba gospodarstw agroturystycznych w gminie
Cel operacyjny nr 2.3. Poprawa rozpoznawalności gminy Gzy i kreowanie jej wizerunku.	- liczba samorządów współpracujących z Gminą Gzy w zakresie promocji

Cel strategiczny nr 2. Zwiększenie inwestycji i liczby miejsc pracy w lokalnej gospodarce	
Cele operacyjne	Wskaźnik
	<ul style="list-style-type: none"> - liczba przedsiębiorców współpracujących z Gminą Gzy w zakresie promocji - Liczba nowych mieszkań/ budynków mieszkalnych oddanych do użytkowania w ciągu roku - liczba przedsięwzięć promocyjnych realizowanych przez Gminę Gzy w ciągu roku
Cel Operacyjny 2.4. Zapewnienie warunków dla rozwoju budownictwa lotniskowego	<ul style="list-style-type: none"> - powierzchnia terenów uzbrojonych min. w sieć wodociągową i energetyczną, przeznaczonych na rozwój budownictwa lotniskowego - liczba obiektów budownictwa lotniskowego w gminie

Cel strategiczny nr 3. Wysoka jakość usług edukacyjnych i wsparcie dla podniesienia poziomu wykształcenia lokalnej społeczności	
Cele operacyjne	Wskaźnik monitoringu
Cel operacyjny 3.1. Zwiększenie efektywności i skuteczności systemu edukacyjnego na terenie gminy	<ul style="list-style-type: none"> - liczba dni szkoleń/liczba pracowników oświaty objętych szkoleniami podnoszącymi kwalifikacje i kompetencje, w tym kompetencje w zakresie zarządzania w oświacie - liczba/wartość przedsięwzięć realizowanych z przez poszczególne szkoły przy wsparciu pozyskanych funduszy zewnętrznych (w tym z UE)
Cel operacyjny 3.2. Rozwój oferty edukacyjnej i podniesienie jakości kształcenia w gminie Gzy	<ul style="list-style-type: none"> - liczba godzin dodatkowych zajęć podnoszących znajomość języków obcych w szkołach w gminie (odrębnie dla każdej szkoły) - liczba nauczycieli, w tym nauczycieli przedmiotów przyrodniczych i matematyki, przygotowanych do prowadzenia procesu nauczania opartego na metodzie eksperymentu - liczba uczniów objętych kształceniem z wykorzystaniem metody eksperymentu - wyniki egzaminu gimnazjalnego - wyniki sprawdzianu 6-klasistów w każdej ze szkół podstawowych
Cel operacyjny 3.3. Wdrożenie nowoczesnych narzędzi	<ul style="list-style-type: none"> - liczba uczniów/stanowisko komputerowe w szkołach w gminie (w każdej odrębnie)

Cel strategiczny nr 3. Wysoka jakość usług edukacyjnych i wsparcie dla podniesienia poziomu wykształcenia lokalnej społeczności	
Cele operacyjne	Wskaźnik monitoringu
dydaktycznych w ofercie edukacyjnej szkół - zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości kształcenia podstawowego i gimnazjalnego	<ul style="list-style-type: none"> - liczba szkół ze zmodernizowaną infrastrukturą sieciowo-usługową i sieciami Wi-Fi - liczba nauczycieli objętych szkoleniami/ innymi formami podnoszenia kompetencji cyfrowych, w tym w zakresie korzystania z narzędzi technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK) - liczba nauczycieli uczestniczących w projektach zwiększających wykorzystanie narzędzi TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych - liczba nauczycieli informatyki objętych szkoleniami w zakresie nauki programowania - liczba uczniów objętych programami rozwijającymi kompetencje cyfrowe poprzez naukę programowania
Cel operacyjny 3.4. Wyrównywanie szans edukacyjnych	<ul style="list-style-type: none"> - liczba nauczycieli przygotowanych do prowadzenia procesu indywidualizacji pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi - liczba uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym uczniów młodszych którzy uzyskali wsparcie w ramach zajęć uzupełniających oferty szkół (w tym: dydaktyczno-wyrównawczych, logopedycznych, korekcyjno-kompensacyjnych, psycho-edukacyjnych)
Cel operacyjny 3.5. Wyrównywanie szans edukacyjnych poprzez zapewnienie pełnej dostępności edukacji przedszkolnej na obszarze gminy	<ul style="list-style-type: none"> - liczba dostępnych/nowo utworzonych miejsc edukacji przedszkolnej w gminie - liczba dzieci objętych edukacją przedszkolną w gminie - liczba nauczycieli, którzy uzyskali w projektach wsparcie szkoleniowe w zakresie pracy z dziećmi z niepełnosprawnościami

Cel strategiczny nr 3. Wysoka jakość usług edukacyjnych i wsparcie dla podniesienia poziomu wykształcenia lokalnej społeczności	
Cele operacyjne	Wskaźnik monitoringu
Cel operacyjny 3.6. Rozwój szeroko rozumianej edukacji ekologicznej	<ul style="list-style-type: none"> - liczba przedsięwzięć realizowanych w gminie w roku (w tym: promocyjnych, edukacyjnych, szkoleniowych) związanych z ekologią, agroturystyką i/lub rolnictwem - liczba uczestników w/w przedsięwzięć (w tym dzieci, młodzież, dorośli)

Cel strategiczny nr 4. Rozwój usług społecznych oraz zwiększenie aktywności społecznej i stopnia zintegrowania mieszkańców gminy	
Cele operacyjne	Wskaźnik monitoringu
Cel Operacyjny 4.1. Rozwój potencjału instytucjonalnego GOPS	<ul style="list-style-type: none"> - liczba dni szkoleń /liczba pracowników GOPS objętych szkoleniami podnoszącymi kwalifikacje i kompetencje zgodnie z bieżącymi potrzebami
Cel Operacyjny 4.2. Wzrost zaspokojenia usług społecznych stosownie do zmieniających się potrzeb społeczności i zagrożeń społecznych	<ul style="list-style-type: none"> - liczba/ wartość projektów realizowanych przez Gminę z wykorzystaniem funduszy UE w sferze pomocy społecznej - liczba uczestników przedsięwzięć realizowanych na rzecz włączenia osób starszych w obszar aktywności społecznej
Cel Operacyjny 4.3. Wsparcie dla zapewnienia zdrowia mieszkańców gminy	<ul style="list-style-type: none"> - liczba przedsięwzięć z zakresu profilaktyki zdrowotnej realizowanych przez Gminę w roku - liczba osób korzystających z profilaktyki zdrowotnej
Cel Operacyjny 4.4. Rozszerzenie zakresu i wymiaru współpracy Gminy z organizacjami pozarządowymi i lokalnymi społecznościami	<ul style="list-style-type: none"> - liczba/wartość wspieranych przez Gminę inicjatyw społecznych realizowanych przez organizacje społeczne - liczba osób korzystających oraz uczestniczących w przedsięwzięciach społecznych wspieranych przez Gminę Gzy
Cel Operacyjny 4.5. Rozwój współpracy międzysamorządowej w realizacji usług na rzecz społeczności i wspieraniu lokalnej gospodarki	<ul style="list-style-type: none"> - liczba / wartość zrealizowanych przedsięwzięć w ramach partnerstwa z innymi j.s.t.

Cel strategiczny nr 5. Sprawne zarządzanie i wysoka jakość usług administracyjnych w Gminie	
Cele operacyjne	Wskaźnik monitoringu
Cel operacyjny nr 5.1. Zapewnienie skutecznego zarządzania w gminnych jednostkach organizacyjnych. Efektywna administracja samorządowa świadcząca usługi o wysokiej jakości	- liczba dni szkoleń/liczba pracowników objętych szkoleniami podnoszącymi kwalifikacje i kompetencje pracowników, w tym w zakresie stosowania technologii informacyjnych i komunikacyjnych w procesach świadczenia usług - liczba udokumentowanych wdrożeń dotyczących doskonalenia obsługi klientów - liczba usług świadczonych drogą elektroniczną
Cel operacyjny 5.2. Doskonalenie systemu komunikacji i promocji gminy	- liczba przedsięwzięć promocyjnych w roku

10. Wskaźniki i sposób ewaluacji Strategii

Ocena (ewaluacja) stanowi narzędzie wykorzystywane w zarządzaniu strategicznym dostarczające informacji koniecznych do przeprowadzenia ewentualnych korekt i aktualizacji zapisów Strategii, zaś całościowa ocena końcowa rezultatów wdrożenia strategii, powinna stanowić podstawę do stworzenia kolejnego dokumentu strategicznego.

Wyniki oceny powinny zostać przedstawione w formie raportu, który zostanie opracowany na podstawie danych zgromadzonych poprzez system monitoringu oraz analiz dokonanych przez Urząd Gminy.

Ocena powinna zostać przeprowadzona w I połowie 2019 r. i będzie ona bazą do aktualizacji Strategii na dalszą część obecnego okresu programowania (perspektywy finansowej UE). Analogicznie jak monitoring, ewaluacja powinna być prowadzona według określonej i zatwierdzonej przez Wójta Gminy procedury.

Zakłada się, że niezbędne będzie opracowanie własnego zestawu wskaźników ewaluacji.

System oceny stosowany w ramach funduszy strukturalnych Unii Europejskiej obejmuje m.in. następujące elementy:

- trafność – czy wyznaczone cele odpowiadają potrzebom,
- efektywność – jaki jest stosunek uzyskanych efektów do poniesionych nakładów,
- skuteczność – czy zrealizowano zaplanowane działania,
- użyteczność – czy osiągnięte efekty (produkty i rezultaty) są zgodne z potrzebami mieszkańców gminy,
- trwałość – czy efekty osiągnięte w wyniku realizacji Strategii są trwałe w długookresowej perspektywie czasowej.

Proponowane wskaźniki ewaluacji:

- jakość nawierzchni dróg (odsetek długości dróg wymagających remontów i modernizacji)
- jakościowa ocena warunków bezpieczeństwa na drogach gminnych i powiatowych
- jakościowa ocena dostępności komunikacyjnej poszczególnych części obszaru gminy
- liczba połączeń na dobę i czas dojazdu komunikacją zbiorową do Pułtuska, Ciechanowa
- odsetek obiektów gminnych poddanych termomodernizacji
- ocena jakości wody dostarczanej wodociągiem, ocena niezawodności dostaw
- odsetek zajęć edukacyjnych prowadzonych z pełnym wykorzystaniem technologii komunikacyjno-informacyjnych
- poprawa (i jej trwałość) wyników egzaminów gimnazjalnych i testów 6-klasistów (jeśli będą prowadzone, jeśli nie – inna forma oceny wyników nauczania w szkołach podstawowych) w poszczególnych szkołach
- stopień zaspokojenia potrzeb na miejsca w oddziałach przedszkolnych
- wielkość dochodów z PIT oraz CIT
- stopa bezrobocia
- liczba podmiotów gospodarczych na terenie gminy

- stopień wykorzystania OZE w sektorze publicznym / prywatnym
- ilość energii odnawialnej pozyskiwana średnio w roku na potrzeby obiektów gminnych

11. Zgodność Strategii z kluczowymi regionalnymi dokumentami programowymi

Strategia Rozwoju Gminy Gzy została opracowywana z zapewnieniem jej pełnej zgodności ze Strategią Rozwoju Województwa Mazowieckiego i innymi wojewódzkimi oraz powiatowymi i gminnymi dokumentami programowymi.

Strategia Rozwoju Gminy Gzy wpisuje się w cele strategiczne Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2030.

Wykonanie zadań wynikających ze Strategii Rozwoju Gminy przyczyni się do realizacji celów strategicznych wyznaczonych w Strategii Rozwoju Mazowsza:

- Rozwój produkcji ukierunkowanej na eksport w przemyśle zaawansowanych i średnio zaawansowanych technologii oraz w przemyśle i przetwórstwie rolno-spożywczym.
- Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii,
- Poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu oraz kształtowanie ładu przestrzennego,
- Poprawa jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki.

Cele operacyjne Strategii Rozwoju Gminy Gzy są zgodne z dwoma ramowymi celami strategicznymi Strategii Województwa Mazowieckiego:

1. Wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego oraz walorów środowiska przyrodniczego dla rozwoju gospodarczego regionu i poprawy jakości życia.
2. Zapewnienie gospodarce regionu zdywersyfikowanego zaopatrzenia w energię przy zrównoważonym gospodarowaniu zasobami środowiska.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several paragraphs and is mostly centered.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several paragraphs and is mostly centered.

INVESTIGATION
BUREAU
OF THE
FEDERAL BUREAU OF INVESTIGATION
WASHINGTON, D. C.